

IMAGON JA MEDIAJULKISUUDEN VAIKUTUS POLITIikkaAN

- **Paavo Lipposen imagosta ja vallankäytöstä Aamulehdessä
vaalien aikaan 2003**

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Valtio-oppi

Pro gradu –tutkielma

Annika Uskelin

Toukokuu 2018

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, valtio-oppi

Annika Uskelin

IMAGON JA MEDIAJULKISUUDEN VAIKUTUS POLITIIKKAAN

- Paavo Lipposen imagosta ja vallankäytöstä Aamulehdessä

vaalien aikaan 2003

Pro gradu –tutkielma, 83 sivua

Ohjaaja: Tapio Raunio

Toukokuu 2018

Tutkielmani käsittelee imagon ja mediajulkisuuden vaikutusta politiikkaan. Tutkin työssäni myös tarkemmin Paavo Lipposen imagoa ja vallankäyttöä vaalien aikaan vuonna 2003. Aineistoni koostuu Aamulehden artikkeleista ja artikkelit ajoittuvat ajanjaksolle helmikuusta syyskuuhun 2003. Artikkelit koostuvat toimittajien kirjoituksista ja kansalaisten yleisönosaston artikkeleista ja joukossa on myös kuvia. Tutkin imagon merkityksen kasvua politiikassa. Tutkin imagon merkitystä ja sen vaikutuksia sanomalehdissä. Tutkin myös vallankäytön merkitystä politiikassa ja sen muotoja sekä lähteitä. Pohdin sitä, että missä määrin median käyttö on lisääntynyt imagon rakentamisessa sekä pohdin imagon merkitystä politiikassa eli sen hyötyjä ja haittoja. Pohdin imagon merkitystä toimittajien, poliitikoiden ja äänestäjien muodostamassa verkostossa. Tuon työssäni näitä eri näkökulmia esille. Näitä edellä mainittuja asioita tutkin Paavo Lipposesta Aamulehden artikkelien pohjalta.

Käsittelen tässä työssäni myös retoriikan tekijöiden ethoksen, logoksen ja pathoksen vaikutuksia imagoon. Pohdin sitä, että millaisen kuvan ihmiset muodostavat politiikasta tämän perusteella. Retorisena kirjallisuutena käytän pääasiassa kirjaa nimeltä Pelkkää retoriikkaa ja tämän kautta analysoin lehtileikkeitä. Lehtikuvien analyysissä ja tulkinnassa käytän Gert Nordströmin teoriaa kuvista kielenä ja semioottista kuva-analyysistä. Vallankäytön analyysissä käytän apuna myös kirjaa nimeltä Kansanedustajan valta ja vastuu. Työssäni käytän vertailevaa tutkimusta ja kuvien analyysissä menetelmä on jossain määrin strukturalistinen, koska tulkitsen kuvia kulttuuriin kuuluvien käsitteellisten rakenteiden kautta.

Tutkimustulosten pohjalta voi tehdä päätelmän, että imagon merkitys on kasvanut merkittävästi politiikassa ja politiikasta on tullut imagopolitiikkaa. Poliitikoiden yksityiselämästä on myös tullut osin julkista. Poliitikka on myös medioitunut, viihteellistynyt ja henkilöitynyt. Poliitikoista on tullut ”moniosajia” ja taitavia mediapelureita. Poliitikasta on tullut myös vallan pelikenttä, jossa vallasta taistellaan poliitikoiden, toimittajien ja äänestäjien kesken ja tämä suhdeverkosto on jännitteinen. Lööppijulkisuus on tullut myös politiikkaan jäädäkseen ja poliittiset ideologiat ovat menettäneet merkitystään.

Avainsanat: imago, vallankäyttö, henkilöityminen, medioituminen

SISÄLLYSLUETTELO:

1. JOHDANTO.....	5
1.1. Aiheesta ja työn tutkimuskysymys.....	6
2. JOUKKOViestinnästä Suomen politiikassa.....	10
2.1. Joukkoviestinnän historiasta.....	10
2.2. Sanomalehdistön kehityksestä.....	10
2.2.1. Sanomalehdistön nykytilasta.....	11
2.3. Poliitiikan viestinnällistyminen eli medioituminen.....	13
2.4. Poliittinen julkisuus ja politiikan privatisoituminen.....	18
3. POLIITIKKOJEN, ÄÄNESTÄJIEN JA MEDIAN SUHTEET...	22
3.1. Toimittajan ja median tehtävät sekä rooli.....	22
3.2. Poliitikon tehtävät ja rooli.....	26
3.3. Äänestäjän rooli.....	29
4. IMAGON, MEDIAJULKISUUDEN JA VALLANKÄYTÖN MERKITYS POLITIIKASSA.....	32
4.1. Mitä on imago eli julkisuuskuva politiikassa.....	32
4.2. Imagon rakentamisprosessi.....	36
4.3. Median käyttö imagon rakentamisessa.....	39
4.4. Poliitiikan henkilöityminen.....	41
4.5. Vallasta ja vallankäytöstä politiikassa.....	45
5. PAAVO LIPPOSEN IMAGOSTA JA VALLANKÄYTÖSTÄ AAMULEHDESSÄ.....	49
5.1. Paavo Lipposen henkilökuva.....	49
5.2. Paavo Lipposen julkisuuskuva.....	50
5.3. Aineistosta ja käsittelytavasta.....	53
5.4. Paavo Lipposen vaaliteemoista ja imagosta Aamulehdessä helmikuu – syyskuu 2003.....	56
5.4.1. Vaaliteemojen avaus helmikuussa 2003.....	56

5.4.2. Eduskuntavaalit 2003 – maaliskuu.....	59
5.4.3. Uusi hallitus ja vaalien jälkipuinti.....	65
5.4.4. Paavo Lipposen uudet haasteet.....	69
6. YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT.....	79-83

1. Johdanto

Tulevassa pro gradu –työssäni tutkin imagon merkitystä ja mediajulkisuuden vaikutusta politiikkaan vuonna 2003 ja pohdin, miten sen merkitys on kasvanut viime vuosina. Tuon työssäni esiin niitä muutoksia, joita on tapahtunut imagon käytössä politiikan eri kentillä 1980-luvulta 2000-luvulle sekä pohdin mediajulkisuuden tärkeyttä politiikassa. 1980-luvun vaihteessa imagon merkitys politiikassa ei vielä ollut kovin suuri. Vasta 1980-luvulla imago vakiinnutti asemansa osana poliittisen viestinnän käsitteistöä. Suuri käänne tässä asiassa tapahtui vuonna 1982 järjestetyissä presidentin vaaleissa, jolloin presidentiksi valittiin Mauno Koivisto. Näitä vaaleja on kutsuttu maamme ensimmäiseksi imagovaaliksi. Samaan aikaan alkoi tapahtua politiikan henkilöitymistä ja tämä politiikan henkilöityminen on lisännyt imagon merkitystä politiikassa. Kun Urho Kekkonen oli 1970-luvulla presidenttinä, niin silloin häneen suhtauduttiin suurella kunnioituksella ja häntä jopa pelättiin. Kekkosta ei juurikaan ikinä uskallettu arvostella. 1980-luvulla alkoi tapahtua muutoksia ja Suomessa haluttiin alkaa valvoa enemmän ylintä vallankäyttöä ja maamme johtavia poliitikkoja ja jopa myös presidenttiä uskallettiin vähitellen alkaa arvostella. Kekkosen valtakausien jälkeen Suomen politiikassa alkoi muutosten aikakausi. 1980-luvulla alkoi keskustelu ehdokkaiden julkisuuskuvasta ja ehdokkaiden persoonallisuuden tärkeys politiikassa nousi esille. 2000-luvun taitteessa puhuttiin paljon, että politiikka on henkilöitynyt ja kaupallistunut. Vuoden 1999 eduskuntavaaleissa näkyi jo politiikan henkilöitymistä ja silloin yksittäisillä poliitikoilla alkoi jo olla merkitystä entistä enemmän, kun äänestäjät perustelivat puoluevalintojaan. Puhuttiin myös siitä, että politiikan teko oli muuttunut yhä enemmän julkisuuden tavoitteluksi ja, että mediasta oli tullut politiikan ensisijainen kohderyhmä. Alkusysäys tähän kaikkeen tapahtui, kun Kekkonen vetäytyi vallan kahvasta ja valtaan nousi Mauno Koivisto ja poliittinen ilmapiiri vapautui. 1980-luvulla suomettumisen aika alkoi olla ohi ja tiedotusvälineet alkoivat pikku hiljaa vapautua kylmän sodan itsesensuurista. Voisi sanoa, että median kentällä alkoi uusi aikakausi ja media alkoi ottaa entistä enemmän valtaa itselleen. Median roolin korostuminen on usein liitetty television merkityksen kasvuun poliittisessa viestinnässä. Tutkin työssäni pääasiassa imagon merkitystä ja sen vaikutuksia sanomalehdissä. Tutkimuksessani aion pohtia sitä, että missä määrin median käyttö on lisääntynyt viime vuosina poliitikkojen imagojen rakentamisessa sekä pohdin yleensäkin mediajulkisuuden merkitystä politiikassa eli sen hyötyjä ja haittoja. Pohdin myös sitä, että luoko media julkisuuskuvia poliitikoista

vai onko poliitikoilla vapaus vapaasti rakentaa omaa imagoansa eri mediavälineissä ja asettaako media tälle imagon rakennukselle joitain rajoituksia. Pohdin imagon merkitystä poliitikon, median ja äänestäjän muodostamassa suhdeverkostossa. Pyrin siis tuomaan työssäni esille näitä kaikkia näkökulmia.

Valitsin työhöni Paavo Lipposen, joka on merkittävä suomalainen poliitikko ja hänellä on takanaan mittava poliittinen ura. Tutkin hänen imagoa ja vallankäyttöä Aamulehden kirjoitusten kautta. Tutkin Lipposen imagoa vuoden 2003 eduskuntavaalien aikaan. Olen kerännyt Aamulehdestä artikkeleita vuoden 2003 helmikuusta syyskuuhun asti. Olen kerännyt toimittajien kirjoittamia lehtiartikkeleita sekä myös yleisönosaston kirjoituksia. Osassa artikkeleita on lisäksi kuva tai kuvia, mutta suurimmassa osassa artikkeleita on vain tekstiä. Kaiken kaikkiaan olen kerännyt 70 kappaletta artikkeleita kuvineen. Minulla on tarkoituksena lähinnä keskittyä tutkimaan vaaleja sekä hiukan niitä edeltävää ja jälkeistä aikaa. Mielestäni Paavo Lipposen persoona on erityisen mielenkiintoinen ja hänessä on mielestäni monta mielenkiintoista ulottuvuutta sekä hän on henkilönä karismaattinen. Lipposen esiintyminen kylläkin on yleensä aika jäykkää ja jähmeää sekä hän on puheissaan harvasanainen, joten tämä voi antaa hänestä aika ajoin varsin negatiivisen kuvan. Mutta toisaalta taas tällainen esiintymistyyli antaa Lipposesta rauhallisen ja vakaan miehen kuvan. Tarpeen tullen Lipposesta kuitenkin löytyy myös särmää ja ärhäkkyyttä tuoda asioita voimakkaastikin esille ja kommentoida niitä tiukkaan sävyyn. Lipposen puhetyyli on suora ja selkeä, eikä hän jaarittele turhia ja joskus hän jopa laukoo asioita töksäyttäen. Kaikesta huolimatta Lipponen on lahjakas ja osaava pitkän linjan poliitikko ja hänen poliittinen uransa on ollut vaiherikas, joten hänessä on paljon tutkittavaa. Tutkin sitä, että millainen imago ja poliittinen julkinen kuva Paavo Lipposesta välittyy julkisuuteen sanomalehtien perusteella ja sitä, että millainen hän on vallankäyttäjänä. Pohdin myös sitä, että mitä haittoja ja hyötyjä on hänen kokemuksella imagoonsa.

1.1. Aiheesta ja työn tutkimuskysymys

Aion tässä pro gradu -tutkielmassani tutkia Paavo Lipposen julkisuuskuvaa. Eli tuon esille sekä hyviä että huonoja аспектеja Lipposen julkisuuskuvasta. Tutkin lähemmin Lipposen imagoa ja hänen vallankäyttöään ja sitä, että miten se ilmenee aineistoni kirjoitusten kautta. Yritän ilmentää aineistoni kautta näitä edellä mainitsemiani asioita Lipposessa eli

imagoa ja vallankäyttöä ja sitä, miten nämä asiat vaikuttavat toinen toisiinsa. Tästä siis muodostuu tutkimukseni tutkimuskysymys. Vielä 1990-luvun alussa Paavo Lipposen mediataidot eivät olleet kovin hyvät ja hänen esiintymisensä mediassa oli kankeaa ja jopa juroa ja hänen ilmeensä oli useimmiten tympeä tai voisi sanoa, että hän oli ilmeetön. 1990-luvun lopulla Lipposen mediataidoissa oli jo tapahtunut kehitystä ja hän oli alkanut enemmän hymyillä mediassa juron ilmeen sijaan. Minusta tuntuu, että näin toimiessaan hän yrittää saada itsestään lämpimämpää kuvaa kansalaisille. Minua kiinnostaa se, että mitä sellaisia piirteitä Paavo Lipposessa on, että hän on pysynyt näin kauan politiikan ylimmällä tasolla ja julkisuuden parrasvaloissa. Tutkimuksessani aion käyttää vertailevaa tutkimusta. Vertailen lehtien toimittajien antamaa julkista kuvaa Lipposesta siihen, mitä kansalaiset hänestä kirjoittavat yleisönosaston kirjoituksissaan. Yritän ilmentää sitä, että luodaanko hänestä lehdissä positiivista kuvaa vai esiintyykö enemmän kriittisiä kirjoituksia ja negatiivisia kannanottoja hänen toimintaansa kohtaan. Pääpaino tutkimuksessani on kuitenkin toimittajien kirjoittamissa artikkeleissa ja niiden tulkinnassa. Minulla on näitä artikkeleita suhteellisesti paljon enemmän aineistossani kuin kansalaisten kirjoittamia kirjoituksia. Tutkin myös sitä, että miten toimittajien kirjoittamat artikkelit Lipposesta ovat vaikuttaneet lehtien kansalaisten kirjoittamiin yleisönosaston mielipidekirjoituksiin. Lipposesta on kirjoitettu enimmäkseen aika kauniisti ja hänen tavoitteistaan ympäröitynä ja tämä on nostattanut yleisönosastossa kansalaisten kirjoituksissa kritiikkiä hänen epämääräisestä kuvastaan. Tästä voisi siis tehdä sellaisen johtopäätöksen, että suora ja selkeä ja sekä myös avoin asioiden esille tuonti puree lukijoihin paremmin kuin ympäröitynä sepustukset. Hyvä puhetaito on yksi erittäin tärkeä tekijä luotaessa politiikasta positiivista kuvaa julkisuuteen. Jos haluaa yksinkertaistaa asian, niin hyvä puhuja saa yleensä myös hyvää ja positiivista kannatusta. Lipponen puhuu yleensä pehmeällä ja rauhallisella äänellä, eikä hän yleensä puhu turhia. Tämän tyylinen puhe luo uskottavuutta yleisöön ja antaa sellaisen kuvan, että puhuja osaa asiansa ja häneen voi luottaa. Työssäni vertailen myös sitä, että millaisilla eri tavoilla imagoa luodaan lehdissä ja tv:ssä. Tv:ssä on paljon tärkeämpää politiikan edustavuus kuin lehdissä, koska tv on näkyvä visuaalinen media. Olen myös kerännyt Paavo Lipposesta muutamia lehtikuvia ja analysoin näitä myös työssäni ja niiden vaikutusta Paavo Lipposen julkisuuskuvaan. Pohdin myös sitä, että millainen vallankäyttäjä Lipponen on ja tutkin vallan ulottuvuuksia, lähteitä ja muotoja.

Käsittelen tutkimuksessani myös retoriikan tekijöiden ethoksen, logoksen ja pathoksen vaikutusta imagoon. Eli pohdin sitä, että millaisen kuvan ihmiset muodostavat poliitikosta tämän perusteella. Ethos tarkoittaa puhujan persoonan vakuuttavuutta, logos tarkoittaa argumentin sisällöllistä vakuuttavuutta ja pathos tarkoittaa kuulijoiden tunteisiin vetoamista. Retoriikassa on kyse siitä miten asiat tulee esittää, jotta ne tavoittaisivat kuulijansa mahdollisimman hyvin. Olisi suotavaa, että jokainen poliitikko omaisi retoriikan taidon, koska näin hän pystyisi vakuuttamaan kuulijansa haluamissaan asioissa. (Palonen, Summa, 1996, 31), (Torkki, 2006, 29-30). Lipposen ethos on yleensä melko riippumatonta ja neutraalia ja tämä luo helposti etäisen kuvan yleisöön. Mutta toisaalta tämä herättää kuulijassa luotettavuutta ja auktoriteettia siinä, ettei mennä liian lähelle kansaa, vaan osataan olla sopivan välimatkan päässä. Lipposen rauhallinen esiintymistyyli synnyttää kuulijoiden keskuudessa vaikutelman harkitsevuudesta eli siitä, että hän miettii paljon sanomisiaan. Lipponen etu on se, että hän saa yleensä sanomansa hyvin perille muun poliittisen taustahälyn seasta. Lipposen käyttämä logos eli argumentin sisällöllinen vakuuttavuus on suhteellisen hyvää. Hänen käyttämät argumentit ovat yleensä melko lyhyitä ja hän kertoo asiat yleensä melko suoraan. Analysoidessani lehtileikkeitä käytän retorisenä kirjallisuutena pääasiassa kirjaa nimeltä Pelkkää retoriikkaa. Analysoidessani lehtikuvia käytän Gert Nordströmin teoriaa kuvista kielenä ja semioottista kuva-analyysiä apuna kuvien tulkinnassa. Yritin etsiä aikaisempaa tutkimusta, mutta sellaista en ole löytänyt Paavo Lipposen julkisuuskuvasta.

Tämän tutkimuksen rakenne on seuraavanlainen. Luvussa 2 käsittelen joukkoviestintää Suomen politiikassa ja aluksi käyn lyhyesti läpi sen historiaa. Koska työni aineisto koostuu sanomalehtiartikkeleista, niin käyn myös tarkemmin läpi sanomalehtien historiaa ja kehityksen eri vaiheita. Tämän jälkeen paneudun käsittelemään politiikan viestinnällistymistä eli medioitumista. Selvitän sen syntyä ja avaan tarkemmin käsitettä medioituminen sekä pohdin medioitumisen merkitystä ja vaikutusta suomalaiseen politiikkaan. Luvun 2 viimeisessä osiossa pohdin politiikan julkisuutta ja sen merkitystä ja tärkeyttä nykypolitiikassa. Käyn myös läpi politiikan privatisoitumista, joka on yhteydessä politiikan medioitumiseen. Luvussa 3 käyn läpi poliitikkojen, äänestäjien ja median suhteita. Kuvailen myös jokaisen toimijan rooleja ja tehtäviä ja sitä, kuinka ne ovat muuttuneet viimeisten vuosikymmenien aikana. Luvussa 4 käsittelen imagon, mediajulkisuuden ja vallankäytön merkitystä politiikassa. Ensin käsittelen käsitettä imago ja käyn läpi sen merkitystä politiikassa ja sitten käyn läpi imagon rakentamisprosessia.

Sitten pohdin median käyttöä imagon rakentamisessa ja sen tärkeyttä tässä prosessissa. Tämän jälkeen käsittelen laajasti ja syvällisesti politiikan henkilöitymistä, sen syntyä ja vaikutusta suomalaiseen politiikkaan. Politiikan henkilöityminen on myös kytköksissä politiikan privatisoitumiseen ja medioitumiseen. Luvun 4 lopussa käsittelen vielä vallankäyttöä politiikassa. Ensin käyn läpi vallan teoriaa ja vallan määritteitä. Sitten pohdin vallankäytön muotoja ja merkityksiä politiikassa. Luku 5 käsittää tutkimuksen analyysi osion. Aineiston jo edellä tarkemmin esittelin ja kerroin, miten aineistoa analysoin. Ensin kerron tutkimuksen kohteesta eli Paavo Lipposesta ja sitten kerron aineistosta tarkemmin sekä käsittelytavasta. Näiden jälkeen siirryn itse analyysiin. Luku 6 päättää tutkimuksen yhteenvetoon ja päätelmiin.

2. Joukkoviestinnästä Suomen politiikassa

2.1. Joukkoviestinnän historiasta

Suomi sijaitsee syrjäisessä pohjolassa eli kaukana Keski-Euroopan sykkeestä, joten tästä on usein päätelty, että kehityksemme on paljon hitaampaa kuin muissa Euroopan maissa. Mutta näin ei asian laita kuitenkaan ole, vaan Suomi on ollut hyvinkin aktiivisesti mukana viestintätekniikan kehityksessä (Nordenstreng, Wiio, 1994, 14). Suomessa käytettiin sotien aikaan ahkerasti poliittisessa viestinnässä sanomalehtiä ja radiota, kuten tehtiin myös muissakin kehittyneissä Euroopan maissa. Toisen maailmansodan jälkeen sähköinen viestintä kasvoi nopeasti (Nordenstreng, Wiio, 1994, 17). Toisen maailman sodan jälkeen tapahtui suuri kansainvälinen mullistus sähköisessä viestinnässä, kun televisio keksittiin. 1970-luvulla radio- ja tv-verkot kattoivat peitossa koko maan (Nordenstreng, Wiio, 1994, 18). Televisiosta alkoi tulla 1970-luvun lopulla poliittisten vaikuttimien tärkein väline. Sanomalehtien ja radion käyttö poliittisessa viestinnässä on edelleen hyvin tärkeää tänäkin päivänä, mutta televisio on noussut päämediaksi poliittisessa viestinnässä (Himmelstein, Moring, 1993, 38).

2.2. Sanomalehdistön kehityksestä

Suomi sai ensimmäisen lehtensä melko myöhään verrattuna Keski-Euroopan maihin eli vasta 1700-luvun lopulla ilmestyi ensimmäinen lehti. Aluksi sanomalehdet Suomessa olivat ruotsinkielisiä ja vasta 1920-luvulla suomenkieliset sanomalehdet alkoivat enemmän vallata alaa. (Nordenstreng, Wiio, 2003, 45). Vasta vuonna 1844 alkoi suomenkielisiä sanomalehtiä ilmestyä säännöllisesti. Tästä alkoi voimakas suomenkielisten lehtien perustamisaalto, joka oli suurimmillaan 1920-luvulla. (Nordenstreng, Wiio, 1994, 36). 1800-luvun lopulla alkoi lehdistö voimakkaasti kasvaa ja tämä kasvu liittyy paljolti puolueiden politisoitumiseen ja kansalaisten kiinnostuksen lisääntymiseen politiikkaa kohtaan. Pikku hiljaa uudet puolue ryhmät alkoivat tarvitsemaan äänitorvikseen omia lehtiä. Se mitä vasemmalle puoluerintamassa mentiin, niin sitä vahvempaa omistuksellinen sidonnaisuus oli. (Nordenstreng, Wiio, 2003, 47). Lehden toiminnassa puolue puuttui mm. päätoimittajan nimityksiin sekä sillä oli myös paljon ohjelmallista määräysvaltaa. Myös

kentällä näkyi jonkin verran henkilösidonaisuutta. Jokaisella puoluelehdellä oli oma selkeä lukijaryhmänsä ja kannattajansa. Sanomalehti oli erittäin tärkeä väline puolueen viestinnällisissä toiminnoissa. Sanomalehtien puoluesidonaisuudella ei ollut kuitenkaan pitemmällä tähtäimellä kasvun mahdollisuuksia. Sanomalehtien oli pakko höllentää aatteellista tiukkapipoisuutta, jotta saatiin lisää levikkiä ja näin saatiin luotua paremmat kasvun edellytykset pitemmällä tähtäimellä. (Nordenstreng, Wiio, 2003, 51). 1800-luvulla sanomalehdet ilmestyivät kerran tai kaksi viikossa, mutta jo 1920-luvulla sanomalehdet alkoivat ilmestyä kolme- tai jopa kuusi kertaa viikossa. Tästä aika pian sanomalehdet alkoivat ilmestyä päivittäin (Nordenstreng, Wiio, 1994, 38).

Toisen maailmansodan jälkeinen aika oli rakennemuutosten aikaa. Tämän seurauksena monista maakunnallisista sanomalehdistä yksi nousi alueen ykköslehdiksi ja myös puoluesidonaisuus lieveni huomattavasti. (Nordenstreng, Wiio, 2003, 48). Ykköslehtikehitys oli tärkeä tekijä juuri tässä lehtien puoluesidonaisuuden purkamisessa. Porvarilliset lehdet lähtivät ensimmäisenä purkamaan puoluesidonaisuuttaan. (Nordenstreng, Wiio, 1994, 42). Sanomalehdet ovat tietysti aina jollain tapaa sidoksissa taustaansa. Sitoutumattomillakin lehdillä on tietenkin omistajansa ja heillä omat intressinsä lehden toimintaa koskien, joten näin tiettyä sidonaisuutta on edelleen sanomalehtitoiminnassa. (Nordenstreng, Wiio, 2003, 52). Suomessa luetaan paljon sanomalehtiä verrattaessa mm. muihin Keski-Euroopan maihin. Tähän lukemisen korkeisiin lukuihin saattaa vaikuttaa meidän lehden tilaamisperinne. Suomessa sanomalehdet tilataan pääsääntöisesti kotiin kestopilauksina, kun taas Keski-Euroopassa on tyypillistä ostaa lehdet irtonumeroina. Suomessa sanomalehdistä 80 prosenttia toimitetaan aamulla tilaajille varhaisjakeluna. Irtonumeromyynti on taasen melko vähäistä. (Nordenstreng, Wiio, 2003, 60).

2.2.1. Sanomalehdistön nykytilasta

Kaupallistuminen on viime vuosikymmeninä leimannut paljon sanomalehdistön kehitystä. Poliittisiin puolueisiin sitoutuneen lehdistön määrä on roimasti vähentynyt, mutta sitä vastoin sitoutumattomien lehtien määrä on kasvanut paljon. Toiminnassa on tapahtunut paljon myös keskittymistä. Monet pienet lehdet ovat kokeneet lehtikuolemia viime vuosina ja näin ollen sanomalehtien kokonaismäärä on pienentynyt. Aluelehdistö on erityisesti

kärsinyt lehtikuolemista ja tästä on seurannut paljon yhden lehden monopoleja tietyllä alueella. Mutta samaan aikaan sanomalehtien kokonaislevikki on kasvanut tasaiseen tahtiin, kun isot valtakunnalliset sanomalehdet ovat kasvattaneet kannatustaan. Tämän myötä on omistuspohja supistunut jonkin verran ja omistus on keskittynyt harvemmille kustantajille. Suuret lehtiyritykset omistavat noin kolmanneksen suomalaisista sanoma- ja paikallislehdistä. Toiminnassa on tapahtunut paljon myös yksipuolistumista. Rajua supistumista on tapahtunut myös puoluelehtien määrissä sekä oikeisto- että vasemmisto rintamalla sekä myös yleinen alueellinen lehdistötarjonta on kaventunut. Keskustalainen lehdistö kantoi puoluepoliittista leimaa paljon kauemmin verrattuna muihin rintamiin. Nykyään 95% Suomessa ilmestyvistä sanomalehdistä on puolueisiin sitoutumattomia lehtiä. Joten voi sanoa, että muutos lehtien toiminnassa pois puoluesidonnaisuudesta kohti puolueetonta toimintatapaa on ollut erittäin nopea tahtista. (Nordenstreng, Wiio, 1990, 51-52).

1990-luvulla koettu suuri lama koetteli sanomalehdistöä rajusti. Levikit lähtivät kovaan laskuun useammaksi vuodeksi. Lehtien ilmoitustulot myös vähenivät 1990-luvun alussa, mutta lähtivät nousuun taas lamavuosien jälkeen 1990-luvun puolella välissä. Valtio teki myös rajuja leikkauksia jakamiinsa lehdistötukiin 1990-luvun alussa. Tämä oli lehdistölle todella suuri tulonmenetys ja ne joutuivat nopealla tahdilla miettimään rahoitukseensa myös muita lähteitä. Tämä äkillinen tulonmenetys vaikeutti paljon lehtien toimintaa levikkien nopeasti laskiessa. Lama toi mukanaan myös paljon muita muutoksia lehtien toimintaan. Lehtiyrityksissä alkoi tapahtua mm. monialaistumista. Toiminta alkoi laajentua pikku hiljaa myös sähköisen viestinnän puolelle kuten kaapelitelevisiotoimintaan ja paikallisradioihin. Yksi syy tähän on ollut lehtiyrityksien halu kasvattaa osuuttaan mainosmarkkinoista. Monista lehtitaloista onkin tullut tämän myötä viestintätaloja, joiden toiminta ulottuu useammalle joukkoviestinnän areenalle. Sanomalehdet ovat myös muuttuneet sisällöltään ja laajentaneet toimintaansa perinteisen uutisvälityksen ulkopuolelle. Erilaiset viihteelliset osuudet sekä liitteet ovat tuoneet aikakauslehtimäisiä vivahteita sanomalehtiin. (Nordenstreng, Wiio, 1994, 59-60). Television tulon myötä suomalaisten lukeminen on vähentynyt. 1990-luvulla television ohjelmatarjonta kasvoi kovaa vauhtia ja kanavat lisääntyivät ja tämän johdosta television katseluun käytetty ajan määrä alkoi kotitalouksissa kasvaa rajusti. Tämä alkoi viedä aikaa lukemiselta. Mutta edelleen me suomalaiset olemme kansainvälisellä katsannolla korkealla tilastoissa, kun mitataan lukeneisuuden määrää. Varsinkin nuorten ihmisten lehtien lukeminen on

vähentynyt paljon ja enemmän aikaa on alettu käyttää mm. tv:n katseluun. (Nordenstreng, Wiio, 1994, 132-133).

2.3. Poliitiikan viestinnällistyminen eli medioituminen

Mediajulkisuus alkoi 1980-luvulla saada merkittävää asemaa politiikassa, joten pikku hiljaa tutkijat alkoivat puhua politiikan medioitumisesta eli viestinnällistymisestä (Herkman, 2011, 22). Medioitumisella eli viestinnällistymisellä tarkoitetaan sellaista yhteiskunnallista muutosprosessia, jossa mediasta on tullut vaikutusvaltainen väline monilla eri yhteiskunnan alueilla (Isotalus, 2017, 19). Tutkijoista riippuu kumpaa sanaa käytetään missäkin tekstissä ja asiayhteydessä eli puhutaanko medioitumisesta vai viestinnällistymisestä (Herkman, 2011, 23). Viestinnällistymistä on tapahtunut politiikassa parin viimeisen vuosikymmenen aikana. 1990-luvun lopulta aina tähän päivään asti kehitys on ollut todella ripeää. (Moring, Himmelstein, 1993, 20). Medioitumisella on alettu viitata siihen, että mediajulkisuuden toimintatavat ja median logiikka olisivat alkaneet määrittää poliittista toimintakulttuuria (Herkman, 2011, 22). Mediasta alkoi tulla todella tärkeä tekijä politiikassa ja media alkoi vaikuttaa monin tavoin koko poliittiseen toimintajärjestelmään (Isotalus, 2017, 20). 1990-luvulla poliittisessa viestinnässä alkoi olla ylitarjontaa. Tämä alkoi johtaa siihen, että poliitikoilla alkoi olla kova kilpailu saada äänensä kuuluviin mediassa. Menestyäkseen poliitikon piti esittää sanottavansa tehokkaasti ja hyvää retoriikkaa käyttäen. Hänen täytyi ensin läpäistä portinvartijataso sekä herättää riittävästi huomiota sanomisillaan suurelle yleisölle. (Moring, Himmelstein, 1993, 20).

Sanomalehdistö purki 1980- ja 1990-luvuilla puoluesidonnaisuuttaan ja tällä oli suuri vaikutus politiikan viestinnällistymiseen. Sanomalehtikirjoittelu alkoi muuttua entistä vapaammaksi ja erilaiset säädökset alkoivat vähentyä lehtikirjoittelussa. Samaan aikaan myös poliittinen viestintä alkoi omaksua enemmän kaupallisia ja viihteellisiä piirteitä. (Paloheimo, 2005, 48-49). Journalistiikka alkoi myös samoihin aikoihin professionalisoitua ja tärkeä vaikutin tähän oli uuden toimittajasukupolven tuleminen, joka oli saanut ns. ammattitutkinnon eli alaan liittyvän erityiskoulutuksen. 1980-luvulla toimittajina työskenteli paljon ihmisiä, joilla ei ollut koulutusta kyseiselle alalle. Tämä johtui paljolti siitä, että koulutusjärjestelmä oli vielä tuolloin aika hajanainen ja epäselvä. Tämä kehitys johti myös siihen, että sanomalehdet alkoivat myös irtautua poliittisista sidoksistaan ja

niistä alkoi tulla yleislehtiä. Samoihin aikoihin myös television merkitys kasvoi uutisvälityksessä (Moring, Himmelstein, 1993, 21). Television merkitys kasvoi myös paljon politiikassa ja poliitikot alkoivat entistä enemmän esiintyä myös viihteellisissä ohjelmissa asiaohjelmien lisäksi. Poliitikot alkoivat kiinnittää paljon huomiota mediaesiintymiseensä. Heidän luonteenpiirteistään ja ulkoisesta olemuksestaan tuli tärkeä osa heidän julkista kuvaansa. Tämä alkoi lisätä esiintymiskoulutuksen tarvetta poliitikoiden keskuudessa. (Herkman, 2011, 23).

Medioitumisen kautta tiedotusvälineiden vallankäyttö yhteiskunnassa lisääntyi. Ne alkoivat saada enemmän tulkintavapauksia sekä laajempaa valinnanvapautta ohjelmiinsa. Äänestäjäkunnasta tuli myös tiedonjanoisempaa ja liikkuvampaa, joten tiedotusvälineiden on pitänyt pysyä tiedontarjonnallaan mukana tässä kehityksessä. Äänestäjäkunnan liikkuvuus alkoi näkyä myös siinä, että ehdokasvalinta vaaleissa alettiin tehdä vasta hiukan ennen vaalipäivää. Ennen ehdokasvalinta oli tehty jo yleensä hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Nykyään yhä useammat ihmiset haluavat seurata vaaleja tiedotusvälineistä viimeiseen asti tehdäkseen valintapäätöksensä omasta ehdokkaastaan. (Moring, Himmelstein, 1993, 26-27). (Hellsten, Martikainen, 2001, 23). 2000-luvulla alkoi Suomessa muodostua järjestelmä, jossa yksityisen ja julkisen viestinnän on pitänyt alkaa toimia rinta rinnan. Näin alkoi muodostua sekä markkinarahoitteinen puoli että julkisesti rahoitettu puoli joukkotiedotusvälineiden toiminnassa. Medialogiikka, joka ohjaa joukkotiedotusvälineiden toimintaa tällaisessa järjestelmässä, jakautuu kahtaalle. Se jakautuu markkinaperusteiseen logiikkaan sekä julkisen palvelun logiikkaan. Nämä molemmat logiikat vaikuttavat toistensa toimintaan mutta myös toisiinsa. Näin on myös alkanut osasegmenttijärjestelmä kehittyä. Tällöin alettiin viestintää kohdistaa eri yleisöille eli alettiin muodostaa segmenttejä eli osakohderyhmiä. Tässä jokaiselle eri segmentille alettiin kohdistaa omat erityiset viestintätoimensa. (Moring, Himmelstein, 1993, 38-39).

Televisiosta tuli ykkösväline Suomen politiikan välittäjänä, joten poliitikoille alkoi olla tärkeää päästä esiintymään televisiossa ja välittää sanomaansa kansalaisille. Poliitikot alkoivat käyttää apuna esiintymisessään mm. imagokonsultteja ja median ammattilaisia. (Herkman, 2011, 25). Media alkoi omaksua viestinnällistymisen johdosta riippumattoman roolin poliitikkoihin. Kun poliitikot tavoittelivat julkisuutta, niin he joutuivat sopeutumaan toimittajien asettamiin poliittisen keskustelun puitteisiin. Tämän myötä markkinointistrategioiden tärkeys alkoi tulla poliitikoille entistä tärkeämmäksi ja

olennaisemmaksi. Äänestäjille alkoi tulla joukkoviestimistä tärkeitä viestintävälineitä politiikan saralla ja he alkoivat paljon luottaa joukkoviestimien antamaan tietoon. Äänestäjistä alkoi tulla myös entistä liikkuvampia, joten joukkoviestimillä heidät oli helppo tavoittaa eri paikoista. (Moring, Himmelstein, 1993, 157), (Paloheimo, 2005, 49). Suomen näkyvin uusi poliittinen markkinointiväline televisio oli käytössä maanlaajuisesti poliittisessa mainonnassa vuoden 1992 kunnallisvaaleissa. Poliittisen mainonnan aikakausi televisiossa lähti siitä kovalla vauhdilla eteenpäin ja siitä tuli tärkeä ase vaalimainonnassa katujulisteiden, lehtimainosten ja radiomainosten ohella. (Moring, Himmelstein, 1993, 158), (Aula, 1991, 11). Minun mielestäni ihmiset ovat alkaneet muodostaa käsityksiään poliitikoista entistä enemmän television välityksellä. Mielestäni vaalimainoksista televisiossa on tullut tehokas väline kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen vaikuttamisessa. Poliitikot, jotka esiintyvät televisiossa edukseen ja näyttävät ulkoisesti hyvältä ja ovat karismaattisia, saavat tästä paljon etua. Mielestäni televisio on vahva ja merkittävä väline tunneviestinnässä. Merkittävä osa varsinkin tunteisiin vetoavista viesteistä välittyy sanattomasti eleiden, kasvonilmeiden ja äänensävyyn kautta. Vaikka tämä medioitumisen nopea kehitys on johtanut poliitikoiden kovaan kilpailuun mediassa, niin edelleen mediat kuitenkin pyrkivät noudattamaan tasapuolisuutta puolueiden välillä kertoessaan kampanjатаhtumista. Yleisesti ottaen mediat pyrkivät välttämään minkään puolueen suosimista. (Isotalus, 2017, 40)

Medioitumisen aikaan tapahtui myös politiikan henkilöitymistä. Televisiolla oli myös osasyynsä politiikan henkilöitymiseen. Poliitiikan henkilöitymisellä tarkoitetaan sitä, että poliitikot alkavat saada entistä enemmän huomiota puolueiden näkyvyyden kustannuksella. Henkilöityneessä politiikassa poliittisista ristiriidoista ja asiakysymyksistä puhutaan poliitikon tai vaikka puolueen puheenjohtajan suulla puolueiden kantojen sijaan. (Isotalus, 2017, 51). Televisio haluaa kuvittaa asioita paljon katsojilleen ja poliitikot erityisesti ovat hyviä henkilöihahmoja tähän tarkoitukseen. (Moring, Himmelstein, 1993, 159). Poliitiikassa tunteisiin vetoaminen on tärkeää ja mielestäni se onnistuu parhaiten television kautta. Mielestäni poliitikoilla on tavoitteena luoda itsestään eräänlainen menestysbrändi eli saada itsestään positiivinen mielikuva ihmiselle mielikuvamarkkinoinnin avulla. Poliitikot käyttävät nykyään imagon rakennuksessaan apuna markkinointia ja monet poliitikot palkkaavat avukseen jopa imagokonsultteja. Nykyisin poliitikoille on myös alkanut olla tärkeää korostaa omaa aitouttaan. Kyse on itsensä paljastamisesta ja avautumisesta äänestäjille. (Moring, Himmelstein, 1993, 158). Näkyvät persoonat ja poliitikot, jotka

omaavat hyviä media- ja viestintätaitoja, menestyvät nykyään hyvin politiikassa. Poliitikoille on tärkeää osata erottua massasta ja pistää koko persoonansa peliin. Persoonan esiin tuominen on olennainen osa nykypäivän julkisuuskuvaa ja sen luomista. Poliitikon identiteetti on uskottavan imagon perustana. Jos poliitikon persoonasta ei löydy katetta hänestä rakennetulle imagolle, niin tällöin on poliitikon julkisuuskuva epäuskottava ja silloin siltä katoaa kokonaan pohja. (Pernaa, Pitkänen, 2006, 229-230).

Nykypäivän trendi politiikassa on tavallisuus. Poliitikoiden tulee olla tietyllä tapaa tavallisia ja heidän tulee tuoda eri viestinnän keinoin esille tavallisuuttaan, sillä tällä tavoin kansalaisten on helppo samaistua poliitikoihin. Uskottavuus poliitikkoja kohtaan myös kasvaa, kun kansalaiset tuntevat poliitikoiden olevan yksi heistä. (Pernaa, Pitkänen, 2006, 236). Poliitikot tuovat mielestäni nykyään enemmän yksityisyyttään julkisuuteen kuin vaikka vielä viisi vuotta sitten. Yksi syy tähän on se, että he haluavat olla mahdollisimman avoimia äänestäjilleen, mutta toisaalta taas tätä tehdään myös julkisuuden paineesta. Media mielestäni nykypäivänä odottaa, että poliitikot kertovat myös omasta yksityiselämästään kansalaisille. Tämä ei ollut vielä kovin tavanomaista 1980-luvun vaihteessa. Olen nähnyt vaalikamppailussa myös sellaisen silmiinpistävän ominaisuuden, että myös vastustajia kritisoidessa kritiikki nykyään kohdistetaan usein henkilöiden psyykkisiin ominaisuuksiin eikä kritiikkiä kohdisteta itse asioihin, vaikka mielestäni näin pitäisi tehdä. Näin toimimalla pyritään paljastamaan toisen henkilön toiminnan taustalla olevia psyykkisiä motiiveja. Juuri tällaista toimintaa olen huomannut tapahtuvan television vaalipaneeleissa niitä katsellessani. (Moring, Himmelstein, 1993, 158).

Politiikan medioitumisen ja henkilöitymisen ohella poliittisessa journalismissa alkoi samoihin aikoihin tapahtua kehitystä kohti vastustavampaa ja kriittisempää ilmapiiriä. 1970-luvun lopulla ei poliitikkoja paljon vielä uskallettu julkisesti kritisoida, mutta jo 1980-luvulla toimittajatkin alkoivat uskaltaa tuoda enemmän esiin kriittisiä mielipiteitään. (Moring, Himmelstein, 1993, 158). Tällöin tosiaan toimittajien kriittisyys poliitikkoja kohtaan alkoi selvästi kasvaa. Vielä 1970-luvulla toimittajat olivat ikään kuin poliitikkojen kavereita, eikä heillä juurikaan ollut pahaa sanottavaa poliitikoista. 1980-luvulla poliittinen ilmapiiri alkoi vapautua Kekkosen valtakauden jälkeen. Toimittajat alkoivat hankkia poliitikoista tietoa entistä itsenäisemmin sekä kirjoituksissa alkoi näkyä enemmän kriittisiä sävyjä ja tekstien sävyt alkoivat olla myös vähemmän kunnioittava kuin ennen. Vielä 1970-luvulla kuului suomalaiseen viestintään arvostava, kunnioittava ja myös melko etäinen

suhtautuminen poliitikkoihin. Tämä viestintäkulttuuri murtui lopullisesti 1980-luvulla Kekkonen valtakauden jälkeen ja kun suomettumisen aikakausi alkoi olla loppuillaan. (Pernaa, Pitkänen, 2006, 17-19). Iltapäivälehdistö oli yksi tärkeä tiennäyttäjistä kohti nykyistä pinnallisempaa journalismia ja politiikan kriittisempää arvostelua. (Pernaa, Pitkänen, 2006, 22). Toimittajien itsenäisiä kommentteja ja analyysyjä poliitikoista alkoi näkyä lehtikirjoituksissa enemmän 1980-luvulla. Näin ei ollut tilanne vielä 1970-luvun lehtikirjoituksissa. (Pernaa, Pitkänen, 2006, 30-31). Medioitumisen positiivinen kehitys poliitikoiden ja äänestäjien välillä on ollut se, että viestintä on mennyt kohti suurempaa kaksisuuntaista kommunikaatiota poliitikkojen ja äänestäjien välillä. Televisio on avannut uusia markkinoita poliitikoille poliittisen keskustelun kaupallistumisen johdosta. Televisio on saanut toimintaansa enemmän vapauksia poliittisissa ohjelmissaan, kun valtio alkoi 1990-luvulla purkaa tv:tä koskevia säädöksiään. Usein on jopa sanottu, että tiedotusvälineiden valta olisi kasvanut poliittisten instituutioiden, poliitikkojen ja puolueiden kustannuksella. (Moring, Himmelstein, 1993, 159). Tämä valta vaikuttaa itsessään siihen, että tiedotusvälineillä on nykyisin paljon enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa siihen asiasisältöön, mitä politiikasta suurelle yleisölle kerrotaan. (Wiio, 1989, 17).

Kaksi suurta tapahtumaa eli Berliinin muurin murtuminen ja Neuvostoliiton hajoaminen vaikuttavat suuresti suomalaiseen poliittiseen viestintäkulttuuriin 1990-luvun alussa. Sodan pelko alkoi vihdoinkin väistyä kommunismin romahtaessa. Tämän seurauksena poliittinen viestintäkulttuuri vapautui paljon ja toimittajat alkoivat uskaltaa kirjoittaa politiikasta entistä vapaammin. Enää ei tarvinnut jatkuvasti pelätä Neuvostoliiton reaktiota poliittista journalismiamme kohtaan maan hajottua. (Salminen, 2006, 40-44). Vuoden 1994 presidentinvaalit ja vuoden 1996 europarlamenttivaalit olivat esimerkki tästä isosta muutoksesta maamme poliittisessa viestintäkulttuurissa. Näissä vaaleissa alkoi näkyä selviä merkkejä politiikan henkilöitymisestä, julkisuushakuisuudesta ja politiikan viihteellistymisestä. Näiden vaalien aikaan poliitikot alkoivat näkyä entistä enemmän televisiossa ja asiaohjelmien lisäksi he alkoivat esiintyä enemmän myös viihteellisissä ohjelmissa. (Isotalus, 1998, 252). Professionalisoituminen alkoi näkyä myös vaalikampanjoissa eli viestinnän ammattilaisten rooli alkoi olla entistä tärkeämpi kampanjatyössä. (Isotalus, 1998, 253). Poliittinen journalismi oli meillä kuitenkin tällöin vielä kansainvälisesti katsoen melko pehmeää ja poliitikkojen kritisointi ei ollut vielä niin

raadollista kuin mitä se oli esimerkiksi Yhdysvalloissa. Siellä poliitikkojen koko elämä oli silmätikun alla kaiken aikaa median eri kentillä.

Suomessa onneksi vielä osataan arvostaa poliitikkojen yksityiselämän suojaa, vaikka meilläkin on menty koko ajan kohti amerikkalaisempaa suuntaa ja mediakohut sekä politiikan skandaalit ovat meilläkin lisääntyneet (Isotalus, 1998, 254). Meillä amerikkalaistumista vastaan näyttää olevan meidän oma viestintäkulttuurimme, joka on kuitenkin osittain päinvastainen amerikkalaiseen kulttuuriin verrattuna. Suomessa kankeastikin esiintyvä ja puhuva poliitikko saattaa siltikin menestyä politiikassa ja, jos toimittajat hyökkäävät liian voimakkaasti ja kärkkäästi poliitikkojen kimppuun, niin tällöin voivat kansalaiset helposti osoittaa sympatiaa poliitikkojen suuntaan. Yhdysvalloissa taas kansalaiset hyväksyvät helpommin median pommituksen poliitikkoja kohtaan sekä heidän yksityiselämän asioiden kaivelemisen. (Wiio, 1989, 97). Mielestäni USA:ssa poliitikoilla ei juurikaan enää yksityiselämää ole, vaan siellä poliitikkojen koko elämä on julkista riistaa kaikilta osin. Itse en usko, että meillä koskaan mennään täysin tähän amerikkalaiseen malliin, koska en usko suomalaisten hyväksyvän noin raadollista toimintatapaa toimittajilta.

2.4. Poliittinen julkisuus ja politiikan privatisoituminen

Suomalainen julkisuus tuottaa politiikkaan monia erikoisia ja omituisia ilmiöitä. Poliittisiin luottamustehtäviin alkoi 2000-luvulla nousta ihmisiä, joiden ansio oli jollakin tietyllä keinolla hankittu julkisuus. Julkisuus alkoi nostaa tällaisten henkilöiden lisäksi poliittisiksi vaikuttajiksi poliitikkojen vaimoja, lapsia ja muita sukulaisia, joilla ei ollut minkäänlaista kokemusta yhteiskunnallisten asioiden hoitamisesta tai osaamista poliittisista tehtävistä. Voidaan sanoa, että 2000-luku on ollut julkkispoliitikkojen vilkasta aikakautta. Eduskuntaan alkoi nousta viihteen tekijöitä kuten laulajia ja muita taiteilijoita, joilla ei ollut mitään poliittisista kokemusta tai osaamista talouden hoidon tehtävistä. Mielestäni monet puolueet alkoivat käyttää näitä viihteen tekijöitä oman puolueen kannatuksen kasvattamiseksi ja lisä äänten kalasteluun. Mikään uusi ilmiö ei julkkispoliitikot kuitenkaan Suomessa ollut, mutta niiden määrä alkoi kasvaa nopeasti 2000-luvulla ja niitä alkoi tulla monelta eri sektorilta. Jo 1960-luvulla oli julkkispoliitikoita jonkin verran, mutta suurin osa silloisista julkkispoliitikoista oli urheilijoita. Urheilijat yleensä kyllä menestyvät

vaaleissa hyvin. Urheilijoihin liitetään yleensä ahkeruuden ja rehellisyyden piirteitä ja nämä seikat ovat yksi syy heidän menestymiseen, sillä näitä piirteitä kansalaiset poliitikoissa arvostavat. Yleensä tavallisia poliitikkoja arvostellaan juuri ahkeruuden ja rehellisyyden puutteesta, joten tästä syystä kansalaiset herkästi äänestävät urheilijoita. Julkkisehdokkaille suuri apu vaalimenestyksessä on aina se tosiasia, että he ovat tunnettuja ihmisten keskuudessa ja jo heidän pelkkä ehdokkuutensa on uutinen. Tämän johdosta he saavat aina paljon ilmaista vaalijulkisuutta verrattuna tavallisiin ehdokkaisiin. (Niemi, Pernaa, Pitkänen, 2007, 152-173).

Puolueet alkoivat 2000-luvulla aktiivisesti etsiä listoillensa nimekkäitä vaikuttajia sekä media- että urheilumaailmasta ja yrittivät näillä ehdokkailla vedota kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen. Tämä on yksi merkki siitä kuinka kaupalliseksi ja viihteelliseksi suomalainen politiikka alkoi 2000-luvulla muuttua. Asiat ja ideologiat alkoivat politiikan teossa hämärtyä ja jäädä jopa taka-alalle ja puolueet alkoivat kilpailla kannatuksestaan paljolti henkilöiden imagoilla sekä alkoivat käyttää vetoapuna kannatuksessaan julkkisehdokkaita. Voisi myös sanoa, että politiikan teko alkoi muuttua myös osaltaan hiukan likaiseksi mediapeliksi. Puolueet alkoivat käydä keskenään välistä aika kovaakin arvostelupeliä ja puheet olivat retoriikaltaan välillä aika kiivaita. Poliitikot alkoivat herkästi arvostella toisten puolueiden edustajia ja menivät arvosteluissaan välillä liikaa henkilökohtaisuuksiin. Mielestäni hyvät politiikan teon säännöt ovat mediassa kadonneet tai ainakin ne ovat kovasti hämärtyneet. Mielestäni poliitikoiden yksityiselämää ei enää arvosteta riittävästi ja toimittajat saavat aika vapaasti arvostella poliitikkoja. Toimittajat alkoivat 2000-luvulla aktiivisesti ns. penkoa myös poliitikkojen yksityiselämää. Mutta toisaalta jos asian kääntää toisinpäin, niin julkisuus on poliitikoille työväline, jota he tarvitsevat työskennellessään poliittisissa tehtävissä. Ilman julkisuutta politiikan teosta ei tulisi mitään, ja ilman julkisuutta eivät poliitikot saisi ääntänsä kuuluviin. (Kinnunen, 2003, 29-30), (Niemi, Pernaa, Pitkänen, 2007, 152-173).

Vielä 1970-luvulla poliitikot ajattelivat, että julkisuus en eräänlainen seitsemäs taivas ja sitä kautta ura lähtee nousukiitoon. Tuolloin julkisuuteen pyrittiin lähes hinnalla millä hyvänsä ja varsinkin televisioon. On väärin sanoa, etteikö tätä esiintyisi vielä nykyisinkin. Poliittisen eliitin kohdalla taas suhtautuminen julkisuuteen on valikoivampaa. Poliitikot pyrkivät usein ohjaamaan julkisuutta omalta kannaltaan mieluisaan suuntaan. He voivat omilla kannanotoillaan ja puheillaan vaikuttaa julkisuudessa käsiteltäviin aiheisiin. 2000-

luvulla poliitikot alkoivat enemmän miettiä, mitä julkisesti lausuvat kuin ennen, koska he alkoivat oppia varovaisemmiksi toimissaan ja puheissaan toimittajien ristitulella. Poliitikot eivät enää halunneet sanoa julkisesti mitään sellaista, joista toimittajat olisivat voineet alkaa revitellä skandaalinhakuisia ja negatiivisia juttuja. 2000-luvulla alkoi kuitenkin olla niin, että vaikutusmahdollisuudet epäpoliittisissa välineissä alkoivat selvästi kaventua. Toimittajakunta alkoi pikku hiljaa itsenäistyä, epäpolitisoitua ja pyrki entistä harvemmin puoluelehtiä lukuun ottamatta tekemässään journalismissa poliittisiin tekoihin. Etäisyys poliitikkojen ja journalistien välillä alkoi kasvaa. Poliitikoille alkoi olla arkipäivää taistelu palstatilasta lehdissä ja yleensäkin siitä, että he saivat äänensä kuuluviin mediassa. Vielä 1970-luvulla poliitikot sanelivat pääasiassa mitä lehdissä kirjoitettiin ja he saivat äänensä helposti kuuluviin mediassa. 1980-luvulla alkoi toimittajien ja poliitikkojen välinen valtataistelu mediassa, kun toimittajakunta alkoi professionalisoitua sekä heidän suhtautumisensa alkoi muuttua kriittisemmäksi poliitikkoja kohtaan. (Jallinoja, 1998, 106), (Pernaa, Pitkänen, 2006, 17-44).

2000-luvulla alkoi henkilöiden merkitys korostua politiikassa. Poliitikkojen yksityiselämää ja ominaisuuksia alettiin enemmän käsitellä julkisuudessa. Tällaista kehitys voidaan kutsua politiikan privatisoitumiseksi. Privatisoitumisen kehitys ajoittuu aika samoilte ajoille kuin politiikan henkilöityminen ja medioituminen. Privatisoitumisella tarkoitetaan lähinnä sitä, että poliitikoista alettiin kertoa yksityishenkilöinä eikä vain julkisessa roolissaan. Poliitikot alkoivat näkyä julkisuudessa entistä enemmän ja he alkoivat myös puhua enemmän yksityiselämästään. Tämän asian varjopuolena oli se, että kansalaisten kyynisyys poliitikoita kohtaan hiukan lisääntyi, kun alettiin liikaa uutisoida poliitikkojen yksityiselämästä. (Isotalus, 2017, 84). Privatisoituminen jakautuu kahteen luokkaan eli henkilöpiirteiden korostamiseen ja yksityiselämän paljastumiseen. Media alkoi olla entistä innostuneempi penkomaan poliitikoiden yksityiselämää ja tuomaan heidän tekemisiään julkisuuteen. Media oli kiinnostunut mm. poliitikoiden perhekuvioista, harrastuksista, rakkauselämästä ja muista vapaa-ajan tekemisistä sekä myös heidän menneisyytensä tapahtumista. Privatisoituminen on hyvin kulttuurisidonnaista. Privatisoituminen on ollut nopeaa varsinkin Keski-Euroopan maissa kuten Saksassa ja Ranskassa. (Isotalus, 2017, 85).

Yleisesti ottaen voi ajatella, että monet poliitikot alkoivat raottaa yksityiselämänsä sen takia, että halusivat olla puoleensavetävämpiä poliitikkoja. On yleisesti väitetty, että

yksityiselämän raottaminen on peruuttamatonta. (Isotalus, 2017, 86). Privatisoitumisen varjopuolia on se, että joskus poliitikot haluavat pitää joitakin yksityisasioitansa poissa julkisuudesta, mutta media paljastaa niitä ja usein nämä paljastetut asiat ovat yksityiselämään liittyviä poliittisia skandaaleja. Oltiin alettu tulla sellaiseen tilanteeseen, että media oli tullut riippumattomaksi poliitikoista, eikä sillä ollut enää velvoitetta vaieta poliitikkojen yksityiselämästä. Media alkoi kokea tällaisten asioiden käsittelyn velvollisuutenaan, koska se vaikutti poliitikon uskottavuuden arviointiin. (Isotalus, 2017, 87). Yksityisyyden kaventuminen politiikassa ei liity pelkästään politiikan muuttumiseen, vaan taustalla on vaikuttamassa laajemmat yhteiskunnalliset muutokset. Alkoi olla tavallisempaa ja yhteiskunnallisesti hyväksytympää puhua julkisuudessa omista tunteista ja yksityiselämän asioista. (Isotalus, 2017, 88). Usein myös politiikan privatisoituminen nähdään kielteisenä ilmiönä, koska se saattaa viedä poliittisen julkisuuden huomiota pois oikeista poliittisista kysymyksistä tai vaikuttaa väärin perustein kansalaisten äänestyspäätöksiin. Voi kuitenkin sanoa, että privatisoituminen on tehnyt poliitikkona olemisesta haastavampaa kuin ennen ja samalla se on lisännyt poliitikkojen nuhteettomuusvaatimuksia heidän yksityiselämässään. Joka tapauksessa privatisoitumisen johdosta on entistä vaikeampaa erottaa toisistaan poliittista tai henkilökohtaista tai julkista persoonaa. (Isotalus, 2017, 93).

3. Poliitikkojen, äänestäjien ja median suhteet

3.1. Toimittajan ja median tehtävät sekä rooli

Median kaikkein tärkein tehtävä yhteiskunnassa on välittää tietoa ihmisille. Median tulee välittää tietoa yhteiskunnan erilaisista toiminnoista sekä tärkeistä kansalaisia koskevista asioista. (Huovila, 1998, 7). On myös tärkeää, että media herättää keskustelua ihmisten keskuudessa. Median tehtävä on esittää yhteiskunnalliset asiat monista eri näkökulmista ja sen tulee toiminnassaan pyrkiä puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen asioiden esittelyssä. Media onkin saanut kutsumanimen ”yhteiskunnan vahtikoira” tästä keskustelun herättäjän roolistaan. Median/toimittajien tehtävänä on valvoa viranomaisten ja poliitikkojen toimia ja muutenkin seurata talouselämän tapahtumia. Medialla on siis myös jonkin verran valtaa tiedonvälityksessä eli siinä mitä julkisuuteen tuodaan ja mitä ei tuoda. Tiedotusvälineiden tulee myös tarjota ihmisille viihdyttävää tietoa ja ohjelmaa eli sellaista informatiivista viihdykettä, jonka seurauksena kansalaiset viihtyvät tiedotusvälineiden ääressä. Viihdyttävyyden lisäksi tiedon tulee olla myös hyödyllistä ja merkittävää. (Huovila, 1998, 8), (Aula, 1991, 13). Tärkeiden ja yhteiskunnallisten asioiden lisäksi tulee toimittajien myös tarjota kuulijoille ja katselijoille ajanvietettä ja viihdykettä. Toimittajien täytyy omata taito esittää yhteiskunnalliset tärkeät asiat kiinnostavassa muodossa, että ne tavoittavat mahdollisimman suuren määrän ihmisiä. Toimittajien tulee kuitenkin välttää ylilyöntejä eli heidän tulee toiminnassaan noudattaa hyvää makua ja journalistista etiikkaa. (Kinnunen, 2003, 24), (Huovila, 2005, 8). Journalismia toki myös kontrolloidaan lainsäädännön keinoin. Toimittajat sanovat, että vahva eettinen arvopohja ohjaa heidän työtään tai sen ainakin tulisi ohjata. Toimittajissakin välillä valikoituu persoonia, joilla tämä ajattelu on odotettua höllem্পää. Julkisuus on myös eräänlainen kontrolliväline toimittajille. Toimittajat eivät halua saattaa itseään julkisesti naurunalaiseksi tekemällä virheitä tahallaan tai harrastamalla tarkoitushakuista kirjoittelua ja näin vaarantaa mainettaan. (Uimonen, 2009, 69-70). Toimittaja on työssään vastuussa lukijoilleen ja kuulijoilleen. Toimittajat eivät saa käsitellä sellaisia aiheita, joihin liittyy jollain tapaa henkilökohtaisen hyödyn mahdollisuus, eikä heidän tule vastaanottaa etuja, joiden seurauksena on ammattietiikan tai riippumattomuuden vaarantaminen. (Uimonen, 2009, 71).

Toimittajan perusrooliin kuuluu tiedon kerääminen juttuihin ja ideointi artikkelien tekoon. Toimittajan työtä ohjaa jokaisen toimittajan oma maailmankuva sekä arvomaailma, mutta sitä tosiaan ohjaa myös monet ammattiin liittyvät normit. Nämä ammatilliset normit suojaavat toimittajaa hänen työssään mahdollisilta ulkoisten osapuolten painostusyrityksiltä. Toimittajan tulee aina pyrkiä työssään puolueettomuuteen, mutta toimittajakin on vain ihminen, joten väkisinkin hänen oma persoonallisuutensa ja arvonsa näkyy kirjoitetuissa artikkeleissa. (Huovila, 1998, 10), (Karhu, 1994, 52). Mutta toisaalta kun kyseessä on todella pohtiva kirjoitus, niin silloin on toimittajan hyvä tuoda oma mielipiteensä esiin aiheesta. Kun toimittaja toimii näin, niin tällöin syntyy myös helpommin keskustelua asian ympärillä. Uutisten perusrakenne on aina kuitenkin se, että uutiset ovat luonteeltaan objektiivisia. Mutta toimittajilta taas odotetaan tiedonvälityksessä nopeaa toimintaa, mutta nopea tieto ei ole aina taas luotettavaa. Näistä seikoista valittaessa on aina parempi painottaa enemmän luotettavuutta kuin nopeutta, koska on kuitenkin tärkeää, että kansalaisille julkistettava tieto olisi totuuden mukaista. Toimittajan kirjoittama juttu ei tietenkään ikinä kerro kaikkia faktoja kyseisestä asiasta, vaan vain sellaista tietoa tulee esiin, mihin toimittaja on kohdistanut mielenkiintonsa. Tärkeintä on aina vaan tuoda esille asioista oleellisin ja tärkein tieto. Jutun on aina ensin ylitettävä uutiskynnys päästäkseen julkisuuteen. (Huovila, 2005, 10-11), (Karhu, 1994, 54-55). Tiedotusvälineitä syytetään yleensä helposti asioiden huonosta tilasta. Varsinkin 2000-luvulle tultaessa tiedonvälitys alkoi muuttua entistä pirstoutuneemmaksi ja tästä syystä lehtien jutut alkoivat muuttua pinnallisemmiksi ilman syvempää tausta-analyysiä. Kirjoituksissa alkoi näkyä myös enemmän skandaalinomaisia juttuja. Mutta onhan se myös niinkin, että toimittajat ovat myös mieltyneet epäkohtien paljastuksiin. Koulutuskin saattoi osaltaan vaikuttaa tähän muutokseen, koska toimittajien koulutus pohjana on opettaa toimittajat tiedottamaan asioista ja asioiden sisällöllisen puolen opetus on jäänyt aika vähälle. Mutta kyllä 2000-luvulla alkoi trendi lehtikirjoittelussa olla lööpit ja viihteellisyys, mikä on taas paljon vaikuttanut artikkeleiden muuttumiseen pinnallisemmiksi. Toimittajat itse sanovat toimivansa suuren yleisön luottamukset varassa, mutta ainakin poliitikot ovat usein tästä asiasta erimieltä. (Lahtinen, 1993, 35), (Uimonen, 2009, 73).

1980-luvun lopulla alkoi kilpailu eri tiedotusvälineiden välillä kiristyä merkittävästi. Uutistarjonta alkoi olla runsasta ja kilpailu juttujen teossa lisääntyi paljon, joten kilpailun kiristytessä oli entistä vaikeampaa herättää suuren yleisön mielenkiintoa (Huovila, 1998, 18). Joten uutisointiin piti alkaa tuoda lisämaustetta, jotta ihmisten mielenkiinto saataisiin

pidettyä yllä, joten tästä syystä uutisiin alettiin tuoda viihteellisiä ulottuvuuksia. Mutta aina kun uutisoinnissa aletaan käyttää viihteellisiä elementtejä, niin varana voi olla uutisen katoaminen viihteen taakse. Utisten teossa alettiin käyttää samoihin aikoihin myös henkilöimistä eli juttu alettiin kiinnittää johonkin tiettyyn henkilöön tai kertoa uutinen jonkun ihmisen kautta. Tästä tulikin pikku hiljaa tehokas tapa uutisoida asioista. Henkilöimisen vaarana on kuitenkin se, että asioita saatetaan helposti liikaa yksinkertaistaa. Useimmiten henkilöimisessä käytetään korkean tason poliittista henkilöä, jolla saadaan hyvin herätettyä suuren yleisön mielenkiinto asiaa kohtaan. (Huovila, 1998, 18).

Toimittajien työtä voisi sanoa kutsumusammattiksi. Toimittajaksi ei hakeuduta rahantekomielessä, sillä toimittajat eivät ansaitse työstään suuria summia, vaan tehtävään hakeudutaan ammatin muiden ominaispiirteiden takia. Toimittaja ansaitsee työssään kohtuullisesti, mutta siinä ammatissa ei rikastu. (Uimonen, 2009, 91). Toimittajien tuleekin olla ihmisinä vahvoja, vapaita ja riippumattomia. Toimittaja tekee tietyllä tavalla työtään myös vapaa-aikanaan. Aina kun toimittaja on liikkeellä, niin hän reagoi ympärillään tapahtuviin asioihin. Toimittajan työhön kuuluu olennaisesti muutosten etsintä ja hänen tulee olla eturintamassa ajan harjalla mukana maailmassa tapahtuvissa asioissa ja tiedostaa yhteiskunnalliset tapahtumat ja tiedottaa niistä ihmisille. Asioiden tonkiminen ja kaivelu kuuluu normaaliin toimittajan työhön. (Huovila, 1998, 48), (Uimonen, 2009, 93). Toimittajalla tulee olla riittävä yleissivistys, älykkyyttä ja ideointikykyä, jotta hän on kykenevä ennakoimaan asioita ja löytämään muutoksia yhteiskunnan tapahtumissa. (Huovila, 1998, 49). Toimittaja työskentelee mediassa eri intressiryhmien välisessä ristitulella. Poliitikot ja suuri yleisö luovat suuren määrän paineita toimittajien työhön, koska heidän keskinäiset intressit ovat usein ristiriidassa keskenään. Julkisuutta halutaan eri sidosryhmissä usein erilaisin ehdoin, joten tästä johtuen ajaudutaan usein törmäyskurssille. (Huovila, 1998, 51).

Toimittajalle perinteisin tapa saada tietoa on haastattelu. Haastattelun etuna on se, että se on nopea tapa saada tietoa ja tämä tieto on yleensä ajanmukaista. Tieto saadaan myös aina suoraan asiantuntijalta, joten tällöin on saatava tietoa useimmiten myös melko luotettavaa ja totuudenmukaista. (Huovila, 2005, 79). Tietoa voidaan saada myös epävirallisista lähteistä kuten mm. vuotoina, että joku taho vuotaa tiedon toimittajille ja usein tämä tieto on sellaista negatiivista tietoa, jota ei ole haluttu julkisuuteen. Toimittajat kuitenkin aina itse päättävät viime kädessä käyttävätkö he saamaansa vuodon vai ei. Poliitikot tarvitsevat

tiedotusvälineitä saadakseen itsensä julkisuuteen ja ääniä sitä kautta kansalaisilta ja taasen tiedotusvälineet tarvitsevat poliitikoita tiedonsaantiin. Joten nämä tahot ovat siis jatkuvasti jännitteisessä suhteessa keskenään. Jutun tekeminen ei tarvitse aina lähteä toimittajalta itseltään, vaan aloite jutun tekemiseen voi tulla myös yhtä hyvin poliitikoilta. (Huovila, 1998, 57), (Karhu, 1994, 55).

Tiedotustilaisuudet ovat myös hyvin yleinen tapa toimittajille saada tietoa. Tiedotustilaisuuden järjestäjinä toimivat joko poliitikot tai sellaiset yhteisöt, joilla on jotain tiedotettavaa yhteiskunnassa. Toimittajan tulee aina olla kriittinen poliitikoiden suhteen vastaanottaessaan heiltä tietoa eli ei pidä uskoa kaikkea mitä poliitikot sanovat. Toimittajille on tärkeää osata suodattaa saamaansa tietoa ja täytyy myös osata lukea välillä juttuja rivien välistä. (Huovila, 2005, 87), (Karhu, 1994, 52). Toimittajien tulee muistaa työssään journalismin avoimuuden periaate eli heidän tulee esiintyä jutuissaan omalla nimellään kuten normaalisti myös haastattelun kohteen. Journalismin vahvaa asemaa Suomessa turvaa lähdesuoja ja joissain tilanteissa lähde on hyvä suojella. Lähde on hyvä suojella tilanteissa, joissa lähteen paljastaminen loukkaisi pahasti lähdeä itseään tai sen lähipiiriä. Ilman lähdesuojaa monet tietolähteet saattaisivat sulkea suunsa ja olla kertomatta mitään. Toimittaja ja tiedotusväline vastaavat siitä, ettei julkaistava tieto ei ole lainvastaista ja vastaavat myös tiedon oikeellisuudesta. Joka tapauksessa toimittajien tulee kertoa julkisuuteen myös ongelmallisista asioista, jos ne ovat yhteiskunnallisesti tärkeitä. Lähdesuoja on yhteiskunnan suojausmekanismi väärinkäytöksiä ja mielivaltaa vastaan. (Huovila, 1998, 63), (Karhu 1994, 52), (Uimonen, 2009, 61-62). Tiedotusvälineiden välittämät uutiset eivät ole aina positiivisia, vaan on myös paljon negatiivissävyyteisiä uutisia. Monesti juttuvalintoihin vaikuttaa myös jonkin verran kaupallisuus eli kirjoitetaan sellaisista asioista mitkä myy. 2000-luvulla alkoi näkyä, että sensaationhakuiset jutut myyvät. Mutta suomalaiset viestimet kuitenkin toimivat tuolloin edelleen enimmäkseen asiallisesti, jos verrataan tilannetta kansainvälisesti. Kirjoittelu ei siis edelleenkään ollut kovin skandaalihakuista, eikä suuria ylilyöntejä tapahtunut. Suomalaiset toimittajat ovat kuitenkin aina kunnioittaneet auktoriteetteja, joten ihan kaikista asioista toimittajakaan eivät kirjoita, vaikka Suomessa mennäänkin koko ajan enemmän kohti amerikkalaista sensaatio journalismia. Vielä 1980-luvulla ei poliitikkojen yksityiselämästä kovin paljoa kirjoitettu, vaan se puoli poliitikoiden elämästä haluttiin säilyttää yksityisenä. Mutta 1990-luvulla tuota yksityisyyden suojaa alettiin höllentää ja lehtiin alkoi ilmestyä enemmän

juttuja, joissa oli paljastuksia poliitikoiden yksityiselämästä. (Huovila, 1998, 81), (Uimonen, 2009, 80).

3.2. Poliitikon tehtävät ja rooli

Suomalaisen ihannepoliitikon kolme tärkeintä ominaispiirrettä voisi sanoa olevan aitous, tavallisuus ja asiallisuus. Tällaisia ominaisuuksia poliitikoissa arvostetaan suuresti ja tällaiset arvot ovat kulttuurimme luomia ihanteita. Meidän kulttuurissamme on tärkeää, että ihminen vaikuttaa aidolta. Asiallisuus kuvaa myös hyvin suomalaisia poliitikoita. Suomalaiset poliitikot puhuvat, käyttäytyvät ja pukeutuvat usein asiallisesti ja tästä poikkeavaa käytöstä useimmiten paheksutaan. Poliitikko tarvitsee työssään julkisuutta saadakseen itsensä näkyville sekä myös tunnettuutta ja huomiota kansalaisten keskuudessa ja sitä kautta he saavat ääniä itselleen. Poliitikoille viestintäosaaminen on tärkeää ja se on osa poliitikon ammattitaitoa. Viestintä ei ole vaan toteuttamisen väline, vaan poliitikot tekevät myös työtään viestimällä. Viestintää tarvitaan monessa eri yhteydessä. On tärkeää osata puhutella äänestäjiä oikein ja on osattava neuvotella muiden poliitikoiden kanssa sekä saada äänensä kuuluviin mediassa. 1990-luvulta lähtien alkoi poliitikkojen imago nousta merkittävään asemaan ja huomion kohteeksi politiikan teossa. Tämän myötä poliitikot alkoivat olla entistä riippuvaisempia tiedotusvälineistä. Tiedotusvälineet alkoivat luoda parempia viestintäkanavia poliitikkojen ja kansalaisten välille. Jokaisella julkisuudessa tunnetulla poliitikolla alkoi olla jo imago. Imago syntyy, kun poliitikko alkaa tulla julkisuuden kautta riittävän tutuksi suurelle yleisölle ja näin pystymme liittämään häneen joitakin ominaispiirteitä. Imagon muodostus tapahtuu useimmiten median välityksellä, joten siihen tarvitaan julkisuutta, koska julkisuus mahdollistaa tunnetuksi tulemisen. Joten media on erittäin vahva vaikuttamisen väline imagon rakentamisessa ja sen ylläpitämisessä. Imagon merkitys politiikassa kasvoi nopeasti ja se alkoi myös vaikuttaa siihen, että vaalitoiminta alkoi muuttua enemmän henkilökeskeisempään suuntaan. 1990-luvun lopulla puolueen puheenjohtajista alkoi tulla puolueen keulakuvia ja johtajia ja puolueet alkoivat jäädä vaalikamppailussa enemmän taka-alalle. Vasta 2000-luvulla poliitikkojen varsinainen imagojen rakentaminen alkoi olla melko yleistä melkein kaikille poliitikoille, kun vielä 1990-luvulla se kuului melkein vain suurimpien puolueiden näkyvimille ja tärkeimmille poliitikoille. (Isotalus, 1998, 202-203), (Aula, 1991, 9), (Wiberg, 2006, 250-251), (Uimonen, 2009, 115 ja 124).

Lisääntyneen henkilökeskeisyyden lisäksi imagon tärkeyden kasvamiseen politiikassa vaikutti myös poliittisen satiirin suosion nousu Suomessa. Poliitikoista alkoi tulla myös viihdyttäjiä politiikan teon lisäksi, joten tämän johdosta imagon merkitys alkoi olla myös entistä tärkeämpää. (Isotalus, 1998, 203). Mielestäni poliitikot aloittivat myös eräänlaisen julkisuuspelin imagoillaan mediassa. Poliitikot alkoivat haluta saada enemmän näkyvyyttä ja enemmän palstatilaa lehdissä. Poliitikot alkoivat kertoa myös enemmän yksityiselämästään iltapäivälehdille ja näin toimimalla he mielestäni yrittivät kohottaa statustaan ja suosiotaan äänestäjien keskuudessa ja myös parantaa julkisuuskuvaansa. (Isotalus, 1998, 204). Poliitikoille näytti olevan tärkeintä heidän poliittinen valta-asemansa ja sen turvaaminen myös jatkossa jopa monen muun tärkeän asian kustannuksella. Poliitikko, jolla on laajakatseinen näkemys yhteiskuntaan ja sen asioihin, on aika harvinainen näky. Poliitikot ovat yleensä melko kapeakatseisia ja tähän vaikuttaa usein se, että poliitikot edustavat yleensä maantieteellisesti kapeita alueita ja myös kapeita ammattialoja. (Lahtinen, 1993, 34-35).

Poliitikon persoonallisuudella on suuri vaikutus kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen vaaleissa. Karismaattinen poliitikko on yleensä erittäin lahjakas persoona ja omaa hyvää tilannetajua poliittisilla areenoilla. Tällainen poliitikko osaa käyttää yleensä persoonallisuuttaan edukseen miellyttääkseen yleisöään eri tilanteissa. Näkyvät persoonat, jotka omaavat hyvän ja kiinnostavan imagon, ovat useimmiten kansalaisten mielenkiinnon kohteita. Tämä jos mikä on selvää populismia ja tähän liittyy myös se, että vaalikampanjoissa paikalliset asiat ovat nousseet tärkeämpään asemaan kuin yhteiskunnalliset asiat. (Isotalus, 1998, 204), (Pekonen, 1991, 67). Kansan suosiosta on välillä vaikea ottaa selvää, joten tämän tilanteen kartoittamiseksi tehdään mielipidetiedusteluja. Mielipidetiedusteluiden avulla kansalaisten äänestyskäyttäytymistä voidaan ennakoida sekä valottaa heidän arvostuksiaan. Mielipidetiedusteluista huolimatta välillä kuitenkin tuntuu siltä, että kansan arvostuksia aina osata oikein tulkita. Imagonrakennuksella yritetään joka tapauksessa vastata äänestäjien tutkittuihin odotuksiin parhaalla mahdollisella tavalla. Kansan keskuudessa trendit kuitenkin muuttuvat suhteellisen nopeasti, joten poliitikon pitää jatkuvasti tehdä töitä tyydyttääkseen kannattajiensa odotukset. Säilyttääkseen kannatuksensa täytyy poliitikon jatkuvasti pitää itsensä ihmisten tietoisuudessa julkisuudessa. (Isotalus, 1998, 205). Poliitikoilta vaaditaan nykyään hyvää mediataittoa ja tämän taidon omaavilla poliitikoilla on mahdollisuudet

menestyä parhaiten. 1980-luvulla imagon merkitys politiikassa kasvoi tasaisesti ja aluksi pelättiin imagonrakennuksen vievän huomion pois politiikan teosta. Mutta jo 1990-luvulla imagot nähtiin jo osana suomalaista poliittista kulttuuria. (Isotalus, 1998, 206). Vaaleissa poliitikkojen imagot ovat nousseet tärkeimmäksi tekijäksi kansalaisten tehdessä äänestyspäätöksiään jopa ohi poliitikoiden karismaattisuuden. (Isotalus 1998, 207).

Nykyään televisio on poliitikon tärkein vaikuttamisen väline äänestäjiinsä, mutta televisio ei ole täysin syrjäyttänyt radion ja sanomalehtien asemaa, vaan niitä käytetään edelleen poliittisessa viestinnässä. Imagon käyttö keskittyy pääsääntöisesti televisioon. Imagon käytön vaikutusmahdollisuudet ovat taas huomattavasti pienemmät radiossa ja sanomalehdissä, koska niissä ei voi poliitikkoa nähdä elävästi. Imagon luomisessa kuitenkin on aina tärkeintä poliitikon esilläolo ja visuaalinen näkyvyys ja ne saadaan parhaiten esille television välityksellä. Radiossa poliitikko voi luoda imagoaan vain äänellään ja puheidensa sävyllä. Televisiossa luotua mielikuvaa on helpompi muuttaa kuin radiossa luotua. Imagoa on helpompi muuttaa kuvien kautta kuin pelkkää ääntä ja puhetyyliä käyttäen. (Isotalus, 1998, 211-212), (Aula, 1991, 185-186). Poliitikon esiintymistaito on imagon ohella tärkeä työkalu yritettäessä tehdä vaikutusta äänestäjiin. Kukaan ei jaksakaan katsella televisiossa huonoa esiintyjää, vaikka imago olisi hyvä. Luonnollinen ja rento olemus ovat ominaista hyvälle esiintymistaidolle. Puheen tulee olla selkeää ja sujuvaa sekä poliitikon tulee osata puhua ihmisille kansanomaisella tavalla ja niin, että puhe ei ole liian vaikeaselkoista. Ylimielinen puhe antaa vaan negatiivisen kuvan puhujastaan. Jos poliitikko käyttää liikaa sivistyssanoja, niin puheesta tulee vaikeaselkoinen ja äänestäjä saattaa tällöin menettää mielenkiintonsa. (Isotalus, 1998, 212). Poliitikolle on tärkeää esiintyä mediassa säännöllisesti, sillä muutoin hän voi päästä unohtamaan kansan keskuudessa. Televisiolla ja sanomalehdillä on keskinäinen vuorovaikutus toiminnassaan ja ne luovat toisinaan ilmaista julkisuutta poliitikoille. Usein kun merkittävä poliitikko esiintyy televisiossa, niin seuraavana päivänä yleensä lehdet kirjoittavat tästä esiintymisestä. Jos esiintyminen on ollut menestyksellinen, niin silloin toimittajien lehtiin kirjoittamat jutut tuovat poliitikolle lisää positiivista julkisuutta. (Isotalus, 1998, 223), (Wiberg, 2006, 249).

Kun poliitikko haluaa vaikuttaa kuulijoihinsa, niin hän käyttää toiminnassaan usein avukseen retoriikkaa. Retoriikka on vakuuttamisen ja suostuttelun taitoa sekä argumentin käyttöä ja sitä käyttämällä yritetään saada äänestäjät uskomaan poliitikon puheita.

(Kanerva, 1994, 49), (Torkki, 2006, 29). Poliitikot pyrkivät saamaan retoriikkaa käyttämällä lausumilleen uskottavuutta kansalaisten keskuudessa ja näin pyrkivät saamaan mahdollisimman paljon ääniä itselleen. (Karvonen, 1999, 260). Yleisin retoriikan keino, jota poliitikot usein käyttävät on kuulijan tunteisiin vetoaminen. Tällä tavoin kuulijat saadaan helposti tunteelliseen ja herkkään tilaan ja näin heidän arvostuksiinsa on paljon helpompi vaikuttaa. Mitä korkeamman tahon poliitikko antaa poliittisia lausuntoja, niin sitä parempi yleensä uskottavuus on. (Karvonen, 1999, 261). Kun poliitikko yrittää mukautua yleisöönsä ja ottaa huomioon yleisönsä laadun, niin sitä vakuuttavammin hän pystyy puhumaan yleisölleen (Karvonen, 1999, 264).

3.3. Äänestäjän rooli

Television välityksellä äänestäjät seuraavat eniten poliitikoiden toimia, mutta toki tämän ohella myös lehdillä varsinkin sanomalehdillä sekä radiolla on oma paikkansa tiedon välityksessä. Myös internet on ottanut oman paikkansa tässä tiedonvälityksessä ja tulevaisuudessa sen merkitys tulee vain entisestään kasvamaan. Televisiolla on tärkein rooli kaikista mediavälineistä äänestäjien mielipiteiden muokkaajana ja se on tärkein vaikutin tehtäessä äänestyspäätöstä. Poliitikkojen persoonallisuus on noussut yhdeksi ratkaisevimaksi tekijäksi vaalitulanteissa, kun äänestäjät pohtivat ketä äänestää vaaleissa. Sen tärkeys on kirinyt jopa puoluesidonnaisuuden edelle. Televisio on vaikuttanut tähän paljon, koska se on tuonut näkyväksi äänestäjille poliitikoiden kasvot, ilmeet sekä eleet ja tämän kautta välittänyt äänestäjille myös poliitikoiden tunteita. (Isotalus, 1998, 119). Television kautta on äänestäjien myös suhteellisen helppoa samaistua poliitikoihin. Poliitikoihin luodaan myös ystävyyssuhteita television kautta. Näitä suhteita kutsutaan parasosiaalisiksi suhteiksi. Parasosiaalisessa suhteessa katsoja luulee tuntevansa esiintyjän samalla tavoin kuin ystävänsä ja he kokevat positiivista tunnepitoista ajattelua esiintyjää kohtaan. Monesti myös äänestäjä äänestää vaaleissa sellaista ehdokasta, johon on luonut parasosiaalisen suhteen. (Isotalus, 1998, 119-120).

Äänestäjät tekevät poliitikoiden tv-esiintymisten pohjalta esiintymistavan, eleiden ja ilmeiden perusteella päätelmiä poliitikkojen ominaisuuksista kuten mm. rehellisyydestä, luotettavuudesta ja vilpittömyydestä. Poliitikoiden luonteenpiirteillä on äänestäjille äänestyspäätöstä tehtäessä paljon isompi merkitys kuin vaaliteemoilla. (Isotalus, 1998,

126). Poliitikoiden ulkonäön tärkeys kasvoi politiikassa ja alkoi olla tärkeää äänestäjille, että poliitikko on edustavan ja miellyttävän näköinen. Poliitikon ulkonäkö luo ensivaikutelman ja varsinkin miellyttävä ulkonäkö on portti sille, että äänestäjä on jatkossakin kiinnostunut kyseisestä henkilöstä. (Isotalus, 1998, 140). Ei ole hyvästä, että poliitikot liikaa esiintyvät tittelinsä kautta, vaan välistä on tärkeää osata esiintyä myös tavallisena kanssaihmisenä, koska kansalaiset haluavat politiikkaan kuitenkin ihmisiä eikä poliitikoita. Äänestäjien mielestä poliitikoilla pitää turvata myös tietty yksityisyys, koska heilläkin on oikeus omaan yksityisyyteen. Äänestäjät eivät myöskään halua, että poliitikot tuovat liikaa yksityiselämäänsä julkisuuteen, koska se vie liikaa huomiota politiikan teosta. (Isotalus, 1998, 141). Ehdokas ei ole äänestäjälle vain pelkkä poliitikko, vaan äänestäjä on valinnut ehdokkaansa edustamaan häntä itseään ja viemään eteenpäin hänelle itselleen tärkeitä asioita. Kaikkein mieluiten kansalaiset kuitenkin äänestävät tavallista ihmistä, joka on lähellä heitä itseään. (Isotalus, 1998, 143).

2000-luvulla alkoi näkyä selviä merkkejä siitä, että äänestäjät alkoivat olla aika välinpitämättömiä politiikkaa kohtaan ja väsyneitä poliitikoiden toimintaan. Tämä on mielestäni todella harmillista, koska politiikka koskettaa päätösten kautta kaikkien kansalaisten elämää, niin olisi hyvä ihmisten olla siitä kiinnostuneita. 1990-luvun alussa alkoi kasvaa kansalaisten keskuudessa epäluottamus poliitikkoja ja puolueita kohtaan. Vielä 1970- ja 1980-luvuilla kansalaisten usko poliitikkoja kohtaan oli melko korkealla tasolla, mutta tämän jälkeen on kriittisyys poliitikkoja kohtaan kasvanut merkittävästi. Erityisesti nuorissa äänestäjissä alkoi näkyä tyytymättömyyttä politiikan tekoa kohtaan ja se alkoi myös näkyä suoraan heidän äänestysaktiivisuuden laskussa vaaleissa. Mutta vaikutti siihen myös osaltaan politiikan medioituminen sekä myös tiedostusvälineiden kriittisyyden kasvaminen poliitikkoja kohtaan. Kansalaisten epäluottamus poliitikkoja kohtaan kasvoi myös globalisaatiokehityksen seurauksena. Päättäntävaltaa alkoi siirtyä paljon EU-tasolle ja kansalaiset alkoivat kokea, etteivät voi enää vaikuttaa asioihin yhtä paljon kuin ennen. He alkoivat kokea vaikuttamisen myös entistä hankalammaksi ja vaikeammaksi, koska päättäntävaltaa oli siirtynyt EU:n eri päätäntäelimiin. Kansalaisten mielestä päätökset alkoivat olla myös kauempana suomalaisten toiveista, kun päätöksiä ei enää tehty Suomessa niin paljon. Mielestäni kansalaiset kritisoivat liian paljon poliitikoiden toimia perehtymättä ensin asioihin kunnolla. Poliitikoille ja äänestäjille on myös jonkin verran yhteistä oman edun tavoittelu. Toki yhteistä hyvää pyritään aina ajattelemaan päätöksiä tehtäessä, mutta kyllä äänestäjienkin keskuudessa välillä huomaa omien

eturyhmien etujen ajamisen menevän yhteisen hyvän edelle. Mielestäni ei kuitenkaan aina ja kaikessa voi jatkuvasti ajatella yhteistä hyvää, koska silloin asioiden hoitaminen kävisi hyvin vaikeaksi. Se on hyvä lähtökohta asioiden kehittämiseksi, mutta se ei voi aina olla tärkein kriteeri asioiden hoitamisessa. (Lahtinen, 1993, 35), (Hellsten, Martikainen, 2001, 19 ja 55), (Paloheimo, 2005, 74-75).

Tärkein suhdeverkosto politiikassa on aina poliitikoiden ja kansalaisten välillä. Se on perusta koko poliittiselle järjestelmälle. Poliitikoiden täytyy saada kansalaisten luottamus vaaleissa, jotta tulee valituksi poliittisiin tehtäviin. Itse asiassa poliitikon työ on jatkuvaa kansalaisten luottamuksen kalastelua, jotta poliittinen asema säilytetään myös tulevaisuudessa. (Isotalus, 1998, 241). Poliitikko tarvitsee mediaa saadakseen viestinsä äänestäjien kuuluville ja taas äänestäjä tarvitsee mediaa saadakseen tietoa poliitikoista. Mediasta on siis tullut tärkeä ja merkittävä vuorovaikutuksen väline äänestäjien ja poliitikkojen välisessä viestinnässä. (Isotalus, 1998, 242). Äänestäjä seuraa politiikkaa mediasta saadakseen tietoa yhteiskunnallisista tärkeistä asioista sekä saadakseen informaatiota äänestyspäätösten tekemiseen vaaleissa sekä myös pystyäkseen arvioimaan ja ymmärtämään poliitikoiden toimia. Äänestäjät eivät seuraa politiikkaa mediasta vain onkiakseen tietoa poliitikoista. Poliitiikkaa seurataan mediassa myös jännityksen vuoksi. Ihmiset haluavat kuulla jännittäviä tarinoita saadakseen viihdykettä itselleen. (Isotalus, 1998, 243). Media kylläkin antaa usein liian vähän tietoa poliitikoista ja heidän tekemisistään ja annettu tieto on melko usein pinnallista, joten kansalaisilta vaaditaan hyvää median tulkintataitoa ja kykyä lukea rivien välistä. Kaikkea ei pidä aina uskoa, mitä mediassa sanotaan tai kirjoitetaan, sillä nykyään poliittinen viestintä on välillä aika sensaation hakuista lööppijulkisuuden johdosta. (Isotalus, 1998, 248).

4. Imagon, mediajulkisuuden ja vallankäytön merkitys politiikassa

4.1. Mitä on imago eli julkisuuskuva politiikassa

Imago on yksi vanhimmista ja keskeisimmistä käsitteistä, jolla kuvataan median vaikutusta politiikkaan. Imagon käsite syntyi 1950-luvulla Yhdysvalloissa. Käsite syntyi markkinoinnin ja mainonnan parissa, mutta vakiinnutti asemansa myöhemmin myös politiikan termistöön. Imago liitettiin käsitteenä postmoderniin aikakauteen. Länsimaissa siirryttiin tuohon aikakauteen 1950-luvun lopussa. Tuohon aikakauteen liittyy myös televisioitu aikakausi. (Isotalus, 2017, 122), (Karvonen, 1997, 11). Imago käsitteenä liittyy markkinointiin ja imagon avulla alettiin markkinoida poliitikkoja kansalaisille. Eurooppaan käsite levisi yhdysvalloista 1960-luvulla. Suomessa imago vakiinnutti asemansa vasta 1980-luvulla osana poliittisen viestinnän käsitteistöä. Vuoden 1982 presidentinvaaleja voidaan kutsua Suomen ensimmäiseksi imagovaaleiksi. (Isotalus, 2017, 122), (Karvonen, 1997, 17). 1970-luvulla oli televisioituminen Suomessa kiivasta, mutta tuolloin ei vielä imago käsitteenä ollut juurtunut suomalaiseen politiikan tekoon vaan teki vasta tuloaan. 1990-luvulla alettiin Suomessa vasta elää ns. mielikuvayhteiskunnassa ja imagosta oli tullut tärkeä osa politiikan tekoa. Imagon käsitettä alettiin käyttää paljon mediassa myös. (Karvonen, 1997, 18). Imagolle on monenlaisia määritelmiä, että mitä se itse asiassa oikein tarkoittaa. Perus merkityksessään imagolla tarkoitetaan henkilön tai yrityksen itsestään antamaa kuvaa ja useimmiten tämä kuva on tietoisesti annettua. Imago yleensä ymmärretään jonkinlaisena ulkoisena ja visuaalisena julkisuuskuvana. Mutta usein puhutaan myös ihmisen sisäisestä tietoisesta mielikuvasta. Imagon rinnalle nostettuja termejä ovat maine ja brändi. Poliitikassa käytetään kuitenkin enimmäkseen termiä imago (Karvonen, 1997, 27)

Poliitikkojen viestinnässä hyödynnetään samoja keinoja kuin tavaroiden ja tuotteiden brändäyksessä (Isotalus, 2017, 122). Imagoa voidaan kutsua eräänlaiseksi subjektiiviseksi tietorakenteeksi, jonka ihmiset muodostavat toisesta ihmisestä saamiensa viestien ja tulkintojen perusteella. Tämä tietorakenne muodostuu monista sekoista kuten mm. kohteen viestintätavasta, eleistä, sanomattomasta viestinnästä, esiintymistavasta, ulkonäöstä ja vuorovaikutussuhteesta yleisön kanssa. (Karvonen, 1997, 28). Poliitikkojen viestinnässä

käytetään siis peruslähtökohdiltaan samoja toimintatapoja kuin tuotteiden brändäyksessä. Poliitikoista yritetään luoda helposti tunnistettava hahmo, johon liitetään tietynlaisia tunteita ja viestejä. (Isotalus, 2017, 122). Imagon voidaan tulkita olevan tulos vuorovaikutteisesta viestinnästä kohteen ja yleisön välillä. Imago on eräänlainen tavoite- tai ihannetila, johon pyritään. Imago on aina suunniteltu ja se on luotu palvelemaan tiettyä tarkoitusta. Imago ei ole koskaan vain pelkkä tavaramerkki, vaan se on harkiten suunniteltu ja rakennettu persoonallisuusprofiili yksilölle. (Karvonen, 1997, 82). Poliitikosta on tavoitteena saada yhtenäinen kuva, jossa yhdistyvät viestien sisältö sekä että henkilön ulkoiset ominaisuudet. Imagon tulee olla aina uskottava, sillä vain näin se voi palvella tarkoitustaan. Voidaan sanoa, että alussa imago esiintyjänsä kaltainen, mutta lopuksi esiintyjä on imagonsa kaltainen. Imagossa rakennetaan tietynlaista mainetta kohteestaan eli tällöin muutetaan vanhaa kuvaa uudeksi ja kiinnostavammaksi. Imagon rakentaminen on eräänlaista mielikuvamainontaa eli imagon avulla pyritään saamaan esiintyvä kohde kansan suosioon. Erkki Karvonen on tutkinut paljon imagoa ja hän on korostanut sitä, että imagoon käsitteenä sisältyy kaksi puolta. Imagoon sisältyy kohteen ulkoinen ominaisuus, jota rakennetaan viestinnän avulla, mutta imagossa on kysymys myös ihmisten luomista mielikuvista. Hallitsevampi näkemys näistä on käsitys imagosta mielikuvana. (Isotalus, 2017, 122-123), (Karvonen, 1997, 83).

Imago-sanana alkuperä viittaa johonkin näkyvään, joten tästä saattaa johtua se, että imagosta tulee helposti mieleen näkyvät ulkoiset piirteet. Tämä saattaa johtaa kapeaan tulkintaan imagosta ja se helposti mielletäänkin kapeasti ajatellen mm. pukeutumiseksi, kuviksi tai ulkonäköön liittyviksi piirteiksi. (Isotalus, 2017, 123). Imago voi olla hyvä tai huono. Se ikävä puoli on huonossa imagossa, että se jää paljon pitemmäksi aikaa yleisön mieleen kuin hyvä imago. Jos vaikka julkisuuden henkilö tahraa imagonsa, niin sillä voi olla kauaskantoisia negatiivisia vaikutuksia, kun taas hyvä imago unohdetaan paljon nopeammin. Lippmanin mukaan hyvä yrityskuva saadaan aikaan hyvällä viestinnällä ja hyvällä toiminnalla. Nämä kaksi asiaa eivät saa olla keskenään ristiriidassa, koska jos näin on, niin tuloksena on huono mielikuva ja uskottavuus katoaa. (Karvonen, 1997, 29). Imago koostuu kaikesta kohteeseen liittyvästä informaatiosta. Eli kaikki tietämys mitä poliitikosta saadaan, niin vaikuttaa hänen imagoonsa. Ulkoisina seikkoina siihen vaikuttaa paljon mm. pukeutuminen ja ulkonäkö. Siihen vaikuttaa myös paljon poliitikon viestintätapa eli se, että miten hän puhuu ja millaisella äänenpainolla ja miten hän viestii itsestään muille poliitikoille ja kansalaisille. Poliitikon imagoon vaikuttaa myös se, että mitä puoluetta hän

edustaa sekä yksityiselämään liittyvät seikat sekä asiakysymykset, joihin poliitikko ottaa kantaa. (Isotalus, 2017, 123). Henkilön julkisuuskuva eli imago ei kerro kaikkea kohteesta. Se kertoo näkyvän ja julkisen osan, mutta jättää henkilön yksityiselämän tietoja ja salaista tietoa pimentoon eli tietoa, jota itse kohde ei halua itsestään julkisuuteen. (Karvonen, 1997, 31). Monesti julkisuudessa mietitäänkin, että missä menee yksityisyyden ja julkisuuden raja, että mitkä ihmisen asiat ovat omaa ja yksityistä ja mitkä asiat ovat taas julkisia. Tämä raja on monesti todella epäselvä ja häilyvä ja siksi aiheuttaa paljon eripuraa mediassa toimittajien ja julkisten ihmisten kesken. Aina ei ole selvyyttä siitä, että mihin tämä raja tulisi vetää.

Jokaisella julkisuudessa esiintyvällä poliitikolla on imago riippuen siitä haluavatko he sitä itse vai eivät. Imago syntyy, kun poliitikko tulee julkisuuden kautta riittävän tutuksi kansalaisille ja he alkavat liittää tähän henkilöön joitain ominaisuuksia. Imagon muodostumiseen tarvitaan siis aina mediaa eli julkisuutta, joka mahdollistaa henkilön tunnetuksi tuleminen suurelle yleisölle. (Isotalus, 2017, 124). Imago voidaan määrittää esiintyjän lähettämäksi esitykseksi tai viestiksi. Esiintyjä valitsee aina tietyn imagon eli jonkinlaisen tyylin tai tavan viestittää itsestään ja tällöin hän samalla sulkee pois jonkun toisen vaihtoehdon. Imagon valitseminen on siis myös aina valinnan tekoa suuresta valintaryhmästä ja kukin esiintyjä valitsee aina itselleen mieleisen tavan viestiä itsestään. Imago muuttuu vasta silloin varsinaisesti mielikuvaksi, kun viestin vastaanottaja alkaa tulkita lähetettyä viestiä. Tällöin siis vastaanottaja alkaa tehdä viestistä omia johtopäätöksiään eli muodostamaan lähettäjistä omaa mielikuvaa. (Karvonen, 1997, 53). Mielikuva ei muokkaudu pelkästään uuden tiedon perusteella, vaan viestin vastaanottaja suhteuttaa uuden tiedon vanhaan tietorakenteeseen ja näiden yhteisvaikutuksen pohjalta tekee uusia tulkintoja ja päätelmiä viestin lähettäjästä. Lippmanin mukaan ihmiset usein sekoittavat todellisuuden ja omat mielikuvansa keskenään ja usein luulevat omien mallien vastaavan todellista kuvaa maailmasta. Mallit eivät ole koskaan ikuisia, vaan ne muuttuvat yhteiskunnan mukana ja mallit voivat ajan myötä käydä vanhoiksi. Malleja pitää siis pystyä uusintamaan ajan tasalle väärin tulkintojen välttämiseksi. Ajan mukaiset mallit auttavat ihmisiä viestien tulkinnassa. (Karvonen, 1997, 58).

Ihmisen persoona on aina imagon perusta. Poliitikon persoonan esiin tuominen on tärkeä osa hänen julkisuuskuvansa rakentamista. Tämän perustana on aina ihmisen oma identiteetti, koska uskottavan imagon perustana on aina ihmisen reaaliset ominaisuudet.

(Pernaa, Pitkänen, 2006, 230). Jokaisella ihmisellä on oma, aito ja todellinen persoona, jollainen hän on omassa perhepiirissään ja omissa oloissaan. Mutta ihmisellä on myös ns. julkinen kuva, varsinkin julkisuudessa esiintyvillä ihmisillä tämä julkinen kuva on hyvin suunniteltu ja hiottu sekä sitä myös varjellaan hyvin. Tätä henkilöstä luotua julkista kuvaa voisi kutsua lavastetuksi esitykseksi, joka ei vastaa ihmisen aitoa ja todellista persoonaa, vaan se on rakennettu yleisön miellyttämiseen. Tämä on tietynlaista teatteria, jossa ihminen astuu tietynlaiseen rooliin julkisuudessa ja tällöin peittää oman persoonallisuutensa. Tällaista rakennettua julkisuuskuvaa varsinkin poliitikot käyttävät imagojen luonnissaan. (Karvonen, 1997, 59). Tällainen toiminta voi helposti johtaa ns. valeympäristöön eli saattaa käydä helposti niin, että esiintyjä alkaa uskoa hänelle rakennettuun julkiseen kuvaan ja näin kadottaa oman persoonallisuutensa. Tästä saattaa siis tulla todellisuuden väärennös eli esiintyjä sekoittaa nämä osat keskenään ja hukkaa oman itsensä. Mutta todellisuuden väärennös voi tapahtua myös viestin vastaanottajan puolelta, jos hän uskoo kaiken mitä esitetään, eikä osaa suodattaa osaa tästä teatterista harhana. Eli todellisuuden väärennöksiä voi luoda myös viestin vastaanottaja. (Karvonen, 1997, 61).

Asioita ei pidä esittää liian monimutkaisesti, koska tällöin yleisölle saattaa tulla tulkintaongelmia ja lähetetty viesti voi jäädä epäselväksi. Viestin tulee olla selkeä ja kansankielellä selitetty, jotta yleisö pystyy ymmärtämään sanoman. Henkilöidyllä politiikalla vaikeita asioita kyetään esittämään yksinkertaisemmin ja selkeämmin. (Karvonen, 1997, 63). Kerron tuonnempana tarkemmin politiikan henkilöitymisestä. Kun poliittisia asioita on alettu esittää helposti ymmärrettävällä tavalla, niin näin toimimalla on yritetty samalla lisätä kansalaisten kiinnostusta politiikkaa kohtaan. 2000-luvulla on ihmisten kiinnostus politiikkaa kohtaan laskenut todella paljon. Politiikka tuntuu olevan aika etäällä kansalaisten arkipäiväisistä kiinnostuksen kohteista, joten imagokandidaatteja käyttämällä on pyritty tuomaan politiikkaa lähemmäksi ihmistä ja samalla arkisemmaksi asiaksi ihmisille. (Karvonen, 1997, 64) Puolueissa suurten ideologioiden ja aatteiden hohto on himmennyt, joten tämä on tuonut otollisen maaperän imagon rakentamiseen. On huomattu, että imagot ovat osoittautuneet muuttuvissa poliittisissa oloissa hyväksi keinoksi vaikuttaa äänestäjien mielipiteisiin. Imagot ja mielipidetutkimukset ovat tuoneet politiikkaan uutta sisältöä, jännitystä ja viihdettä. Politiikassa käytetään paljon myös piilovaikuttamista. Imagon avulla tehdään politiikasta tehokasta, kun kohde johon yritetään vaikuttaa, ei huomaa vaikutusta. (Karvonen, 1997, 65). Mielestäni vuoden 2003

eduskuntavaaleissa käytettiin paljon piilovaikuttamista ja uskon, että tämä tulee vielä lisääntymään tulevaisuudessa.

On useita syitä sille miksi ihmisten sisäinen todellisuus ei vastaa ollenkaan ulkoista oikeaa todellisuutta. Usein juuri tämä sisäinen todellisuus on harhaanjohtavaa. Sensuuri on yksi sellainen tekijä, joka propagandan keinoin johtaa harhakuvien muodostumiseen. Propaganda tarkoittaa sitä, että joku tahoo pystyy estämään riippumattoman pääsyn tiettyyn tapahtumaan ja järjestää omien tarkoitusperien mukaan tapahtumassa esitettävät uutiset tai asiat. (Karvonen, 1997, 64). Sotien aikaan oli yleistä käyttää propagandaa politiikan teossa. Mielestäni kautta historian propaganda on ollut pahin mahdollinen manipulaation väline, mitä politiikan saralla on koskaan ihmisiin käytetty. Nykypäivänä propagandaa ei onneksi enää juurikaan käytetä länsimaissa. Jotkut ihmiset ovat jääneet vanhojen malliensa vangeiksi eli omat sisäisesti muodostetut stereotypiat saattavat estää uusien viestien vastaanottamisen ja tulkitsemisen. Tämä taas johtaa siihen, ettei uuden tiedon saanti johda heidän maailmankuvansa muutoksiin ajan tasalle nykypäivään, vaan se jää vanhentuneeksi, eikä siten ole totuudenmukaista. (Karvonen, 1997, 64).

4.2. Imagon rakentamisprosessi

Tärkein asia imagon rakentamisessa on vuorovaikutuksen luominen esiintyjän ja yleisön välille. Vuorovaikutuksen täytyy syntyä heti esiintymisen alussa, jos ei näin käy, niin on peli menetetty. Esiintyjän pitää osata esiintyä ja ilmaista itseään niin, että yleisö osaa tulkita esiintyjän viestit ja muodostaa vaikutelma esiintyjästä. (Karvonen, 1997, 133). Silloin imagon luonti on onnistunut parhaiten, kun yleisö saa esiintyjästä sellaisen vaikutelman, millaisen esiintyjä on pyrkinyt itsestään antamaan. Tällöin imagon luonnin tavoitteet on saavutettu onnistuneesti. Esiintyjä viestii itsestään puheellaan, eleillään, ilmeillään ja esiintymistyyllillään. Jotkut eleet voivat olla tahattomia ja toimia imagon vastaisesti. Olisikin tärkeää esiintyjän osata kontrolloida tätä tahatonta käyttäytymistään silloin, kun se on imagon vastaista. (Karvonen, 1997, 134). Esiintymistyyllillä on tärkeä merkitys imagon luonnissa ja uskottavuutta pyritään luomaan asiallisesti ja jopa arvokkaasti pukeutumalla, selkeällä puhetyylillä sekä hyvällä olemuksella. Jos esiintymisessä esiintyy epäröintiä, niin silloin uskottavuutta ei voi saavuttaa. Erving Goffmanin mielestä imagon luonnin ensimetreillä on ensiarvoisen tärkeää hyvän ensivaikutelman luonti ja aloitteen ottaminen

omiin käsiin kohtaamisen alussa, koska ensivaikutelma monesti määrää myös myöhempää yhteistoimintaa. (Karvonen, 1997, 135). Kun henkilö haluaa parantaa mielikuvaansa, niin hänen tulee selvittää mitä hänestä ajatellaan ja sen pohjalta rakentaa ihanteellinen tavoitekuva. Tämän pohjalta ryhdytään toimenpiteisiin tavoitellun kuvan saavuttamiseksi. (Karvonen, 1999, 118). Toiminnan tulee pohjautua suunniteltuun strategiaan ja toiminnan tulee olla tehokasta. Strategiassa selvitetään omat heikkoudet ja vahvuudet ja se miten niitä muutetaan sekä tarkastellaan ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia ja uhkia. Toimintaa tutkimalla sitten näkee onko tulos tavoitellun mukaista. (Karvonen, 1999, 122).

Imagon luonti ei aina onnistu tavoitellusti, vaan vuorovaikutustilanteessa voi tulla esiin seikkoja, jotka ovat vastakkaisia esiintyjän tavoitteille. Tällöin esiintyjä menettää luottamuksen ja sen takaisin saaminen on vaikeaa. Esiintyessään henkilö asettuu tiettyyn rooliin ja on tärkeää, että esiintyjä omaksuu roolinsa ja uskoo siihen. (Karvonen, 1997, 136). Goffman nimittää rooliinsa uskomatonta ihmistä kyyniseksi ”leipäpapiksi” (Karvonen, 1997, 137). Esiintyjän ulkonäkö jo kertoo ihmisestä paljon. Se kertoo mm. ihmisen sosiaalisesta asemasta ja jo sen pohjalta voi ihmisestä tehdä jonkinlaisia tulkintoja. Esiintyjän ulkonäön ja esiintymistavan olisi tärkeää olla sopusoinnussa keskenään. Empatian taito on myös tärkeää esiintymisessä, että osaa tarkastella asioita toisten ihmisten näkökulmasta. (Kanerva, 1994, 50). Imago ja todellisuus eivät kuitenkaan koskaan täysin vastaa toisiaan. Imago voidaan ymmärtää retusoiduksi valokuvaksi, joten siitä voi helposti syntyä yhteentörmäyksiä aidon todellisuuden kanssa. (Karvonen, 1997, 139).

Tutkimusten perusteella Suomessa poliitikot suosivat imagossaan neljää piirrettä ylitse muiden ja ne ovat uskottavuus, tavallisuus, aktiivisuus sekä asiallisuus. Suomalaisen ihannepoliitikon imagon voidaan sanoa kiteytyvän aitouteen, tavallisuuteen ja asiallisuuteen. Suomalaisessa kulttuurissa on hyvin tärkeää, että ihminen vaikuttaa aidolta. (Isotalus, 2017, 125). Hyvän imagon luomiselle politiikassa on erityisen tärkeää hallita sekä näyttämisen politiikka että käden politiikka. Käden politiikka on sitä, että poliitikko on toimija ja osallistuu asioiden järjestelyyn. Näyttäytymisen politiikassa poliitikon täytyy pitää huoli siitä, että asiat myös näyttävät hyvältä julkisuudessa yleisön edessä. Imagon ei pidä luvata mitään sellaista mitä ei pysty toteuttamaan. (Karvonen, 1997, 147). Mielestäni poliitikot antavat nykyään liian paljon katteettomia lupauksia ja tätä tapahtuu varsinkin aina ennen vaaleja. Siinä onkin pohtimisen paikka, että onko poliitikkojen katteettomissa lupauksissa syy heidän huonoon maineeseen ja yleensäkin siihen, että kiinnostus

politiikkaa kohtaan on laskenut. Mielestäni politiikan teko on muuttunut eräänlaiseksi teatteriksi. Mielestäni poliitikot monesti näyttelevät enemmän kuin politikoivat. Kun henkilö esiintyy, niin on tärkeää että viesti tavoittaa yleisön. Kun viesti on informatiivinen, niin se saa yleisössä hyvin aikaan reaktioita ja muutospotentiaali vanhan kuvan uudistamiselle on hyvä. (Karvonen, 1997, 154). Tärkeintä on, että viesti saa yleisössä aikaan reaktiota eli oli sitten reagointi hyvää tai pahaa. Silloin viestintä on epäonnistunut, jos se ei saa yleisössä mitään vaikutusta aikaan. (Karvonen, 1997, 155). Jos esiintyjän tavoite toteutuu, niin silloin hänen kuvansa vahvistuu, mutta jos tavoite ei toteudu, niin silloin toimintaa pitää muuttaa (Karvonen, 1997, 156).

Kun henkilö saa luotua itsestään positiivisen mielikuvan kansan keskuudessa, niin tämä ei tarkoita kuitenkaan sitä, että kyseinen mielikuva olisi pysyvä. Jotta imago saadaan pidettyä hyvänä, niin se vaatii jatkuvaa työtä ja prosessointia. Mielikuvaa pitää uusintaa tasaisin väliajoin, jotta se pysyy kehityksen mukana. On tärkeää kuunnella ja seurata kansalaisten antamaa palautetta, jotta mielikuvaa osataan kehittää oikeaan suuntaan tulevaisuutta ajatellen. (Karvonen, 1999, 123). Imagoa joka perustuu todellisuuteen, niin voidaan aina vahvistaa ja parantaa tuomalla henkilön persoonasta esiin haluttuja ja hyviä puolia. Vaikeampaa onkin sitten saada kätkeytyä henkilön epäedullisia puolia. (Pernaa, Pitkänen, 2006, 230). Huonosti pärjäävälle poliitikolle imagonrakennus on melko tärkeää, koska ilman imagonrakennusta kyseinen poliitikko menestyisi vielä huonommin. Imagonrakennuksen kautta voi poliitikko saada lisää itsevarmuutta ja vakuuttavuutta omalle toiminnalleen. (Karvonen, 1999, 139). Asioita on paljon helpompi ilmaista suullisesti tai panna paperille, kun niitä on ensin mietitty ja suunniteltu valmiiksi etukäteen. Imagonrakennus ei keskity pelkästään ulkokuoreen ja ulkoiseen esiintymiseen, vaikka poliitikon ulkoinen olemus onkin erittäin tärkeä osa julkista toimintaa. (Karvonen, 1997, 141). Paljon mediassa puhuttiin siitä, että vuoden 2003 vaalien voitossa oli myös suuri merkitys puolueiden käyttämässä retoriikassa, koska puolueiden linjoissa ei ole nykyään paljon mitään eroja. Puhevallalla oli paljon merkitystä menestymisessä näissä vaaleissa. (Torkki, 2006, 32-33).

4.3. Median käyttö imagon rakentamisessa

Poliitikot tarvitsevat mediaa toiminnassaan monista eri syistä. Median kautta poliitikot tulevat tunnetuiksi suurelle yleisölle ja rakentavat sen kautta myönteistä imagoaan sekä viestivät äänestäjille mielipiteitään ja kannanottojaan. Tiedotusvälineet siis toimivat välittäjinä esiintyjän ja yleisön välillä, kun esimerkiksi poliitikko haluaa välittää kuvaa omasta imagostaan suurelle yleisölle. Media ei ole vain passiivinen toimija, vaan se on aktiivinen ja tehokas tiedotuselin yhteiskunnassa. Media hankkii tietoja kohteistaan ja valikoi aineistosta tarkkaan, että mitä siitä se tarjoaa esitettäväksi julkisuuteen. Media tuo juttuihin uutisarvoa ja dramaattisuutta. (Isotalus, 2017, 127), (Karvonen, 1999, 79). Lähde ja media voivat hyötyä toisistaan, mutta niiden välillä saattaa olla myös suuria intressiristiriitoja. Media toimii myös eräänlaisena imagonrakentaja toiminnassaan. Media ei aina rakenna pelkästään positiivista imagoa, vaan myös negatiivista imagoa. (Karvonen, 1999, 82). Imago ei mediassa aina kerro asioiden todellista puolta, vaan se tarjoaa imagon jonakin upeana asiana, mitä ihmiset kaipaavat elämäänsä. (Karvonen, 1999, 83). Mediavälitteinen tiedottaminen on haastavaa ja vaikeaa, koska lähteen tulee ajatella sekä mediaa että suurta yleisöä rakentaessaan imagoaan. Median ei pitäisi koskaan suututtaa lähteitään liian räväköillä jutuilla, sillä juttuja pitäisi pystyä tekemään myös jatkossakin. (Karvonen, 1999, 84).

Medialla ja poliitikoilla saattaa usein olla hyvin erilaiset käsitykset imagosta. Toimittajat yleensä pitävät poliitikkojen imagon rakennusta myyntipuheina heistä itsestään ja he suhtautuvatkin kriittisesti poliitikkojen itsestään antamaan kuvaan. Heidän mielestään poliitikoiden itsestään julkisuuteen antama kuva on eräänlainen kaunisteltu valokuva, jonka taakse voi jäädä monia negatiivisia asioita piiloon. Toimittajien tehtävä onkin tuoda julkisuuteen oikeampi ja realistisempi kuva poliitikkojen imagosta eli myös mahdollisia negatiivisia asioita poliitikoista. Poliitikot tietenkin haluaisivat tuoda itsestään julkisuuteen vain hyviä puoliaan miellyttääkseen kansalaisia. (Karvonen, 199, 172). Mielestäni poliitikot ja media tarvitsevat toinen toisiaan. Median tehtävä on kertoa kansalaisille poliitikkojen tekemisistä totuudenmukaisesti sekä toiminnassa on myös taloudellinen aspekti eli saada esim. lehdille mahdollisimman laajaa levikkiä. Medialla on merkittävä asema poliitikkojen julkisuus kuvan rakentamisessa. (Isotalus, 2017, 128), (Karvonen, 1999, 33-34).

Politiikka on henkilöitymisen lisäksi myös kaupallistunut eli voisi sanoa, että politiikasta on tullut eräänlainen markkinatavara. Markkinoilla poliitikkojen imagoja myydään kansalaisille kuin kauppatavaraa. Ennen ei poliittisille ratkaisuille haettu julkista median hyväksyntää. Nykyään päätöksille ja niiden perusteluille haetaan hyväksyntää hallituselinten ulkopuolelta mediasta sekä usein myös poliitikot hakevat hyväksyntää olemassaololleen mediasta. (Isotalus, 2017, 129), (Karvonen, 1999, 33-34). Poliitiikan henkilöitymiseen vaikuttaa paljon nyky-yhteiskunnan individualismin aikakausi sekä se nykyään yhteiskunnassa halutaan korostaa läheisyyden ideologiaa. Viimeisten vuosikymmenien aikana politiikka on muuttunut persoonattomaksi ja poliitikot ovat alkaneet vieraantua kansasta. Tätä kehityskulkua on yritetty muuttaa ja siksi politiikassa on alettu tuoda poliitikkojen persoonallisuutta ja pehmeitä puolia esiin imagonrakennuksella ja poliitikoiden yksityiselämää on tuotu myös julkisuuteen. (Karvonen, 1999, 35).

Politiikka on muuttunut julkisuudessa viime vuosina enemmän näytösluontoiseksi. Näin halutaan varmistaa kansan tuki piilossa tehdyille poliittisille päätöksille. Poliittisten toimijoiden tekemä julkisuustyö on noussut politiikan teossa tärkeäksi. Tämä muutos on vienyt keskustelua pois tärkeistä yhteiskunnallisista asioista. Poliitiikan viihteellistyminen on johtanut siihen, että poliitikot ovat alkaneet pyrkiä suuren yleisön suosioon populaareilla aiheilla ja tiedotusvälineet ovat alkaneet yrittää kasvattaa yleisöään sensaatiohakuisilla jutuilla. Tällaisilla toiminnoilla monesti tärkeä ja kriittinen yhteiskuntakeskustelu pääsee helposti unohtumaan. Kaikki julkisuuden muutokset eivät kuitenkaan ole vain negatiivisia. (Isotalus, 2017, 129), (Karvonen, 1997, 25). Liika elitismi ei ole koskaan hyväksi politiikassa, vaan kun poliitikot esittävät asiat jutustellen, niin se tekee asioista helpommin lähestyttäviä kansan keskuudessa. Kansalaiset ovat alkaneet haluta nähdä poliitikoita enemmän tavallisina ihmisinä, koska näin ihmiset kokevat, että poliitikoista tulee helpommin lähestyttäviä. Poliitikkojen esittäminen tavallisina ihmisinä merkitsee kuitenkin entistä pinnallisempaa retoriikkaa, mutta toisaalta se kuitenkin asettaa poliitikot entistä enemmän kansan hallintaan. Tiedotusvälineillä on valta todellisuuden esitystavassa, mutta ei siinä miten vastaanottajat esitetyn todellisuuden tulkitsevat. (Karvonen, 1997, 26), (Pernaa, Pitkänen, 2006, 236-237).

Nykyajan politiikassa pärjäävät hyvin karismaattiset persoonallisuudet. Poliitikko, joka kykenee julkisesti esittämään tunteitaan, niin tällaisia poliitikkoa kansalaiset arvostavat nykyään paljon. Poliitikon hyvälle karismalle on ominaista kyky paljastaa tunteitaan

julkisesti, mutta tehdä se samalla hillitysti ja hallitusti. Symboliset johtajat ovat pitäneet pintansa politiikan huipulla. Symbolisessa johtajuudessa on lähinnä kyse henkilön persoonasta eikä niinkään henkilön ansioista tai korkeasta asemasta. (Karvonen, 1999, 278). Paavo Lipposta on useampaan kertaan kuvattu symbolisena johtajana Aamulehden yleisönosaston kirjoituksissa. Tällainen symbolinen johtaja esittää usein suurta yleisöä miellyttäviä dramaattisia rooleja kuten sankaria, lahjomatonta, halun kohdetta, vihollista, narria ja uhria. (Karvonen, 1999, 286). Kansalaiset ovat alkaneet viime vuosina pitää politiikkaa aika mitäänsanomattomana ja sen käyttämässä retoriikassa ei ole nähty todellista sisältöä. Tällainen politiikka koetaan usein valheelliseksi, sillä sen koetaan perustuvan pelkkään ulkokuoreen. Tällöin politiikka koetaan pelkäksi sanahelinäksi, eikä puheen takaa löydy mitään asiasisältöä. Toisaalta ihmiset ovat alkaneet kokea, että vallitsevan politiikan käsiteltävät asiat ovat liian kaukana tavallisten ihmisten elämästä ja liian vaikeaselkoisia. (Karvonen, 1997, 171). Ihmiset kaipaavat nykypolitiikkaan enemmän inhimillisyyttä ja sen tyylistä politiikkaa, joka käsittelee elämän tärkeitä kysymyksiä. Ihmiset kaipaavat enemmän mikrotason tarkastelua asioihin suurten linjanvetojen sijasta. Yksityiselämän ja siihen liittyvien tuntemusten kautta löydetään yhtymäkohtia tavallisen ihmisen elämään. Ihmiset eivät seuraa politiikkaa velvollisuudesta, vaan politiikan pitää tarjota heille jotain. (Karvonen, 1997, 172). Poliitiikan henkilöimisellä ja imagonrakennuksella on yritetty saada politiikkaan kansalaisten haluamia muutoksia ja näin lisätä ihmisten kiinnostusta politiikkaan. Kansalaiset haluavat, että poliitikot tuovat yksilöllisyytensä esille ja, että he seuraisivat omia arvojaan ja sisintään poliittisissa päätöksissään. (Karvonen, 1997, 173).

4.4. Poliitiikan henkilöityminen

Nykypäivänä politiikan teko on entistä enemmän henkilöitynyt. Poliitiikan henkilöitymistä tapahtui samaan aikaan kuin politiikan medioitumista. Poliitiikan teossa ennen oli tärkeintä itse käsiteltävät asiat, mutta nykyään huomio on siirtynyt enemmän poliitikoihin ja heidän imagoihinsa. Poliitiikan henkilöitymisellä tarkoitetaan lähinnä sitä, että poliitikot ovat alkaneet saada huomiota puolueiden näkyvyyden kustannuksella. Voisi sanoa, että nykyään puolueet markkinoivat itseään kärkipoliitikoillaan ja henkilöivät puolueensa ideologiaa poliitikoiden persoonilla. Poliitiikka on muuttunut myös yksilöiden kamppailuksi poliittisten aatteiden jäädessä varjoon. (Borg, Paloheimo, 2009, 94), (Isotalus, 2017, 51), (Uimonen,

Ikävalko, 1996, 22). Henkilöitymisessä on lähinnä kyse siitä, että miten politiikasta mediassa kerrotaan. Poliitiikan henkilöityminen on seurausta siitä, että puolueet ovat muuttuneet yleispuolueiksi. Puolueiden ideologiat ovat samankaltaistuneet ja puolueet ovat alkaneet erottua toisistaan imagopolitiikalla. Poliitiikassa asiakysymykset ovat yleensä monimutkaisia ja vaikeaselkoisia, joten niiden ymmärrettävyyttä on helpotettu henkilöimällä asioita. Poliitikoille alettiin rakentaa myyviä imagoja, jotta erotuttaisiin paremmin massasta. Vaaleissa monesti kansalaiset alkoivat äänestää henkilöä siinä tapauksessa, kun puolueiden välillä ei tahdettu nähdä eroja. 1990-luvulla poliitikoiden imagot alkoivat politiikan teossa jo arkipäivää. Ennen vaaleissa tärkeimpänä kriteerinä äänten saannissa oli yleensä poliittiset asiat, mutta nyt kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen oli alkanut vaikuttaa poliitikoiden persoonat. (Isotalus, 2017, 52-53), (Hellsten, Martikainen, 2001, 22), (Paloheimo, 2005, 211-212), (Wiberg, 2006, 249). Minun mielestäni politiikan teko on muuttunut niin, että politiikan tekijöistä on alkanut tulla politiikan sisältö ja poliitikoista on tullut paljon kiinnostavampia uutisia kuin, mitä itse politiikka on. Mielestäni asiat ovat syrjäyttäneet paikkansa ja politiikan teosta on tullut poliitikkojen välistä draamaa. Henkilöityminen nähdäänkin monesti kielteisessä valossa, koska usein ajatellaan, että se vie liikaa huomiota pois politiikasta ja sen tärkeistä asioista ja johtaa pinnalliseen imagopolitiikkaan. Henkilöityminen saattaa myös vieraannuttaa ihmisiä politiikasta ja saattaa lisätä kyynisyyttä politiikkaa ja poliitikoita kohtaan. (Isotalus, 2017, 54).

Poliitikoiden suosiossa ovat nykyään erilaiset imagokurssit, joissa opetetaan mm. pukeutumisesta, ilmeistä, puhetavasta ja yleensäkin esiintymisestä. Näitä opettamalla poliitikoille pyritään luomaan myyvää imagoa. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 27). Presidentti Mauno Koiviston sanotaan olleen ensimmäisiä valtion virkamiehiä, jotka alkoivat hallita julkisuutta julkisuuden kahlehdinnan sijaan. Tästä alkoi kehitys, että alettiin tuoda poliitikkojen persoonallisuuksia entistä enemmän esiin politiikan teossa. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 51). Kehitys oli vielä hidasta 1980-luvulla, mutta 1990-luvulla kehitys oli jo nopeaa. Nykypäivän politiikassa poliitikkojen imagot ja persoonallisuuksien esiintuonti on jo täysin arkipäiväistä. Vuoden 1994 presidentinvaalien voidaan sanoa olevan ensimmäiset puhtaat mediavaalit. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 108). Ehdokkaan imagon tärkeys nousi merkittävään asemaan vaaleissa ja vaalimarkkinoinnissa äänten kalastelussa oli erittäin tärkeää positiivisten mielikuvien rakentaminen. Ennen vaaleissa pidettiin tärkeänä poliittisista asioista puhumista. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 109), (Paloheimo, 2005, 212).

Poliittiset vaikeat asiat pyritään esittämään mielenkiintoisemmalla tavalla, kun ne henkilöidään tiettyihin poliitikoihin. Henkilöityneessä politiikassa on paljon hyötyä tiedotusvälineille. Media saa tällöin poliitikoista paljon myyvämpiä ja mehevämpiä uutisia kuin asioista. Myös ihmiset ymmärtävät politiikkaa helpommin kun asioita voidaan pelkistää henkilöimällä niitä poliitikoihin. (Borg, Paloheimo, 2009,95), (Isotalus, 2017, 56-57). Itse näen tässä taas sen hyödyn poliitikoille, että he voivat menestyä vaaleissa hyvin, jos henkilöimisprosessi on onnistunut hyvin. Henkilöimisessä voi haittana tosin olla se, että jos vaikeita asioita liikaa pelkistää, niin asiamerkitys saattaa vääristyä. Ja tämä voi johtaa siihen, että politiikka alkaa näyttää henkilöihin sidotulta valtapeliltä, vaikka sen pitäisi olla asioiden ja ongelmien selvittelyä ja ratkomista. (Isotalus, 2017, 56), (Oksanen, 1992, 3). Lehtikuvat ovat tärkeässä roolissa politiikan henkilöimisessä, sillä politiikan selittäminen henkilöitynä tapahtuu hyvin poliitikkojen kuvien kautta. Henkilöimisessä keskeistä ja tärkeää on toisto. Poliitikkojen kuvia pitää esittää lehdissä riittävän usein, jotta niiden välittämät mielikuvat jäävät tarpeeksi hyvin ihmisten mieliin. Poliitikot ovatkin nousseet keskeiseen asemaan siinä, että millaisia mielikuvia politiikasta muodostuu kansalaisille. Tämän johdosta poliitikot yrittävät esiintyä julkisuudessa mahdollisimman positiivisessa valossa säilyttääkseen asemansa politiikan huipulla. (Oksanen, 1992, 4).

Puolueiden puheenjohtajista onkin tullut puolueidensa todellisia johtajia ja tämä kehitys oli voimakkainta 2000-luvun alussa ja nyt tämä toiminta on vakiinnuttanut asemansa suomalaisessa puoluejärjestelmässä. Samalla puolueet että puolueiden puheenjohtajat ovat ammatillistuneet. Kansaa kiinnostavat eniten uutiset, joihin kuuluu valtion korkeita virkamiehiä ja poliitikkoja. Erityisesti yllättävät ja epätavalliset uutiset saavat kansalaisten mielenkiinnon heräämään. Kansalaisia kiinnostaa poliitikkojen väliset draamat. Henkilöity politiikka myy myös paremmin kuin asiapainotteinen politiikka. Poliitiikan henkilöitymiseen vaikuttaa myös median tapa kertoa poliitikoista ja politiikasta yleensä. Muutos on näkynyt siinä, että vaalikampanjat ovat saaneet enemmän huomiota mediassa viime vuosina ja varsinkin lehdissä niistä on kirjoitettu enemmän. Toinen muutos on se, että nykyään toimittajat kirjoittelevat myös enemmän arvioivia kommentteja kuin ennen. Uutisointi keskittyy myös entistä enemmän itse ehdokkaisiin eikä niinkään poliittisiin asioihin. Myös visuaalisuus on uutisoinnissa lisääntynyt merkittävästi 2000-luvun alusta lähtien. Poliitikoista alkoi olla enemmän kuvia lehdissä kuin ennen. Tässä näkyy myös median vallankäyttö ja vaikutus politiikan henkilöitymiseen. Kuvilla viedään herkästi huomio pois politiikan asiakysymyksistä ja korostetaan itse poliitikoita ja heidän

henkilökohtaisia ominaisuuksiaan. Poliitikkojen julkisuudessa esiintymisellä voi olla myös kääntöpuolensa. Jos samat poliitikot esiintyvät lehtien palstoilla liian usein, niin äänestäjät voivat kokea sen vain äänestäjien kosiskeluksi ja jopa kokea sen hiukan ärsyttäväksi. Eli liika lööppijulkisuus voi kääntyä poliitikolle negatiiviseksi julkisuudeksi. (Oksanen, 1992, 52 ja 63), (Isotalus, 2017, 60-63).

Uutisten luonne on muutenkin muuttunut eli kovien uutisten määrä on vähentynyt ja enemmän toimittajien jutuissa näkyy mielipidekirjoituksia sekä erikoisjuttuja. Toimittajat tuovat nykyään enemmän kirjoituksissaan esille myös omia mielipiteitään ja arvioitaan. Näin toimiessaan toimittajat myös osaltaan yrittävät mielestään vaikuttaa kansalaisten mielipiteiden muodostukseen poliitikoista. Poliitikoista on myös alettua kertoa yleisesti ottaen enemmän sekä myös negatiivisia asioita heistä tuodaan esille enemmän kuin ennen. Henkilöityminen on myös sidoksissa poliitikon viestintätaitoihin eli politiikan henkilöityminen edistyy paremmin, mitä paremmat ovat poliitikon viestintätaidot. Poliitiikan henkilöitymiseen on monia syitä. Kyösti Pekosen mukaan parlamentaarinen politiikka jo itsessään korostaa toimintaperiaatteissaan henkilöiden aseman tärkeyttä. Mielestäni tiedotusvälineet korostavat nykyään uutistoiminnassaan liian paljon henkilökeskeisyyttä. Vaikka asiapainotteiset poliittiset uutiset ovat välillä melko tylsiä ja mielenkiinnottomia, niin on niillä silti minusta edelleen oma paikkansa politiikan teossa. (Isotalus, 2017, 63-65), (Oksanen, 1992, 64-65). Mielestäni henkilökeskeinen politiikka on tullut Suomeen jäädäkseen ja se näkyy jo kaikkialla politiikassa. Vaalimainoksissakin näkyy entistä selvemmin, että henkilömainonta on lisääntynyt voimakkaasti.

Osaltaan liittyen politiikan henkilöitymiseen, niin myös äänestäjien käyttäytyminen on muuttunut ja osallistuminen vaaleihin sekä myös suuria muutoksia on tapahtunut puolueiden sisällä. Puolueiden jäsenmäärä on vähentynyt tasaiseen tahtiin ja jäsenistö on ikääntynyt. Eläkeläisten osuus jäsenistöstä on kasvanut tasaisesti 1990-luvulta lähtien. Puolueiden jäsenmäärän väheneminen on kytköksissä siihen, että aatteellinen ryhmäsitoutuminen kansalaisten keskuudessa on vähentynyt. Suomenkin voidaan sanoa siirtyneen muiden länsimaiden mukana puoluevetoisesta demokratiasta kohti yleisdemokratiaa. Poliittiset mielipiteet muodostuvat nykyään monikerroksisesti ja paljolti yksittäisten asiakysymysten pohjalta. Kansalaisten edustuskäsitykset ovat myös irtaantuneet puolue-edustuksesta. Samalla myös poliittinen johtajuus on muuttunut pois ideologispainotteisesta kohti asiakohtaisuutta ja mielikuvien arvo on noussut keskeiseen

asemaan. Äänestäjäkunnasta on myös tullut liikkuvaa ja entistä tiedonjanoisempaa internetin aikakaudella, kun internetistä on saatavilla tietoa runsaasti ja helposti. Kansalaisista on tullut aktiivisia tiedonetsijöitä ja entistä kriittisempiä saamaansa tietoa kohtaan. Myös erilaiset vaalitutkimukset ja demokratiaseuranta yleensäkin ovat osa nykyistä suomalaista politiikkaa ja ne löysivät paikkansa suomalaisessa politiikan teossa ja 2000-luvun taitteessa. Poliitiikan kenttä on siis monella tapaa muuttunut 1990-luvulta lähtien ja edelleen se elää jatkuvan muutoksen tilassa. Mielenkiinnolla seuraan yleisdemokratian kehitystä ja sitä miten se palvelee kansalaisia tulevaisuudessa. ([http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/103/.](http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/103/)) (Sami Borg)

4.5. Vallasta ja vallankäytöstä politiikassa

Valta voidaan nähdä toimijoiden omistamana tai hallinnoimana pääomana. Vallan resurssit tuotetaan aina yhteisesti, mutta ne jakaantuvat epätasaisesti. Valtaan kuuluu olennaisesti resurssien ja kykyjen epäsymmetria. Oleellista on myös, että vallan resurssit on institutionalisoitu ja niiden hallinta on pysyvää. Talcott Parsons määrittää vallan konkreettiseksi vaihdon välineeksi. Valta perustuu resursseihin kuten mm. rahaan, auktoriteettiin sekä väkivallan uhkaan. Mutta kun valta on institutionaalisessa muodossa, niin se ei pelkisty mihinkään edellä mainitsemaani resurssiin. Kun valtaa taas määritellään vallanpitäjän taholta, niin valta on yleinen ja abstrakti resurssi, jonka avulla yritetään saada muut toimimaan halutulla tavalla. Toimijan vallan määrään vaikuttaa hallussa olevien resurssien määrä sekä se, kuinka suurelta valta näyttää muiden silmissä. Valta kuuluu poliittiseen järjestelmään ja se onkin poliittisen järjestelmän välittäjä. Valtaan liittyy aina myös vallan oikeutus ja sen hyväksyttävyys. Valta on eräänlainen suhde vallanpitäjän ja vallan kohteen välillä. Vallan käyttäjien valtaa rajoittaa vallan kohteiden suostumus. Niin kauan kuin vallankäytön kohteet tunnustavat ja hyväksyvät vallankäyttäjän valta-aseman, voi vallankäyttäjä tukeutua yleiseen valtapotentiaaliinsa. Jos vallankäyttäjän valta-asema kiistetään, niin hän joutuu turvautumaan valtaresursseihin kuten esim. rahaan tai sanktioihin. Michel Foucault ei pidä valtaa vain yksilölle kuuluvana kielellisenä voimana. Valta ei ole myöskään vain kielen käyttöä. Foucaulta korostaa, että vallankäyttö on jotakin, jota on kehitetty ja organisoitu. Hän näkee valtasuhteet myös yhteiskunnallisina kamppailuina, jotka kiinnittyvät yhteiskunnallisiin instituutioihin. Hänen valtateoriassaan on elementtejä, jotka ovat lähellä Anthony Giddensin valtateoriaa. Giddensin mielestä

toiminnan käsite liittyy vallan käsitteeseen. Valta voidaan linkittää vuorovaikutusprosessiin institutionaalisenä piirteenä sekä myös strategisen käyttäytymisen keinona, jolla tähdätään tulosten saavuttamiseen. Giddensin mukaan valta on kyky, jolla saadaan aikaan muuntumista sekä hän näkee vallan myös hallintana. Toimijalla on vaikutusvaltaa sen verran, mitä kykenee vaikuttamaan toisen toimijan käyttäytymiseen tai asennoitumiseen ja se on riippumaton siitä, että tietääkö vaikutuksen kohde olevansa vaikuttamisen kohteena. Vaikutusvallan erityistapaus on valta ja se voi perustua hierarkioissa oleviin asemiin ja niiden myöntämään auktoriteettiin tai toimivaltaan tai sellaisiin tekijöihin kuten taitoon, kykyyn ja karismaan. (Ruostetsaari, 2014, 58-63)

Valtakonseptiot voidaan jakaa toimijakeskeisiin ja institutionaalisiin. Mutta voidaan myös puhua toimijakohtaisesta ja kollektiivisesta suuntauksesta. Vallalla on kolme muotoa ja ne ovat ansaittu valta, korvaava valta sekä ehdollinen valta. Ansaitussa vallassa alistetaan epäsuotuisilla seuraamuksilla tai ainakin uhataan niillä. Korvaavassa vallassa taas tarjotaan vahvistavia palkkioita. Nykyaikaisessa yhteiskunnassa tyypillinen korvaavan vallan palkkio on raha. Kun on kyseessä ansaittu tai korvaava valta, niin alistuja on tietoinen aina alistumisestaan. Kun käytetään ehdollista valtaa, niin silloin yritetään muuttaa alistujan uskomuksia. Nyky-yhteiskunnassa ehdollisen vallan käyttö sekä taloudellisissa että poliittisissa toiminnoissa on keskeisempää ja käytetympää kuin ansaitun tai korvaavan vallan käyttö. Ehdollinen valta voi olla suoraa tai se voi välillisellä tavalla sisältyä mm. yhteiskunnallisiin olosuhteisiin. Vallan lähteitä on kolme ja ne ovat persoonallisuus, omaisuus ja organisaatio. Persoonallisuus on jonkun yksilöllisen piirteen laatu, jonka avulla voidaan käyttää vallan välineitä. Nyky-yhteiskunnassa persoonallisuus kytkeytyy paljolti ehdolliseen valtaan, kun yritetään suostutella tai luoda uskomuksia. Omaisuuteen ja rikkauteen voidaan liittää tiettyä auktoriteettia ja määrätietoisuutta. Omaisuus liittyy pääasiallisesti korvaavaan valtaan. Omaisuudella ja tuloilla voidaan alistumista ostaa. Organisaatiota voidaan pitää nyky-yhteiskunnan tärkeimpänä vallanlähteenä. Organisaatio liittyy pääasiassa ehdolliseen valtaan. Se joka käyttää valtaa, niin tarvitsee organisaatiota. Organisaation tehtävä on huolehtia suostuttelusta. Organisaatio kuten valtio voi käyttää myös ansaittua valtaa eli valtio voi käyttää vaikka rangaistuksia. Historiassa on nähty, että vahvat persoonallisuudet kuten esim. Hitler tai Stalin ovat persoonallisuutensa turvin käyttäneet hyväkseen kaikkia kolmea vallan muotoja. Monia persoonallisia ja vahvoja johtajia ihaillaan paljon. Vallan lähteistä organisaatio esiintyy yleensä yhdessä joko

omaisuuden tai persoonallisuuden kanssa. Mm. Charles E. Lindblomin mukaan organisaatio on vallan perimmäinen lähde. (Ruostetsaari, 1992, 29-31)

Henkilön kuuluisuutta ja mainetta voidaan selittää institutionaalisesti. Korkeassa asemassa olevat henkilöt ovat kuuluisia juuri tämän aseman tuoman meriitin johdosta sekä tekemiensä päätösten takia. He ovat kuuluisia myös sen takia, että heillä on arvovaltaa ja heillä ajatellaan olevan myös valtaa ja varakkuutta. (Ruostetsaari, 1992, 32). Poliittiset instituutiot ovat vallan ilmentymää. Poliittisen vallan ei voida sanoa olevan vain henkilökohtaista, vaan siihen kuuluu myös aina yhteiskunnallisia ja kollektiivisia piirteitä. Poliittikka jo itsessään on kamppailua vallasta. (Ruostetsaari, 1992, 34). Asema tuo valtaa, mutta myös johtajien henkilökohtaisilla auktoriteeteilla on paljon merkitystä vallankäytössä. Johtajuustyyleillä on myös paljon vaikutusta vallankäytössä toiminnan lopputulokseen. Johtavassa asemassa oleviin henkilöihin kohdistuu paljon odotuksia juuri heidän asemansa ja roolinsa vuoksi. Usein käyttäytymisen odotetaan olevan tietynlaista ns. roolin mukaista. Monesti sanotaan, että vallankäyttö ja valta on eräänlaista peliä, mutta siihen liittyy myös paljon inhimillisiä elementtejä kuten yksilöiden omat tavoitteet ja ambitiot. Poliitikassa vaikutusvallan muoto on poliittinen valta ja poliitikoiden valta perustuu heidän vaalien kautta kansalaisilta saamaan auktoriteettiin ja legitimaatioon. (Ruostetsaari, 1992, 37-38). Nykyään korkeisiin asemiin nousemiseen ei enää vaikuta koulutustausta niin paljon kuin ennen, eikä johtotehtäviin nousta myöskään enää yksinomaan laajan kontaktiverkoston avulla, vaan henkilökohtaisilla kyvykkyyksillä ja lahjakkuuksilla on nykyään myös merkittävää painoarvoa johtotehtävien saannissa. Johtoasemiin esimerkiksi politiikassa nousee entistä enemmän ihmisiä myös ihan tavallisesta keskiluokasta, kun vielä 1990-luvulla tämä oli paljon harvinaisempaa. (Ruostetsaari, 1992, 149). Henkilön sosiaalinen tausta vaikuttaa siihen, miten hän valtaa käyttää. Lapsuuden tausta ja nuorena tapahtunut sosialisatio vaikuttavat käyttäytymiseen ja siihen, miten henkilö päätöksiä tekee. Näihin asioihin vaikuttaa myös mm. kasvuympäristö, koulutus, sukupuoli ja vanhempien sosiaalinen asema. (Ruostetsaari, 2014, 80).

Joskus ajatellaan, että politiikassa korkeat valta-aseman paikat jaettaisiin aina kokeneimmille ja korkeasti koulutetuille poliitikoille, mutta näin ei kuitenkaan asian laita aina ole. Puolueilla on nykypäivänä paljon valtaa politiikassa ja varsinkin puolueiden puheenjohtajilla, joten puolueiden korkeat valta-asemat ovat haluttuja. Puolueiden

puheenjohtajien valinnassa on paljon merkitystä myös puolueiden johtajaperinteillä ja puolueiden valtavverkostoilla. Naisia ja miehiä arvioidaan keskenään vielä nykypäivänäkin erilaisilla kriteereillä. Suomalaisessa politiikassa naisten edustus on verrattain suurta verrattuna moniin muihin maihin. Suomessa on paljon korkeasti koulutettuja naisia ja tämä pätee myös kansainvälisessä vertailussa, joten tällä on vaikutusta myös naisten korkeaan osallistumisasteeseen politiikassa. Suomessa sukupuoli ei takaa etuoikeutettua valta-asemaa ja menestyksen mahdollisuutta politiikassa. Mutta kyllä Suomessakin sukupuoli edelleen määrittää henkilön todennäköisyyttä saavuttaa valta-asemaa. (Niemi, 2017, 221-223). Mielestäni mielenkiintoista ja hyvää on se, että naisia valitaan monesti politiikassa johtajiksi silloin, kun halutaan muutosta ja uudistumista. He toimivat tällöin eräänlaisina uudistumisen symboleina. Jos verrataan naisten ja miesten eroja poliittisina johtajina, niin naiset nähdään mm. pyyteettömämpinä, ystävällisempinä, välittävämpinä ja empaattisempina kuin miehet. (Niemi, Raunio, Ruostetsaari, 2017, 225-226). Mutta vaikka Suomessakin eletään nykyaikaisessa modernissa demokraattisessa valtiossa, niin mielestäni suomalaisessa politiikassa ja varsinkin johtavissa tehtävissä on edelleen liian vähän naisia. Poliitiikan tutkijat Drude Dahlerup ja Monique Leyenaar käyttävät käsitettä miesvalta, kun he kuvaavat tilannetta, joka edelleen läntisissä demokratioissa vallitsee politiikan kentällä. Miehiä on edelleen suuri enemmistö politiikan huipulla. (Niemi, Raunio, Ruostetsaari, 2017, 229). Itse en henkilökohtaisesti usko, että nämä asiat lähitulevaisuudessa edelleenkään paljon muuttuvat. Toki yksittäisiä naisia jatkossakin nousee politiikassa tärkeisiin valta-asemiin, mutta mitään suurta ja äkkinäistä muutosta en tässä näe. Viimeisen kymmenen vuoden aikana naisia on toki näkynyt enemmän poliittisissa korkeissa viroissa, mutta mitään mullistavaa harppausta tässä ei ole tapahtunut. Hitaalta tämä kehitys näyttää mielestä jatkossakin. Rakenteet ja asenteet eivät muutu koskaan nopeasti.

5. Paavo Lipposen imagosta ja vallankäytöstä Aamulehdessä

5.1. Paavo Lipposen henkilökuv

Paavo Tapio Lipponen on kotoisin Turtolasta eli nykyisestä Pellosta. Hän on syntynyt 23.4.1941. Lipposen isä oli ammatiltaan ylimetsänhoitaja ja hänen äitinsä oli ammatiltaan terveydenhoidon opettaja. Paavo Lipposen lapsuusvuodet kuluivat Lapissa ja nuoruusajan vuodet kuluivat Kuopiossa. Kuopiosta hänen tie kulki Helsinkiin. Tosin yhden vuoden siitä välistä Lipponen vietti Yhdysvalloissa. Hän asuu edelleen Helsingissä nykyisen vaimonsa filosofiantohtori Päivi Lipponen sekä heidän kahden tyttärensä kanssa. Lipposella on myös aikuinen tytär aikaisemmasta avioliitostaan. Lipponen valmistui Helsingin yliopistosta valtiotieteen maisteriksi vuonna 1971. Opiskeluaikanaan Lipponen teki toimittajan töitä ja oli jo myös silloin kiinnostunut politiikasta. Hän työskenteli mm. Savon Sanomissa sekä Yleisradiossa jo 1960-luvulla. Noina vuosina hän myös omaksui työväenliikkeen ja SDP:n jäsen hänestä tuli 1964. 1970-luvulla Lipponen työskenteli SDP:ssä mm. poliittisen osaston päällikkönä. Vuonna 1979 hänestä tuli Mauno Koiviston sihteeriksi. Vuosina 1985-1993 Lipponen toimi SDP:n luottamustoimissa Helsingin vaalipiirissä puheenjohtajana. Vuosina 1993-2005 Lipponen toimi SDP:n puheenjohtajana.

Paavo Lipponen alkoi kiinnostua eduskuntapolitiikasta Koiviston hallituksen aikana ja ensimmäisen kerran hänet valittiin eduskuntaan vuonna 1983. Hän menetti paikkansa vuoden 1987 vaaleissa, mutta nousi takaisin eduskuntaan vuonna 1991. Vuoden 2003 eduskuntavaalit olivat historialliset Lipposelle, koska silloin hän sai enemmän ääniä kuin kukaan muu ehdokas. Lipponen on ollut myös jäsenenä mm. Finnairin ja Outokumpu Oy:n hallintoneuvostoissa. Paavo Lipponen on kirjoittanut kaksi kirjaa. Ensimmäinen kirja julkaistiin vuonna 1986 ja sen nimi on Muutoksen suunta. Kirja käsittelee mm. kestävästä kehityksestä. Toinen kirja julkaistiin vuonna 2001 ja sen nimi on Kohti Eurooppaa. Paavo Lipposen arvostetuin ja vaativin tehtävä on ollut toimia pääministerinä kahdessa hallituksessa. Lipposen johtamat hallitukset olivat vuosina 1995-1999 ja vuosina 1999-2003. Tämän jälkeen Paavo Lipponen on toiminut mm. eduskunnan puhemiehenä. Merkittäviä kansainvälisiä tehtäviä Lipposella on ollut toimia Euroopan sosiaalidemokraattisen puolueen Turkki-työryhmän puheenjohtajana sekä olla mukana amerikkalaisen CSIS-instituutin transatlanttisessa työryhmässä. (www.paavolipponen.org)

5.2. Paavo Lipposen julkisuuskuva

Paavo Lipponen astui julkisuuden valokeilaan ensi kertaa laajemmassa skaalassa vuonna 1993, kun hänet valittiin SDP:n puheenjohtajaksi. Silloin media alkoi aikaisempaa enemmän seurata hänen liikkeitään ja tekemisiään. Tuohon aikaan Paavo Lipposen käyttäytyminen tiedotusvälineiden edessä oli vielä melko jäykkää ja kankeaa sekä aika jännitteistä. Toimittajat silti arvostivat jo tuolloin Lipposen asiantuntemusta. Tuolloin usein kyllä ajateltiin, että Lipposta ei kauheasti kiinnostanut olla esillä mediassa. Mutta tuossa käsityksessä esiintyy myös paljon ristiriitaa. Lähinnä voisi ajatella, että Lipponen esiintyi harkiten mediassa, eikä halunnut paistatella lehtien palstoilla turhaan vaan vain syystä eli jos oli jotain asiaa. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 120), (Uimonen, 2011, 251-252). Paavo Lipposesta alkoi pikku hiljaa muovautua Kalevi Sorsan kaltainen mediakriitikko. Hän uskalsi arvostella toimittajia myös vaalien alla. Yleensä poliitikot eivät halua ärsyttää journalisteja vaalien alla, mutta Lipponen ei välittänyt tästä tavasta. Lipponen tarvitsi kipeästi opastusta mediassa esiintymiseen noustuaan SDP:n puheenjohtajaksi ja hän osasi ottaa tätä opastusta vastaan vaikkakin alkuun ehkä hiukan nihkeästi. (Uimonen, 2011, 254). Alkuun Lipponen ei ollut kovin innokas antamaan aina haastatteluja tiedotusvälineille varsinkaan silloin, jos hän oli tyytymätön mediassa hänestä sanottuihin asioihin. Jäykällä toiminnallaan taas Lipponen halusi vain kontrolloida omaa julkisuuskuvansa. Tämä monesti johtikin monenlaisiin jännitteisiin median ja Lipposen välille, koska media halusi kuitenkin säilyttää päätösvallan itsellään julkaisemissaan jutuissa ja halusi päättää toimintansa ehdoista. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 121).

1990-luvun puolessa välissä Lipposen tyyli esiintyä julkisuudessa ja asioista tiedottaminen tapahtui aika tavalla matalla profiililla. Hänen tiedotustyylinsä oli lähellä 1970-luvun tyyliä, jolloin ministerit yleensä antoivat tiedotusvälineille lähinnä tarkoin suunniteltuja lausuntoja. Lipponen ei mielellään antanut haastatteluja tiedotusvälineille lennosta. Pääministerinä olon alku aikoina Lipponen tuli yleensä julkisuuden eteen vain silloin, kun esiintyminen tapahtui hänen omilla ehdoillaan. Tiedotustilaisuudet hän yleensä päätti silloin, kun oli sanonut sanottavansa ja vastannut muutamiin toimittajien kysymyksiin lähinnä kohteliaisuudesta. Sen enempää Lipposella ei ollut tapana kertoa asioista. Tällaista toimintaa pidettiin mediassa välillä aika työkeänä. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 121-122). Lipponen oli hidaspuheinen, joten hän ei ollut hyvä kaksintaisteluissa eikä sellaisissa

ohjelmissa, joissa esiintyi samaa aikaan haastateltavana muita puolueiden puheenjohtajia. Hän suosi enemmän tv-formaatteja, joissa hän sai päättää esiintymistyylistään ja sai puhua omilla ehdoillaan. Aamu-tv:n ohjelmat sopivat hänen fyysiselle olemukselleen hyvin, kun hän sai isona miehenä yksin esiintyä televisiossa haastateltavana. Pikku hiljaa opittujen tietojen, kokemuksen ja itseluottamuksen kasvaessa Lipponen oppi esiintymään televisiossa. Lipponen oppi hallitsemaan suuria linjoja ja oppi puhumaan asiantuntevasti ja tämä lisäsi hänen esiintymisvarmuuttaan ja samalla vahvisti auktoriteettia pääministerinä. (Uimonen, 2011, 268-269).

Lipponen alkoi pikku hiljaa löytää itselleen oman tavan esiintyä ja hänen julkisuusstrategiaansa rakennettiin selvästi niin, että se pohjautui hänen persoonaansa. Lipponen on pitkä, kookas ja rauhallinen mies, joten tällainen suurten maiden ministereille tyypillinen rauhallinen ja verkkainen esiintymistyyli sopii hänelle hyvin. Lipposen puhetyyli on rauhallinen ja hän on luonteeltaan pohdiskeleva, joten tämän takia hänen ei kannata kilpailla muiden poliitikkojen kanssa näkymisen tai sanomisten määrästä. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 121), (Uimonen, 2011, 276). Lipponen onkin kääntänyt verkkaisen toimintansa omaksi vahvuudekseen. Kun ei esiinny usein mediassa, eikä puhu paljon, niin se synnyttää kuvan harkitsevasta ihmisestä ja se luo ihmisestä myös luotettavan kuvan. Toisaalta myös kun sanoo asiat suoraan ja selkeästi, niin saa myös viestin usein perille paremmin kuin, että käyttäisi puheissaan ympäröiväitä sepustuksia. Lipposen vähän puhumisessa on hyvää myös se, että ihmiset ovat oppineet sen, että kun Lipponen puhuu, niin hän puhuu aina asiaa eli ei höpise turhia. Usein on ajateltu, että Lipponen jotenkin karttaa julkisuutta tarkoituksella, kun hän saattaa välillä olla mediassa harvasanainen tai muuten ynseän oloinen. Mutta näin ei kuitenkaan ole asian laita. Tilanne saattaa vain olla sellainen joskus, että sillä hetkellä hänellä ei ole paljoa sanottavaa ja päätelmä on tehty vain hänen ulkoisen olemuksen perusteella. Pääministeriksi tultuaan Paavo Lipponen alkoi esiintyä aika usein tiedotusvälineissä, vaikka esiintymiset olivatkin edelleen aika lyhyitä. Hän alkoi myös myöntää säännöllisesti ja jopa ihan mielelläänkin haastatteluja lehdistölle. Hän on tosin aina tarkkaan valinnut lehdet, joille haastatteluja antaa. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 122), (Uimonen, 2011, 272).

Lipponen on kuitenkin aika rohkea suhtautumisessaan toimittajiin. Hän uskaltaa ojentaa toimittajia, jos hän kokee saaneensa huonoa kohtelua tai, jos hänestä on kirjoitettu perättömiä juttuja. Moni muu poliitikko ei tällä tavoin uskalla kritisoida mediaa. Lipponen

on usein kommentoinut asiaa sanomalla, että on erilaisia ihmisiä ja sen takia on myös monia erilaisia puhetyylejä. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 123). Asiasta puhuminen on auttanut Lipposta esiintymisessä ja sen myötä kritiikki häntä kohtaan on vähentynyt, kun hän on puhunut asiasta avoimesti. Toisaalta Lipposen tapa esiintyä ja puhua rauhallisesti ja matalla äänellä tiedotusvälineille sekä muutenkin eletön ilme kasvoissa saattaa tuoda monille ihmisille vakaan, rauhallisen ja turvallisen kuvan hänestä. Hidas puhetyyli on yksi Lipposen heikkouksista, mutta hän on yrittänyt kääntää sitä vahvuudekseen imagon rakennuksen avulla. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 124). Uudella perheellä on ollut positiivisia vaikutuksia Lipposen julkisuuskuvaan. Hänen kriittinen asenteensa ei ole kuitenkaan yhtään muuttunut tämän myötä eikä myöskään hänen värikkäät tapansa ilmaista mielipiteitään. Mutta hänen julkisuuskuvansa on muuttunut monipuolisemmaksi ja siihen on tullut uusia ulottuvuuksia. (Uimonen, 2011, 283).

Lipposella on ollut melko omalaatuinen tapa johtaa hallitusta ja se on ollut lähempänä yksipuoluehallituksen johtamistapaa kuin monipuoluehallituksen malliin pohjautuvaa. Hän on mitä suuremmassa määrin yrittänyt pitää hallitusta omassa ohjausnuorassaan ja hän on odottanut muiden ministereiden olevan lojaaleja hänen muokkaamansa hallituksen linjalle. Lipponen on korostanut sitä, että hallituksesta voi vapaasti lähteä, mikäli kyseinen linja ei kiinnosta. Lipponen on pyrkinyt tuomaan itseään esille pääministerinä hallituksen edustajana, eikä siis ole pitänyt itseään ensi sijassa SDP:n edustajana. Samaa yhdenmukaista linjaa hän on odottanut myös muilta ministereiltä puoluetäustasta riippumatta. Lipponen on halunnut pitää tiettyä etäisyyttä myös mediaan ja tällaista tapaa vaalitaan myös paljon Keski-Euroopan maissa. Lipposen esiintymisessä myös eri tv-kanavilla näkyy hänen omalaatuisuutensa eli hän ei esiinny tasapuolisesti kaikilla kanavilla. Hän suhtautuu myötämielisemmin MTV-kanavaa kohtaan kuin Yleä kohtaan. Lipposen ja Ylen välillä on jännitteitä ja hän antaa herkemmin haastatteluja MTV:lle. Jotkut puoluetoverit ovat sanoneet, että Lipponen kantaa Yleä kohtaan kaunaa sen johdosta, ettei saanut Ylestä vuonna 1967 vakituista toimittajanpaikkaa. Lipponen on myös itse kokenut jääneensä kohtelussa Ylellä Esko Ahon varjoon ennen pääministerinä oloaan. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 24-25), (Uimonen, 2011, 268). Lipponen on toki ymmärtänyt, että hyvä esiintymistaito on tärkeää nykypäivän politiikassa. Silti Lipponen kritisoi sitä, että toimittajat laittavat poliitikkoja paremmuusjärjestykseen mediataitojen perusteella. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 126).

Nykyajan vaateiden johdosta myös Lipponen itse ymmärsi ministeriaikanaan hyvän media- ja esiintymistaidon tärkeyden ja hänen imagoaan on myös muokattu. Hänelle on myös opetettu esiintymistaitoja. Tämä alkoi myös näkyä Lipposen esiintymisessä, kun hän alkoi esiintyä luontevammin ja hymyillä enemmän mediassa. (Uimonen, Ikävalko, 1996, 126). Hän ymmärsi myös pehmojulkisuuden vaikutuksen hyvin ja sen miten sitä luotiin. Hän toi perheensä mukaan julkisuuteen ja tämän myötä hänen julkisuuskuvassa alkoi näkyä myös pehmeämpiä puolia. Samalla myös hänen julkisuuskuvassaan alkoi näkyä enemmän selkeyttä ja ammattimaisuutta. (Uimonen, 2011, 293). Hänessä alkoi näkyä myös valtiomiesmäisyyttä sekä hän oppi hallitsemaan julkisuutta (Uimonen, 2011, 300). Lipposelle oli vuosien varrella kehittynyt kova imago ja siihen alkoi liittyä riskejä vuonna 2002, kun lähestyttiin vaaleja. Hänen imagoaan haluttiin muuttaa rennommaksi ja ihmisläheisemmäksi, mutta niin että imagossa säilyisi edelleen vakaan ja luotettavan poliittisen johtajan elementit. Valtiomiesimagoon haluttiin yhdistää eräänlainen hymykampanja. (Uimonen, 2011, 302-303). Lipposesta kuitenkin edelleen säilyi ihmisten mielissä myös hiukan vanhaa mielikuvaa ärhäkkäästi kommentoivana poliitikkona. Lipposesta kuitenkin kehittyi aktiivinen ja asiaosaamisen hallitseva mediapoliitikko. Hän oppi myös ihan hyväksi esiintyjäksi tv:ssä, mutta hitaan puhetapansa johdosta hänestä ei voinut tulla erinomaista tv-poliitikkoa. Hän korvasi tämän heikkoutensa luotettavuudella ja laajalla asiantuntemuksella ja hänen suuri kokonsa myös tuki tätä vaikutelmaa. Lipposesta kasvoi pääministeri vuosiensa aikana median ”moniosaaja”. (Uimonen, 2011, 307).

5.3. Aineistosta ja käsittelytavasta

Tässä pro gradu –tutkielmassani tutkin Paavo Lipposen imagoa. Tuon esille Lipposen julkisuuskuvaa eli sekä sen hyviä että huonoja puolia. Tutkin myös hänen vallankäyttöään ja miten se imagon lisäksi ilmenee aineistoni kirjoitusten kautta. Tutkin myös, miten imago ja vallankäyttö vaikuttavat toinen toisiinsa. Tutkin Paavo Lipposen julkisuuskuvaa lehtikuvien ja tekstien kautta eduskuntavaalien aikaan vuonna 2003 sekä vaalien jälkeistä aikaa. Keskityn tutkimuksessani yhteen lehteen eli Aamulehteen, koska muuten materiaalia olisi tullut liikaa. Valitsin Aamulehden siksi, että sillä on riittävän laaja levikki tutkimustani ajatellen. Keräsin lehtileikkeitä aikaväliltä helmikuu-syyskuu 2003. Aineisto koostuu toimittajien kirjoittamista jutuista sekä kansalaisten kirjoittamista artikkeleista yleisönosastolla. Aineistossa on myös muutamia kuvia mukana, mutta suurimmassa osassa

lehtileikkeitä on vain tekstiä. Yhteensä artikkeleita on 70 kappaletta kuvineen. Tutkin Paavo Lipposen imagoa lehtiartikkelien pohjalta kansalaisten näkökulmasta sekä myös toimittajien näkökulmasta. Vertailen näitä näkökulmia keskenään ja pyrin löytämään mahdollisia yhtäläisyyksiä sekä mahdollisia eroavaisuuksia tulkinnoissa. Kuvien kautta tutkin, että millaisia mielikuvia Paavo Lipposesta otetuista lehtikuvista syntyy. Pohdin myös mahdollisia imagomuutoksia, mitä lehtikuvat Lipposesta saattavat herättää. Tutkin myös millainen julkisuuskuva Lipposella oli ennen vaaleja ja sen mahdollisia muutoksia vaalien jälkeen. Tutkin myös Lipposta vallankäyttäjänä ja miten hän valtaa käyttää eli mitä vallan muotoja hän käyttää ja tulin asiaa myös vallan lähteen näkökulmasta. Nykytrendi on, että puolueet kaipaavat johtopaikoille voimakkaita persoonallisuuksia.

Teoriapohjana tekstin tulkinnassa käytän Aristoteleen retoriikkaa. Tässä tutkimuksessa käsittelen logoksen eli itse puheen, ethoksen eli puhujan luonteen ja pathoksen eli puhujan mielentilan sekä tunteiden ilmaisun vaikutuksia Lipposesta muodostettavaan mielikuvaan eli minkälaisen mielikuvan ihmiset muodostavat Lipposesta edellä mainittujen tekijöiden perusteella. Logokseen sisältyy kielenkäyttö ja sanavalinnat ja niitä käytetään muodostettaessa argumentteja. Ethoksessa on kyse siitä, että miten puhuja kykenee persoonallaan saamaan yleisönsä vakuuttuneeksi omasta uskottavuudestaan. Pathos taas tarkoittaa sitä, että millä tavalla esiintyjä pistää omat tunteensa peliin ja kuinka pyrkii vetoamaan kuulijoidensa tunteisiin saadakseen heidät puolelleen. (Palonen, Summa, 1996, 31-32), (Aristoteles, 1997, 11). Käytän näitä siis apunani analysoidessani Aamulehden artikkeleita. Aristoteles on sanonut, että retoriikkaa tarvitaan totuuden voittamisessa. Aristoteles on pitänyt tärkeänä järkeen perustuvien loogisten argumentaatioiden käyttämistä asioiden perustelussa, mutta myöntää sen tosiasian, etteivät kaikki ihmiset aina jaksu seurata tällaisia todisteluketjuja. Tämän takia tarvitaan myös retoriikan taitoja, kun yritetään vakuuttaa yleisöä omilla puheilla ja esityksillä. (Aristoteles, 1997, 13).

Artikkelien pohjalta pyrin tutkimaan, miten Paavo Lipponen käyttää valtaa ja mitkä ovat hänen vallan lähteensä. Eli pohdin, miten mm. hänen persoonallisuutensa vaikuttaa hänen valtaansa ja miten hän käyttää asemansa mukanaan tuomaa valtaa. Tutkin myös, että mitä vallanmuotoja Lipponen käyttää. Pohdin myös hiljaisen vallan käyttöä. Tutkimuksessani ilmennän myös puhevaltaa ja siihen liittyy myös yllämainitut tekijät eli logos, pathos ja ethos eli puhevaltaan vaikuttaa eleet, ilmeet, puhetyyli ja äänenpaino. Puhevallasta on

olennaisesti kyse siitä, miten poliitikko kykenee ilmaisemaan asiansa ja ajatuksensa selkeästi sekä kaunopuheisesti ja myös sitä, että osaa käyttää tarvittaessa toistoa taitavasti saadakseen asiansa kuuluville. Vaikka analysoinkin vain tekstejä enkä puheita, niin puhevaltaa voi tutkia myös tekstien pohjalta toimittajien kirjoitusten perusteella ja kuvien kautta valtaa pystyy analysoimaan mm. ilmeiden ja kuvan viestittämän mielikuvan välittämänä. Puhevaltaa ja vallankäyttöä on myös vähäpuheisuus löpöttelyn sijaan. Puhe on eräänlainen mielivallan väline ja puheeseen sisältyy aina valtaa. (Pulliainen, 2006, 58). Kirjallisuutena tässä analyysissä käytän kirjoja Pelkkää retoriikkaa sekä kirjaa nimeltä Kansanedustajan valta ja vastuu. Pohdin myös Pulliaisen kirjan (Kansanedustajan valta ja vastuu) pohjalta jonkin verran sirpalevaltaa ja sen käyttöä. Sirpalevaltaa kuvaa hyvin seuraava lainaus Pulliaisen kirjasta ”maailma on täynnä potentiaalista valtaa, kysymys on vain siitä, kuka sen kulloinkin sieppaa käyttöönsä” (Pulliainen, 2006, 72). Sirpalevaltaan kuuluu mm. taktikointi, vallalla pelaaminen ja aktivismi (Pullainen, 2006, 73).

Tekstien ohella teen analyysiä myös kuvista ja pyrin löytämään niistä merkityksiä muodostavia rakenteita. Menetelmä on jossain määrin strukturalistinen, koska tulkitsem kuvia kulttuuriin kuuluvien käsitteellisten rakenteiden pohjalta. Strukturalistisen lähestymistapa korostaa sitä, että maailmaa voi tuntea vain kulttuurin käsitteellisten rakenteiden kautta. Ennen 1990-lukua ei poliitikoiden lehtikuvia oltu paljoakaan tutkittu. Ennen tätä tutkimuksien kohteina oli pääasiassa ollut poliitikkojen vaalimainokset. Poliitiikka on kamppailua vallasta, joten yritän myös löytää näistä kuvista symbolisen vallan merkkejä. Yritän löytää kuvista sellaisia symbolisia merkkejä, jotka ilmentäisivät poliittista vallankäyttöä. Poliittiset tapahtumat ovat aina jollain tavalla sidottuja kulloiseenkin aikaan, joten yritän löytää näistä kuvista sellaisia poliittisia piirteitä, jotka ovat tyypillisiä tuon ajan poliittisessa kulttuurissa. Myös kuvat itsessään lehdissä ovat jo eräänlainen puheenmuoto, vaikka kuvat eivät sisälläkään sanoja, niin piilovaikuttimen kautta ne kertovat oman sanomansa. Eli kaiken kaikkiaan pyrin tulkitsemaan kuvien välittämää sanomaa kansalaisille Lipposesta. (Pekonen, 1986, 38-39). Aamulehti painottaa nykypäivänä sanomalehtenä puolueettomuuttaan, mutta kyllä se jonkin verran on puolueellinen joissain hyviksi katsomissaan asioissa. Mutta minä en tutkimuksessani tätä puolueellisuus asiaa sen suuremmin pohdi, vaan tutkin Aamulehteä tiedotusvälineenä ja sitä, kuinka se Paavo Lipposesta välittää sanomaa kansalaisille. Etenen tutkimuksessani kuukausi kerrallaan eteenpäin analysoiden tekstejä sekä kuvia. Tutkimus alkaa

helmikuusta 2003 ja päättyy syyskuulle 2003. Tutkimuksessani ainoa väliin jäävä kuukausi on toukokuu, koska siltä kuukaudelta en löytänyt aiheeseen liittyvää materiaalia.

5.4. Paavo Lipposen vaaliteemoista ja imagosta Aamulehdessä helmi – syyskuussa 2003

5.4.1. Vaaliteemojen avaus helmikuussa 2003

Kaikki artikkelit, jotka olen kerännyt helmikuussa 2003, ovat toimittajien kirjoittamia artikkeleita ja joukossa on myös mukana kuva Paavo Lipposesta. Kaikki nämä artikkelit käsittelevät maaliskuun tulevia eduskuntavaaleja. Yksi artikkeleista on haastattelu tyyppinen artikkeli, jossa toimittaja on haastatellut ihmisiä katukuvassa ja kysynyt heidän mielipiteitään tulossa olevista vaaleista. Tässä artikkelissa on ihmisiltä kysytty, että millaisia ominaisuuksia he arvostavat kansanedustajissa. Tärkeimpiä ominaisuuksia ovat olleet rehellisyys, luotettavuus ja luonteen lujuus. Artikkelissa kysyttiin ihmisiltä myös äänestyskäyttäytymisestä ja enemmän painoarvoa äänestyspäätöksessä näytti olevan henkilöllä puolueen sijaan. Puolueilla ei ole enää niin suuta merkitystä äänestyspäätöksissä kuin mitä ennen oli. (Artikkeli 10.2.2003). Nämä tulevat vaalit jatkavat konsensuksen kautta, joka alkoi jo vuonna 1987. Näiden vaalien aikaan elettiin myös voimakasta talouskasvun aikaa, mikä heijastui myös vaalikampanjoihin siinä mielessä, että vaalibudjetit olivat suuria. Suomen ulkopoliittinen asema oli myös melko vakaa. Näistä tulevista vaaleista puhuttiin myös paljon ns. pääministerivaaleina, että puolueiden puheenjohtajat olisivat keulakuvina vaaleissa ja, että heillä olisi tärkeämpi merkitys kuin muilla tavallisilla edustajilla. Vuosituhannen alussa voimaan tullut uusi valtiosääntökin loi asetelmaa pääministerivaaleille, kun uuden perustuslain mukaan eduskunnalla on yksiselitteinen oikeus perustaa hallitus vaalien jälkeen. Eli tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että vaaleissa suurimmaksi tulleen puolueen johtaja valittaisiin pääministeriksi ja hän muodostaisi uuden hallituksen. Artikkeleissa mukana ollut kuva koostuu kolmesta kuvasta eli kuvasarjaan kuuluvat kuvat Paavo Lipposesta, Keskustan Anneli Jäätteenmäestä sekä Kokoomuksen Ville Itälästä. Kuvan viitteenä on pieni kuvateksti, jossa kirjoitetaan, että maaliskaaleihin mennään kuin olisi vain kolme kandidaattia pääministeriksi ja ne olisivat Lipponen, Jäätteenmäki ja Itälä. (Artikkeli ja kuva 2.2.2003) Joten mielestäni tämä kuvateksti viittaa osaltaan aika suorastikin siihen, että ollaan menossa kohti

pääministerivaaleja. (Niemi, Pitkänen, Railio, Ruohonen, 2016, 226-227),(Oksanen, 1992, 80-81).

Kolmen suurimman puolueen puheenjohtajat olivat koko ajan esillä mediassa ja minusta jotenkin tuntuu siltä, että näistä vaaleista oli muodostumassa liikaa näiden kolmen puheenjohtajan välinen taistelu pienempien puolueiden kustannuksella. Mielestäni tiedotusvälineet keskittyivät liikaa jutuissaan näihin kolmeen suureen puolueeseen eli antoivat niille liian suuren merkityksen mediassa. (Artikkeli ja kuva 2.2.2003). Tätä kuvaa Paavo Lipposesta voi sanoa henkilökuvaksi ja vielä tarkemmin sanottuna kuva on kasvokuva, koska kuvassa ei näy juurikaan miljöötä. Kuvan tausta on aika epäselvä ja siitä näkee oikeastaan vain, että se on kuvattu joko kokoushuoneessa tai salissa, koska takana näkyy paljon penkkejä. (Oksanen, 1992, 80-81). Kuvan tausta ei ole tässä kuvassa olennainen eli sillä ei ole merkitystä, koska se on epäselvä ja jotenkin häilyvä. Tausta kertoo kuvasta vain sen, että se on otettu virallisissa tiloissa työaikana. Lipposella on kuvassa aika vakava ilme ja hänen katse on hiukan etukenoon. Vakava ilme on kyllä Lipposelle aika tyypillinen kasvokuvissa. Hän ei usein hymyile. Lipposella on päällä tumma puku, joka herättää tietynlaista arvokkuutta. Hänen kädet näkyvät myös kuvassa ja ne ovat edessä toisissaan kiinni pöydän päällä. Tämä kuvan asento herättää myös arvokkuutta ja tuo tunnetta, että kuvan henkilöllä on asemansa tuomaa valtaa. Lipponen näyttää kuvassa myös keskittyneeltä ja se näkyy hänen katseessa. Kuvan olemus kuvastaa rauhallisuutta ja näin myös samalla herättää luottamuksen tunnetta Lipposta kohtaan. (Artikkeli ja kuva 2.2.2003).

Vaalien lähestyessä puhuttiin paljon ehdokkaiden persoonallisuudesta ja heitä kehoitettiin olemaan oma itsensä eli heidän ei pitäisi esittää mitään ja korostettiin, että omana itsenään menestyy paremmin. Mari Vehmanen kirjoitti Aamulehden artikkelissaan, että poliitikoiden persoonallisuus oli nyt tärkeässä asemassa ja että nyt oli suosiossa särmikkäät tyypit. Näytti siltä, että eduskuntaan kaivattiin nyt aitoja ja rehellisiä ihmisiä ja, että kiiltokuvapoliitikkojen aika olisi ollut tältä erää ohi. Ihmiset näyttivät olevan kyllästyneitä poliitikoiden jaaritteluihin, epäsuoruuteen ja heidän kiertelevään puhetapaansa asioista. Ihmiset kaipasivat ehdokkaita, jotka puhuvat suoraan ja konkreettisista asioista. Ehdokkaan sukupuolella ei sinänsä tuntunut olevan näissä vaaleissa kovin suurta merkitystä kuin taas oli edellisissä vaaleissa. (Artikkeli 10.2.2003, Mari Vehmanen). Vaaleihin oli kuitenkin taas lähdössä ehdolle useita julkisuuden henkilöitä, mutta

Aamulehden tekemien haastattelujen mukaan suomalaisista kuitenkin vain noin viidesosa voisi ajatella äänestävänsä vaaleissa julkkisehdokasta. Julkkikset itse kuitenkin uskoivat olevansa ehdolla omien aatteidensa johdosta. Minun itseni on tätä kuitenkin aika vaikea uskoa. Aika harvalla julkkisehdokkaalla on koulutusta, eikä heillä ole oikeastaan mitään kokemusta työskentelystä yhteiskunnallisissa tehtävissä. Tällaisia kouluttamattomia julkkisehdokkaita ovat mm. laulajat. (Artikkeli 13.2.2003, Aila Koskenniemi). Kolmen suuren puolueen eli Keskustan, Kokoomuksen ja SDP:n vaaliohjelmissa, joilla he lähtivät vaalitaistoon, niin niissä ei ollut mitään suurempia ohjelmallisia eroja. Kaikille kolmelle pääpuolueelle yhteisiä tärkeitä vaaliteemoja olivat palvelujen parantaminen, työttömyys ja verotus asiat. Näiden tärkeysjärjestyksissä oli toki puolueiden välillä eroja. SDP:n tärkein vaaliteema oli työllisyys. Näiden aika yhtenevien vaaliteemojen perusteella voisi tehdä päätelmän, että vaalitaistosta näyttäisi tulevan aika tasainen kolmen suuren puolueen välillä. (Artikkeli 13.2.2003, pääkirjoitus), (Artikkeli 13.2.2003, Kirsti Puhjonen), (Niemi, Pitkänen, Railio, Ruohonen, 2016, 230-231).

Suomalaisessa yhteiskunnassa kansanedustajissa arvostetaan seuraavia ominaisuuksia eniten ja niitä ovat rehellisyys, uskollisuus, kunniallisuus, älykkyys, rohkeus ja ahkeruus. Näitä arvoja ehdokkaat käyttävät paljon yrittäessään vedota kansalaisten tunteisiin vaalikampanjoillaan. (Isotalus, 2017, 73). Vaalikampanjointi lähti Suomessa helmikuussa kovalla tempolla käyntiin ja Paavo Lipposen tilanne näytti aika hyvältä, jos gallupeihin on uskominen. Kyselyjen mukaan Lipposta pidettiin suosituimpana pääministeriehdokkaana. Hänen kannatuksensa oli helmikuussa noussut jo 41 prosenttiin. (Artikkeli 23.2.2003, STT). Gallupeja voidaan pitää ilmaisena mainontana ehdokkaalle. Gallupien kärki sijoilla oleva ehdokas voi kannustaa ihmisiä äänestämään jotain suosittua ehdokasta. Mielestäni gallupit voivat myös kiristää kilpailua ehdokkaiden välillä ja saada osan epävarmoista äänestäjistä äänestämään gallupeiden suosikkeja. Vaikka taloustilanne olikin hyvä, niin epävarmuus tulevaisuudesta kuitenkin yhdisti kaikkia puolueita näissä eduskuntavaaleissa. Syy tähän oli se, että tulevaisuuden talousnäkymissä näkyi hienoista epävarmuutta ja uhka Irakin sodasta myös loi epävarmuutta kansainväliseen talouteen. Vaaliohjelmissa piti ottaa nämä seikat huomioon. Liikkeellä oli spekulatioita mahdollisesti syttyvän Irakin sodan vaikutuksista vaaleissa käyttäytymiseen. Uskottiin, että jos sota syttyisi, niin sitä herkemmin äänestäjät turvautuisivat äänestämään tuttua ehdokasta vaaleissa ja tämä jos mikä olisi Paavo Lipposelle eduksi. Epävarmoissa tilanteissa suomalaiset eivät yleensä lähde helposti muuttamaan äänestyskäyttäytymistään. Mikäli siis sota toteutuisi, niin se

toisi edun vaalitaistelussa nykyisen hallituksen kahdelle pääpuolueelle eli SDP:lle ja Kokoomukselle. (Artikkeli 23.2.2003, Kari Klemm).

5.4.2. Eduskuntavaalit 2003 – maaliskuu

SDP yritti selvästi jollain tavalla erottua muista puolueista vaalien kynnyksellä yrittäen luoda vaaleista pääministerivaaleja medialle ja kansalaisille. Kuten jo yllä mainitsin, niin uusi perustuslaki myötävaikutti tähän asetelman mahdollisuuteen. SDP tämän myötä kirjasi puolueensa sääntöihin perustuslain uudistausta vastaavan kohdan, että puoluevaltuustolle annetaan valta päättää pääministeriehdokkaan asettamisesta eduskuntavaaleissa. Tämän myötä siis SDP:n puheenjohtajasta tuli pääministeriehdokas vaaleissa puolueen sääntöjen mukaan. (Niemi, Pitkänen, Railio, Ruohonen, 2016, 235). Maaliskuussa eli itse vaalikuukaudelta kerätyt artikkelit ovat kaikki toimittajien kirjoittamia. Yhteen artikkeliin kuuluu myös yksi kuva Lipposesta. Kuvassa hän saa vaimoltaan Päivi Lipposelta onnittelusuukon vaalien jälkeen. Vaalien lähestyessä tehdään aina viime hetken gallupeja puolueiden suosiosta ja siitä mikä puolue on johdossa. Viime hetken kampanjoilla yritetään aina vedota epävarmoihin äänestäjiin. Aamulehdessäkin oli paljon kirjoituksia näistä gallupeista. Minusta tuntuu siltä, että toimittajat yrittivät tällä tavoin saada vilkkautta äänestysaktiivisuuteen. Myös ehdokkaat panostivat viime hetken kampanjointiin matkustelemalla ympäri Suomea kampanjoimassa ja yrittäen saada ihmisiä äänestämään. (Artikkeli 4.3.2003, Pauli Takala).

Lehtikirjoittelussa yritettiin myös pelottelun taktiikalla vedota äänestäjien tunteisiin. Poliitikot käyttivät voimakkaita sanoja ja ilmauksia puheissaan ja myös toimittajat painottivat tekstejään myös voimakkain sanakääntein. Toimittajat käyttivät myös tiukkaa argumentaatiota teksteissään, jolla yrittivät osoittaa median valtaa. Poliitikot tällä aika voimakkaallakin retoriikalla käyttivät myös hyväkseen yhtä vallan lähdetä eli aseman mukanaan tuomaa valtaa (Pulliainen, 2006, s.38). SDP:stä kirjoitettiin mielestäni ehkä hiukan negatiiviseenkin sävyyn, että jos heitä ei äänestetä, niin Suomeen tulee porvarihallitus. Tämä oli eräänlaista pelottelun retoriikkaa ja tässä käytettiin myös mielestäni vihjailevasti yhtä Galbraithin vallan muotoa eli rangaistusvaltaa (Pullainen, 2006, 40). Peloteltiin negatiivisella ”rangaistuksella” tai seuraamuksella eli jos, kansalaiset eivät äänestä SDP:tä, niin siitä seuraisi negatiivinen seuraamus eli porvarihallitus.

Pelkästään sana pelotella on sanana negatiivinen ja sillä vedotaan voimakkaasti ihmisten tunteisiin ja tämän sanan tuomalla voimalla yritetään ohjailla kansalaisia. Mitä korkearvoisempi poliitikko näin kirjoittaa tai puhuu, niin sitä tehokkaampi vaikutus sillä on kansalaisiin. Asema tuo auktoriteettia ja asema tuo valtaa kansalaisten silmissä. Asema tuo mukanaan aina tietoon ja itse ammattiin liittyvää valtaa ja kansalaiset uskovat korkeassa asemassa olevilla poliitikoilla olevan paljon asiantuntija tietämystä, millä on vaikutusta heidän käyttäytymiseen (Pullainen, 2006, 39).

Korkeamman arvoaseman poliitikot lisäävät julkilausumillaan myös uskottavuutta kansalaisten silmissä ja näin heidän sanomisillaan on suurempi vaikutus äänestäjien käyttäytymiseen kuin, mitä vaikutus olisi rivipoliitikon lausumana. Mutta edellistä lausumaa voimakkaampana pelottelutaktiikkana pidin SDP:n Eero Heinäluoman lausuntoa, että SDP edustaa vakautta ja muut puolueet edustavat hyppyä tuntemattomaan (Artikkeli 5.3.2003, Kirsti Pohjonen). Tässä luotiin mielestäni sellainen asetelma, että demarit olisi ainut hyvä vaihtoehto ja muut olisivat huonoja vaihtoehtoja. Tällaiset voimakkaat kommentit voivat kääntyä itseänsä vastaan eli vaikuttaa päinvastaisesti kuin vietillä oli tarkoitus eli saada kansalaiset ärsyntyneeseen ja saada heidät äänestämään jotain toista puoluetta. Ihmettelen, kun en löytänyt Aamulehdestä juurikaan rivipoliitikoiden vaalikirjoituksia. Mietin, että oliko tässäkin kyse siitä, että haluttiin suuria otsikoita ja rivipoliitikoiden tekstit eivät niitä tuottaisi. Suurin osa teksteistä, jotka käsittelivät SDP:tä, niin olivat Lipposen sanomisista kirjoittelua. Joten tästä voisi aika selkeästi päätelmän, että toimittajat julkaisevat artikkeleita pääasiassa vain tunnettujen poliitikkojen sanomisista ja tekemisistä. Lehdet haluavat kirjoittaa tekstejä, jotka kirvoittavat lukijan mieltä ja saavat aikaan tunnereaktioita ja toimittajat eivät usko rivipoliitikoita käsittelevien juttujen saavan tätä aikaan. Jo aikojen sitten Aristoteles painotti retoriikassaan sitä, että kun argumentointia ja retoriikkaa käyttää sellainen auktoriteetti, jonka asema on yleisesti hyväksytty, niin silloin sen teho ihmisten käyttäytymiseen on tavanomaista parempi. (Artikkeli 5.3.2003, Kirsti Pohjonen), (Aristoteles, 1997, 113-115).

Aamulehden vaalikirjoittelua seuranneena voin todeta, että ykkösaiheena viikosta toiseen pyöri Paavo Lipposen ja Anneli Jäätteenmäen kireät välit. Kokoomus näytti jääneen ulos tästä vaalikamppailusta, koska siitä ei paljon juttuja lehdessä ollut. Tuntuu, että tällaisella kirjoittelulla toimittajat hakivat pelkästään draamaa ja isoja otsikoita. Melkein päivittäin sai lehdestä lukea Lipposen ja Jäätteenmäen erimielisyyksistä. Tässä näkyi, miten media

käyttää valtaa nykypolitiikassa eli heillä on aika paljon valtaa päättää siitä mitä lehdissä kirjoitetaan. Mielestäni tällaisella uutisoinnilla on menty jo hiukan ohi siitä, mistä vaaleissa oikeasti pitäisi olla kyse. Eduskuntavaaleissa pitäisi olla kyse muustakin kuin vain Jäätteenmäen ja Lipposen kahdenkeskisestä kisailusta. Kiistan aihe heidän välillään oli Irakin sota. Jäätteenmäki voimakkain sanoin arvosteli Lipposen olevan lausunnoillaan USA:n tukena ja vastavuoroisesti Lipponen hyökkäsi takaisin ”haukkumalla” Jäätteenmäkeä aiheettomista syytöksistä. Mielestäni on aika koomista, että tällainen asia sai näin suuren huomion mediassa, vaikka sillä ei ollut mitään oleellista merkitystä meidän politiikan toimintoihin. (Artikkeli 5.3.2003), (Artikkeli 7.3.2003, STT), (Artikkeli 8.3.2003, Kalle Heiskanen). Viimeisellä vaaliviikolla lehtikirjoittelu keskittyi kolmeen suurimpaan puolueeseen eli Keskustaan, Kokoomukseen ja SDP:hen eli heidän vaalitaisteluun ja puheenjohtajien tekemisiin. Viime hetken kampanjointi on aina kannattavaa epävarmoja äänestäjiä ajatellen. (Palonen, Summa 1996, 59).

Kansalaisille tehtiin gallup kolmen suuren puolueen puheenjohtajan käytöksestä vaalitaistelun aikana. Kokoomuksen Ville Itälä sai käytöksestään parhaan arvosanan ja Paavo Lipponen sai huonoimman arvosanan. Ville Itälä ja Anneli Jäätteenmäki ovat paljon suulaampia puhujia kuin Paavo Lipponen. Lipposen puhetyyli on hiukan jäykän oloista, Lipposella on paljon asiantietämystä laajalta alueelta poliittiselta ja taloudelliselta sektorilta, joten tästä ominaisuudesta hän sai arvostusta. (Artikkeli 9.3.2003, STT), (Artikkeli 10.3.2003, Kirsi Hölttä). Vain päivää ennen vaaleja Lipponen piti äänestäjille aika painokkaan ja mahtipontisen puheen. Mielestäni tämä oli Lipposelta hyvä retorinen taktiikka pitää painokas puhe juuri ennen vaalipäivää. Puheella oli jo pelkästään painoarvoa sen takia, että puheen piti puolueen puheenjohtaja ja oman arvonsa puheeseen toi Lipponen omana itsenään arvostettuna poliitikkona. Eli tällaisia puheita kansalaiset yleensä kuuntelevat. Arvovalta tukea haettiin tai sitä ”tuli” oikein Saksasta asti, kun Saksan liittokansleri Gerhard Schröder osoitti tukeaan Lipposelle ja korosti hänen hyviä kansainvälisiä suhteitaan. Lipponen panosti paljon tähän puheeseen. Tuntuu, että valta leijui läsnä kaikkialla tässä tilanteessa. Puheen paikaksi oli valittu vanha ylioppilastalo Helsingissä ja tilaisuudeksi SDP:n vaalikampanjoinnin päätösjuhla. Sekä tilaisuus että paikka toivat puheelle arvovaltaa. Lipponen toi myös persoonansa puheessaan peliin ja käytti näin ehdollista valtaa ja puhui selkeästi ja sanoi sanottavansa suoraan. Hän yritti suorudellaan saada ihmisiä uskomaan sanomisiinsa. (Artikkeli 15.3.2003, Kirsti Pohjonen), (Pulliainen, 2006, 41). Lipponen käytti vaalikampanjassaan paljon tunteisiin

vetoavaan retoriikkaa ja erityisesti pelottelun muodossa. Hän useampaan otteeseen pelotteli äänestäjiä porvarihallituksella, mikäli SDP ei voittaisi vaaleja ja käytti pelottelufraasia ”hyppyä tuntemattomaan”. Näen toiminnassa myös piilevän retoriikan muotoja eli Lipponen käytti paljon toistoa, kun samoja asioita painotti monta kertaa. Tällaista piilevää retoriikkaa Lipponen käytti esimerkiksi silloin, kun monta kertaa pelotteli porvarihallituksella. Myös työllisyys aiheena esiintyi Lipposen puheissa useasti. Hän esiintyi säännöllisesti lehtien palstoilla ja puhui tiukkaan sävyyn samoista asioista. Näillä keinoin hän pyrki vaikuttamaan äänestäjien käyttäytymiseen. Kenneth Burke toteaa, että retoriikan tehon perusta ei ole aina vaikuttavuus, vaan piilevä retoriikka voi merkitä enemmän kuin varsinaiset retoriset taidot. (Palonen, Summa, 1996, 59).

Vaaleista tuli loppujen lopuksi Keskustan ja SDP:n välinen kamppailu, kuten oli spekuloitu. Keskustan voitto oli niukka ja voiton myötä siitä tuli maan suurin puolue. Kokoomus kärsi vaaleissa tappion ja menetti paljon ääniä. Ville Itälä sanoi vaalien jälkeen, että vaaleista muodostui pääministerivaalit. Vaalien tulos ennakoி muutoksia tulevaan hallituspohjaan. Lipposen ja Jäätteenmäen välit olivat vaaleissa kireät, joten saa nähdä miten yhteistyö sujuu, kun heidän pitäisi lähteä rakentamaan uutta hallituspohjaa. (Artikkeli 17.3.2003, Kari Klemm ja Kirsti Pohjonen), (Artikkeli 17.3.2003, Pauli Takala), (Artikkeli 18.3.2003). Vaalit tuntuivat kulminoituvan täysin Lipposen ja Jäätteenmäen ympärille ja heidän välille luotiin selvä vastakkainasettelu. Tällainen vastakkainasettelu vaaleissa olikin ihan uusi teema. Tällaiset kamppailuasetelmat toki kiinnostavat suuresti mediaa, koska ne tuovat vaaleihin draamaa ja jännitystä ja se jos mikä kiinnostaa kansalaisia. Tällaisen vaaliteeman voi myös henkilöidä ja sillä voidaan myös lisätä kansalaisten kiinnostusta vaaleja kohtaan. (Niemi, Pernaa, Pitkänen 2007, 20-21). Äänestysprosentti oli 69%, joten se nousi hiukan viime vaaleista eli ihmiset olivat aktiivisempia viime vaaleihin verrattuna. Näytti siltä, että pääministerivaalit toivat vilkkautta äänestämiseen. Itse uskon, että Jäätteenmäen ja Lipposen välinen eripura mediassa lisäsi entisestään kiinnostusta näitä vaaleja kohtaan.

Suomessa ollaan jossain määrin menossa kohti kaksipuoluejärjestelmää ja tästä kehityksestä oli osoituksena jo näiden vaalien pääministerivaali –asetelma. Vaaleista muodostui myös vaalit asetelmalla periferia vastaan urbaanit ja tämäkin teema sai ihmisiä vaaliuurnille. (Artikkeli 17.3.2003, Taneli Heikka) Paavo Lipponen oli vaalien voittaja henkilökohtaisella tasolla. Hän sai vaaleissa eniten ääniä eli 25 000 ääntä. Aamulehdessä

kirjoitetaan, että Lipponen oli vaalien äänikuningas. Ikään kuin Lipposen saavutus olisi ollut erityisen arvokas, kun käytettiin noin voimakasta ilmausta ja näin jotenkin mielestäni haluttiin kohottaa Lipposen arvovaltaista asemaa tuollaisella kommentilla. Sana äänikuningas jo viittaa itsessään valtaan ja kun sillä viitataan jo ennestään korkea-arvoiseen politiikkoon Lipposeen, niin sen painoarvo on entistä suurempi. (Palonen, Summa, 1996, 185). Kansalaiset näyttävät pitävän Paavo Lipposen karismasta. Se että Lipponen ei ole taidokkain puhuja eikä suulain persoona, niin juuri se saattaa purra suomalaisiin. Ehkä Lipposen karski mies luonne vetoaa suomalaisiin. (Artikkeli 17.3.2003, Kari Klemm, Kristi Pohjonen ja Pekka Parantainen). SDP saattoi menestyä vaaleissa senkin takia, että osa kokoomuksen kaupungeissa menetetyistä äänistä meni SDP:lle. Kaupunkilaiset eivät yleensä kannata Keskustaa, joten useat kokoomuksen kannattajista äänestivät demareita torjuakseen Keskusta puoluetta. (Artikkeli 17.3.2003, pääkirjoitus), (Oksanen, 1992, 86-87).

Vaikka SDP ei ollutkaan vaalien voittaja, niin tämä tappio ei näkynyt Paavo Lipposen kasvoilla pettymyksenä vaalitaistelun jälkeen, vaan hän vaikutti olevan ihan tyytyväinen vaalien tulokseen. Tähän tyytyväisyyteen vaikutti toki myös oma henkilökohtainen menestys vaaleissa. Minulla on Paavo Lipposesta kuva vaalien jälkeen ja kuva on ison kokoinen. Kuvassa Paavo Lipposen vaimo Päivi Lipponen antaa miehelleen onnittelusuukon vaalien jälkeen. Tämä kuva voidaan määritellä tilannekuvaksi. Kuvassa selvästi tapahtuu jotakin. Mutta kuva ei ole epävirallinen tilannekuva, vaan se on virallinen tilannekuva, koska se on otettu vaalipäivänä virallisessa poliittisessa ympäristössä. Tilannekuvissa politiikosta näkyy kuvassa enemmän kuin henkilökuvissa. Tilannekuvassa politiikosta näkyy kasvojen lisäksi yleensä myös enemmän vaatetusta ja kuvat ovat yleensä ilmeikkäämpiä kuin henkilökuvissa. (Oksanen, 1992, 86-87). Tässä kuvassa Paavo Lipposella on iloinen, onnellinen, hymyilevä ja sanoisin että myös hyvin rakastunut ilme ja katse. Kuvassa Lipponen halaa vaimoaan hellän ja onnellisen oloisesti. Tämä kuva tuo Lipposesta esiin herkän ja pehmeän puolen, jota harvemmin hänestä näkee, sillä yleensä hänestä otetut ovat melko vakava ilmeisiä, mikä antaa hänestä aika jäyhän kuvan. Tämä kuva tuo Lipposen lähemmäksi kansaa tavallisena ja onnellisena perhemiehenä. Kuva on kokonaisuudessaan olemukseltaan herkkä ja koskettava kuva Lipposesta syleilemässä vaimoaan. Tämä kuva tuo ehdottomasti positiivista meriittiä Paavo Lipposen imagoon, kun hänet nähdään kuvassa iloisena ja tavallisen oloisena miehenä. (Artikkeli 17.3.2003, Riitta Järventie).

Nyt kun olet lukenut näitä juttuja vaalien tuloksesta, niin selvästi huomaa, että uutisointi keskittyi henkilöihin poliittisten asioiden sijaan. Suurin huomio vaalikirjoittelussa oli poliitikoiden välisissä kahnauksissa ja niiden esiin tuomassa draamassa. Itse näen asian niin, että aito politiikan teko ja politiikan ydin on jäänyt näin taka-alalle, mikä on omasta mielestäni aika sääli. Koko vaalien ajan Jäätteenmäki ja Lipponen olivat jatkuvasti esillä mediassa ja omasta mielestäni välillä vähän liikaakin. Heidän äänimääränsä oli suuri, joten tästä voi päätellä, että kyllä hyvällä imagolla ja julkisuudessa paljon esiintymisellä on merkitystä hyvään vaalitulokseen ja äänten saantiin. Kokoomuksen Ville Itälän äänimäärä jäi Lipposen ja Jäätteenmäen äänimäärää pienemmäksi ja hän oli paljon vähemmän esillä mediassa, joten näillä asioilla on yhteys toisiinsa. Vaalien jälkeenkin Lipponen ja Jäätteenmäki saivat paljon huomiota mediassa, kun seurattiin heidän yhteistyötään mahdollisen hallituspohjan rakentamisessa välien ollessa tulehtuneet. Tässä luotiin mielestäni eräänlaista valta-asetelmaa, että kummalla valta oli ja että alistuisiko Lipponen Jäätteenmäen ohjeistukseen vai ei. Sanotaan, että politiikka on kamppailua vallasta ja se kirjaimellisesti näkyi tässä. Tässä kaksi korkea-arvoista poliitikkoa ”taisteli” vallasta ja aika kiihkein ja tiukoin ottein. Molemmat yrittivät käyttää omaa persoonaa saadakseen valtaa eli sekä Lipponen että Jäätteenmäki käyttivät tässä ehdollista valtaa. Jäätteenmäki yritti myös mielestäni naisena käyttää viehätysvoimaansa, puhui kaunopuheisesti ja pukeutui kauniisti saadakseen valtaa. (Pulliainen, 2006, 41). Mielestäni vaaleista on tullut liikaa mediapeliä ja draamaa. Enemmän pitäisi keskittyä asiakysymyksiin. Saa nähdä syntyykö punamultahallitus kahdenkymmenen vuoden tauon jälkeen vai jääkö SDP sittenkin pois tulevasta hallituksesta. Näyttäisi kuitenkin siltä, että vaalien voittajana Keskusta olisi hallituksessa ja saisi myös pääministerin pestin. (Artikkeli 18.3.2003, pääkirjoitus, Matti Apunen), (Artikkeli 18.3.2003, Pauli Takala).

Jäätteenmäestä tuli hallitustunnustelija ja se oli kansanvallan periaatteiden mukaista, kun Keskusta voitti vaalit. Tämä valinta herätti silti ärtymystä sekä SDP:ssä että Kokoomuksessa. Jäätteenmäki aika ajoin puhui aika kärkkäästi ja kannanotot olivat aika provosoivia, joten tämä herätti paljon närää muissa puolueissa. Mielestäni hänen tyyliinsä puhua on välillä liian provosoiva ja se saattaa herättää eripuraa puolueiden kesken. Näkisin myös itse, että tämä tyyli voi kääntyä Jäätteenmäkeä itseään vastaan ja vaikuttaa negatiivisesti hänen imagoonsa. (Artikkeli 25.3.2003, Pauli Takala). Lehtikirjoittelun perusteella näytti siltä, että Lipposen ja Jäätteenmäen välit olivat hiukan lämmenneet, sillä Jäätteenmäki hyväksyi Lipposen toiveen, että ennen hallituspohjan tunnusteluja

pidettäisiin talousseminaari, jossa kuultaisiin alan asiantuntijoiden mielipiteitä talouden tilasta. Tämä oli pieni lähentymisen ele Jäätteenmäeltä Lipposelle. Muta silti on vaikea uskoa, että Lipponen lähtisi mukaan uuteen hallitukseen. Kaksi kautta pääministerinä oli Lipposella takana, joten vaikea uskoa, että jokin muu ministerin pesti hänelle nyt kelpaisi. Se merkitsisi Lipposelle mielestäni tietyllä tavalla myös vallan kaventumista ja alentumista, sillä muilla ministereillä ei ole yhtä paljon valtaa kuin pääministerillä. Luulen, että tälläkin tekijällä on vaikutusta asiaan. (Artikkeli 27.3.2003, Pauli Takala). Uuden hallituksen muodostaminen ei tule olemaan helppoa, sillä tilanne on aika haastava kaikin puolin. Juuri tehtyjen mielipidetiedustelujen mukaan kansalaistenkin keskuudessa oli eripuraa siitä, että kuuluuko Jäätteenmäestä sittenkään tulla pääministeri. Tähän vaikutti se, että vaalit olivat kuitenkin aika tasainen vääntö Keskustan ja SDP:n välillä ja Keskustan voitto oli niukka sekä se, että Lipponen oli vaalien ääniharava. Teksteissä käytettiin melko voimakasta retoriikkaa, kun vedottiin kansalaisten tunteisiin ja reviteltiin vaalien lopputuloksella. Lausuttiin kommentteja, että solmu kiristyy ja, että ollaan ”seinä seinää vasten” tilanteessa hallituksen muodostamisessa. Lipposen nimi oli esillä jatkuvasti, kun mietittiin, mitä hän seuraavaksi tekee. Suurta draamaa tehtiin tästäkin tilanteesta. Minusta tuntuu, että päähuomio mediassa oli Lipposessa, vaikka sen olisi pitänyt olla hallituksen muodostamisessa. Nämä vaalit eivät ainakaan olleet tylsät, vaan enemmänkin tapahtumarikkaat ja kansan kiinnostus vaaleja kohtaan oli viime vaaleja suurempi ja uskon, että siihen vaikutti näiden vaalien draama ja poliittinen valtapeli. (Artikkeli 29.3.2003, Kirsti Pohjonen).

5.4.3. Uusi hallitus ja vaalien jälkipuinti

Vaalien jälkipelistä ja uuden hallituksen muodostuksesta huhtikuulta kerätyt artikkelit ovat muutoin toimittajien kirjoittamia, paitsi yksi artikkeleista on lukijan mielipidekirjoitus yleisönosastossa. Yhteen artikkeliin kuuluu myös lehtikuvia. Vaalien jälkeen alkoi heti kova poliittinen ”kuhina”, kun hallitusneuvottelut alkoivat Keskustan Anneli Jäätteenmäen johdolla. Lehtikirjoittelu Lipposen ja Jäätteenmäen välestä edelleen jatkui, mutta tietenkin nyt eri tilanteesta kuin vaalien aikaan. Vaalien aikaan heitä tarkasteltiin samalta viivalta, mutta vaalien jälkeen Jäätteenmäki oli tulevan hallituksen keulakuva sen rakentajana, kun Lipponen oli tietyllä tapaa sivusta seuraaja ja yksi neuvottelukumppaneista. Lipposen ja Jäätteenmäen välinen ”valtakamppailu” jatkui jollain tapaa vaalien jälkeenkin, vaikka

asetelma ei ollut enää tasavahva. On vaikea sanoa, että oliko Lipponen arvoituksellinen tarkoituksella, kun ei kertonut kantaansa suoraan eli itse mietin, että oliko tämä jotain mediapeliä kenties. Eli aika tavalla arvoitus oli tämä tilanne, että oliko Lipponen halukas lähtemään mukaan uuteen hallitukseen, mikäli SDP uudessa hallituksessa mukana olisi. Tästä voisi mielestäni päätellä tällaisen toiminnan olevan Lipposen taktikointia ja imagolla pelaamista, kun hän pysyi niin vaiti toimistaan viimeiseen asti. Tällainen arvoituksellinen ja jopa hiukan salamyhkäinen toiminta ruokki lehdistöä ja sitä kautta kansankin uteliaisuutta entistä enemmän, kun mietittiin ja pohdittiin, mitä Lipponen aikoi tehdä mahdollisen ministeripestin suhteen. Pääministerivuosien jälkeen mikä tahansa muu ministerinpaikka olisi joka tapauksessa eräänlainen arvonnasku alaspäin.

Lehdissä paljon spekulointia, että yksi vaihtoehto Lipposelle tulevaisuudessa voisi olla eduskunnan puhemiehen tehtävä. Ongelmaa siinä tosin voisi olla, kun Lipponen oli SDP:n puheenjohtaja ja yleensä eduskunnan puhemies ei voi olla samaan aikaan puolueen puheenjohtaja, koska siinä on tietynlaista eturistiriitaa. Joka tapauksessa Lipposesta taas paljon kirjoitettiin lehdissä, eikä kirjoittelu ollut laantunut yhtään sitten vaalien. Yhdessä artikkelissa kirjoitettiin seuraavasti: ”Pakon edessä särmät ovat tunnusteluvaiheen aikana hioutuneet ja maata kahdeksan vuotta johtanut Paavo Lipponenkin vakuuttaa SDP:n lähtevän ”täysillä” Anneli Jäätteenmäen vetämään punamultahallitukseen” (Artikkeli 5.4.2003, Jorma Pokkinen). Tässä lauseessa mielestäni ilmenee juuri suoraan tämä Lipposen epäsuoruus ja epämääräisyys puheissaan. Eli hän on puhunut, että SDP on täysillä mukana tulevassa hallituksesta, mutta itsestään hän ei sano mitään. Itse näen tämän vallalla leikkimisellä, että Lipponen ajattelee olevansa sen verran korkea-arvoinen poliitikko, että voi pitää suuren yleisön ”tulisilla hiilillä” odottamassa sitä, kun hän on valmis ilmoittamaan omat suunnitelmansa, mutta se hetki ei ollut vielä. (Artikkelit 2.4.2003, Pauli Takala), (Artikkeli 2.4.2003, Kirsti Pohjonen ja Pauli Takala), (Artikkeli 3.4.2003), (Artikkeli 5.4.2003, pääkirjoitus, Jorma Pokkinen).

Uuden hallituksen muodostivat lopulta Keskusta, SDP ja RKP eli siitä tuli ohut punamulta hallitus. Hallituksen muodostuksen jälkeen alkoi kiivas keskustelu ja arvailu lehdissä tulevista ministerisalkuista. Tuntuu, ettei hallitukselle annettu minkäänlaista työrauhaa ministereiden valintaan, vaan media pörräsi koko ajan kimpussa. Lipponen ei vielä kertonut, että halusiko hän ministeriksi vai ei, vaan kertoi vielä odottavansa kantansa julkistamista muutaman päivän. Mielestäni tällainen toiminta oli selvää mediapeliä

Lipposelta. Mediassa spekulointiin Lipposelle valtiovarainministerin pestiä. Ihan kuin Lipponen olisi ollut uuden hallituksen avainhenkilö, kun hänen tulevaa asemaansa pohdittiin koko ajan julkisuudessa. Tuleva pääministeri Anneli Jäätteenmäki näytti jääneen mediassa täysin Lipposen varjoon. Tässä näkyy mielestäni täysin se miten media käyttää valtaa ja nostaa tiettyjä poliitikkoja otsikoihin. Ei turhaan sanota, että media on kolmas valtiomahti. Jäätteenmäestä ei kirjoitettu läheskään niin paljon kuin Lipposesta, vaikka näin olisi periaatteessa pitänyt tehdä, koska hän oli tuleva pääministeri. Lipponen sen sijaan sai ilmaista julkisuutta ja tällainen mediajulkisuus oli vain hyväksi Lipposen imagolle. Aamulehden artikkelissa 5.4.2003 (toim. Pauli Takala) oli iso otsikko: ”Jäätteenmäki ja Lipponen käänsivät selkänsä vihreille”. Kun näin otsikoitiin, niin Lipponen rinnastettiin Jäätteenmäen kanssa samanarvoiseen asemaan, vaikka näin ei pitäisi olla. Sentään Jäätteenmäen nimi oli otsikossa ensin. Lipponen mielestäni tässäkin käytti persoonansa tuomaa valtaa mediaan eli tässä oli kyse ehdollisesta vallankäytöstä ja näin toimittajat kirjoittivat sitten Lipposesta näyttävin otsikoin. (Pullainen, 2006, 41). (Artikkeli 5.4.2003, Matti Apunen), (Artikkeli 5.4.2003, Kari Klemm ja Pauli Takala), (Artikkeli 5.4.2003, Pauli Takala), (Artikkeli 8.4.2003, Kirsti Pohjonen). Lipposen tekemisiä seurattiin tiiviisti myös vaalien jälkeen. Hänen sanomisistaan, eleistään ja ilmeistään yritettiin tehdä päätelmiä hänen tulevasta valinnoistaan. Poliittisesta näkökulmasta päähuomio olisi pitänyt olla uudessa hallituksessa eikä Lipposessa toimissa, mutta hän oli nyt vienyt median huomion itse asiasta. Tässä näkyy selvästi nykypolitiikan elementit eli asiat ovat menettämässä politiikassa merkitystään ja politiikka on henkilöitynyt. Myös julkisuus- ja mediapeli näyttää kuuluvan nykyiseen politiikan tekoon. Näissä vaaleissa näkyi mielestäni myös selvästi juuri se, että politiikkaa henkilöidään pääpoliitikkoihin, kuten tässä tapauksessa Lipposeen ja näiden keulahahmojen kautta pyritään tekemään sitten tulkintoja politiikasta.

Lipponen kävi 10. huhtikuuta siivoamassa eduskunnassa huonettaan, eikä ollut halukas kommentoimaan asiaa sen enempää tiedotusvälineille. Lipposen tyly olemus ja vaitonaisuus herättivät keskustelun siitä, että ehkä Lipponen ei olekaan tulevassa hallituksessa mukana. (Artikkeli 10.4.2003). Lipponen ilmoitti 15. huhtikuuta vihdoin kantansa osallistumisestaan uuteen hallitukseen. Tätä ilmoitusta oli odotettu jo todella pitkään. Lipponen ilmoitti, ettei lähde mukaan uuteen hallitukseen, mutta antaa sille täyden tukensa. Aamulehden artikkelissa (10.4.2003) kirjoitetaan, että ” Lipposen lausuntoa oli odotettu kasvavan kiihkon vallassa koko viikko”. Toimittaja käytti todella voimakasta

tunteisiin vetoavaa retoriikkaa. Näin kirjoittamalla Lipponen nostettiin ikään kuin sankarin rooliin ja hänestä luotiin ihailun kohde, jolla on valtaa ja että hänen päätöksensä tässä asiassa koettiin tärkeänä ihmisten keskuudessa. Sanotaan, että ”valta tarvitsee puhetta ja puheeseen sisältyy valtaa” (Pulliainen, 2006, 58). Itse tekisin tästä tulkinnan, että valta tarvitsee sanoja ja sanoihin sisältyy valtaa. Yllä oleva toimittajan tekstin sanat viittaavat siihen, että Lipposella on valtaa ja kansa innokkaana odottaa hänen lausuntojaan. Lipponen ei sen enempää kertonut hallituksesta pois jäännin syitä. Lipponen on mielestäni ilmiselvä taktikko. Taktikko ei vastaa median tiedusteluihin, vaan vaikenee. Näin taktikko saa nimensä usein esiin mediassa. (Pullainen, 2006, 74). Näin Lipponen juuri toimii eli hän pelaa eräänlaista poliittista valtapeliä mediassa.

Lipponen halusi kahdeksan pääministerivuoden jälkeen suunnata muihin tehtäviin ja se oli täysin ymmärrettävää. Kuvassa, joka on artikkelin liitteenä, Lipponen kävelee helpottuneen ja hyväntuulisen oloisena pois hallitusneuvotteluista. Median luoma ”härdeelli” hänen ympärillään alkaa olla ohi ja hänen luulisi saavan nyt rauhan tekemisiinsä. Tämän kuvan voisi luokitella mediakuvaksi. Kuva on otettu politiikan virallisessa ympäristössä ja taustalla näkyy sekä toimittajia että kameroita. Kuvassa Lipponen on kameroiden ympäröimänä tärkeän näköisenä ja hänellä on papereita kädessään. Kuvassa on poliittisen vallan tuntua sekä tietynlaista arvokkuutta, kun Lipponen kävelee tummassa puvussa arvokkaan oloisena ja tärkeän näköisenä mustaan autoon, jonka ovea pidetään hänelle auki. Lipposen lausunnoista ollaan kiinnostuttu, koska hän on arvostettu poliitikko. Kuvassa näkyy salamoiden räiskettä, joten se kertoo, että paikalla on muitakin tiedotusvälineitä eli kuvan julkaissut tiedotusväline ei ole paikalla yksin. Tämä kertoo siitä, että tapahtuma on muidenkin tiedotusvälineiden mielestä tärkeä. Tällainen kuva lisää lehden uskottavuutta ja samalla myös lisää Lipposen arvoa ja merkittävyyttä poliitikkona suurelle yleisölle. (Oksanen, 1992, 91-93). Lipposen päätökseen jäädä pois hallituksesta oltiin omassa puolueessa pettyneitä, mutta löytyi puolueen riveistä myös ymmärtäjiä. Lipponen ilmoitti jatkavansa kautensa loppuun puolueen puheenjohtajana. Hän ilmoitti olevansa kiinnostunut eduskunnan puhemiehen tehtävästä, eikä hän nähnyt siinä ristiriitaa toimimiseensa samaan aikaan SDP:n puheenjohtajana. Joka tapauksessa Paavo Lipponen teki päätöksensä jättäytyä pois hallituksesta ja punamulta hallitus lähti tekemään työtään ilman Lipposta. Nyt voi vain mielenkiinnolla seurata Lipposen tulevia suunnitelmia eli mitä hän aikoo tehdä seuraavaksi. (Artikkeli 15.4.2003, Kirsti Pohjonen), (Artikkeli 15.4.2003). Edellä olevat

artikkelit kuvastavat hyvin miten arvostettu ja nimekäs poliitikko, jolla on valtaa, on median lemmikki ja pääsee lehtien otsikoihin. Tätä kautta tällainen poliitikko pystyy parantamaan julkisuuskuvansa eli, sillä on positiivista vaikutusta imagoon. Lipposelle kävi juuri näin.

5.4.4. Paavo Lipposen uudet haasteet

Olen kerännyt vaalien jälkeiseltä ajalta artikkeleita kesäkuusta syyskuuhun. Lehtiartikkeleiden joukossa on kolme kuvaa Paavo Lipposesta sekä yksi pilapiirros. Artikkeleista 8 on lukijoiden mielipidekirjoituksia ja loput 24 artikkelia ovat toimittajien kirjoittamia juttuja. Toukokuulta ei löytynyt yhtään Lipposen imagoa käsitteleviä lehtijuttuja. Artikkeleissa käsiteltiin sitä, että millainen oli Paavo Lipposen asema politiikassa vaalien jälkeen ja millainen hän oli eduskunnan puhemiehenä ja millainen hänen imagonsa sen myötä oli. Eli vaalien seurauksena Anneli Jäätteenmäestä tuli pääministeri ja vaikka SDP meni hallitukseen mukaan, niin Paavo Lipponen jäi siitä pois. Lipposesta tuli eduskunnan puhemies. Hyvä kun pöly vaaleista oli laskeutunut, niin Lipposen ja Jäätteenmäen välillä alkoi uusi mediasotku. Nyt Jäätteenmäki syytti Lipposta hänen sanomisistaan, että Lipponen oli mukamas sanonut Suomen antavan tukensa USA:lle Irakin jälleenrakennus projektissa mahdollisen sodan jälkeen ja, että tällaisilla kannanotoilla Lipponen oli antanut täysin vääriä lupauksia ja lausuntoa Suomen tekemisistä. Sitten taas vastavuoroisesti Jäätteenmäkeä syytettiin salaisten Irak-asiakirjojen vuotamisesta tiedotusvälineille ja sitä kautta julkisuuteen tämän asian tiimoilta. Tämä episodi ei kuitenkaan koske tätä työtäni, joten en käsittele tätä asiaa sen syvällisemmin. Toin asian lyhyesti esille vain siitä syystä, että hiukan valotan Lipposen tilannetta vaalien jälkeen.

Jäätteenmäen ja Lipposen välit muuttuivat taas vaalien jälkeen melko jäätäviksi ja heidän eripuransa lehtien palstoilla paisui suureksi asiaksi ja molemmat syyttelivät kilvan toisiaan. Tämä toiminta koetteli kansalaisten uskoa poliitikkoihin ja yleisesti myös politiikkaa kohtaan ja sai aikaan pohdintaa politiikan valheellisuudesta. Yhdessä mielipidekirjoituksessa yksi kansalainen kirjoitti seuraavasti: ”Näyttää siltä, että Lipponen todennäköisesti valehteli Suomen kansalle. Taisi olla koko juttu ”Söpö-Paavon” likainen vaalitemppu” (Artikkeli 12.6.2003, mielipidekirjoitus). Tämä oli aika voimakas kommentti

kansalaiselta ja tässä käytettiin ponnekkaasti sanaa valehtelu. Mutta mitä olen Aamulehden juttuja tästä asiasta lukenut, niin kirjoitukset ovat olleet kyllä aika suuressa ristiriidassa keskenään, joten ehkä kansalaisten on ollut vaikea tulkita mikä on totta ja mikä ei ja sen johdosta kansalaiset ovat kirjoittaneet näin. Tämä lukija käytti tekstissään voimakasta retoriikkaa, mutta argumentin sisällöllinen vakuuttavuus oli heikko. Argumenttiin pitäisi aina sisältyä jotain todisteita, jotta argumentti olisi uskottava. Mutta tässä ei todistelua juuri ollut. (Palonen, Summa, 1996, 35). Lehden lukija voi tällaisia argumentteja esittää ilman todisteluita, mutta näin ei voisi toimittaja kirjoittaa. Toimittajalla pitää aina olla todisteita osoittamaan väitteensä oikeiksi. Yhdessä mielipidekirjoituksessa kirjoittaja syytti taas Jäätteenmäkeä valehtelijaksi. (Artikkeli 16.6.2003, mielipidekirjoitus ”Saku Sulkakynä”). Yhdessä mielipidekirjoituksessa lukija kirjoitti, että ”Lipposen kohdalla luottamus taitaa olla mennyttä”. (Artikkeli 19.6.2003, mielipidekirjoitus ”Kansalainen”).

Näyttäisi siis siltä, että kansalaiset olivat asettuneet kiistan suhteen eri puolille. Jäätteenmäen ja Lipposen kiistat siis vain jatkuivat mediassa vaalien jälkeen mutta nyt vain eri aihein. Tällä kiistalla ja sen tuomalla mediajulkisuudella ei ole ollut kovin positiivista vaikutusta Lipposen imagoon vaan lähinnä päinvastoin. Lukijoilta tuli aika närkästyneitä kommentteja koskien Lipposen toimia ja lausuntoja. Toimittajien tekstit taas sisälsivät lähinnä Lipposen ja Jäätteenmäen syyttelyitä toisiaan kohtaan. (Artikkeli 16.6.2003, STT), (Artikkeli 19.6.2003, Kari Klemm), (Artikkeli 23.6.2003, mielipidekirjoitus ”Ajattelijä”). Irak-jupakka johti lopulta sitten Anneli Jäätteenmäen eroon pääministerin tehtävästä kesäkuussa johtuen luottamuspulasta. Uudeksi pääministeriksi nousi Keskustan Matti Vanhanen. Matti Vanhanen oli melko tuntematon mutta nouseva poliitikko. SDP:n ja Keskustan välit viilenivät tämän Jäätteenmäen ja Lipposen välisen kiistan johdosta. Lipponen itsekin sanoi, että puolueiden välisen yhteistyön parantaminen tulee viemään aikaa. (Artikkeli 25.6.2003, pääkirjoitus).

Jäätteenmäen ja Lipposen aiheuttama jupakka herätti Aamulehden palstoilla keskustelua mentaliteetista nykypäivän politiikassa. Poliitikka ei ollut enää pelkkää politikointia, vaan siihen oli alkanut tulla mukaan elementtejä liike-elämään kuuluvasta kilpailusta, jossa menestyjät pärjäävät. Nykyään politiikasta käytetään myös nimitystä pelin politiikka, jossa pyrkimyksenä on voiton tavoittelu, eikä peli ole aina reilua. Yhdessä artikkelissa kirjoitettiin seuraavasti: ”Vallan ahneuden syntyin ei viime keväänä langennut ainoastaan Anneli Jäätteenmäki. Omaa peliänsä pelasi myös SDP:n Paavo Lipponen” (Artikkeli

26.6.2003, Riitta Järventie). (Artikkeli 26.6.2003, mielipidekirjoitus ”Toinen ajattelija”). Toimittaja tukeutui tekstissään todistelevaan argumentaatioon viitaten vaalien aikaisiin tapahtumiin, kun syytti sekä Lipposta että Jäätteenmäkeä vallan ahneudesta eli yritti saada väitteensä todelta näyttäväksi (Palonen, Summa, 1996, 31). Toimittaja kirjoitti eräässä artikkelissaan liittyen edelliseen, että ”koko vaalitaistelu alkaa näyttää yhä enemmän pelin politiikalta” (Artikkeli 26.6.2003, Riitta Järventie). Tällä hän mielestäni tarkoitti juuri sitä, että politiikasta on tullut poliittista peliä, joka on välistä suorastaan päällekkäyvä omien asioiden ajamista ja vallan tavoittelua. Puhutaan suhmuroinnista ja taktikoinnista. (Pulliainen, 2006, 73). Tulkitsisin tämän myös niin, että politiikasta on tullut poliittista kaupankäyntiä, johon liittyy aina jokin vastapalvelus saadusta vallasta tai aineellisista hyödyistä (Pulliainen, 2006, 75).

Mielestäni nämä vaalit osoittavat, että nykypäivän politiikkaan on hiipinyt negatiivinen ilmiö eli vallanhimo ja se on sokaissut monen poliitikon silmät reilusta ja rehdistä pelistä. Tämä on vähentänyt ihmisten kiinnostusta politiikkaa kohtaan sekä vähentänyt politiikan uskottavuutta. Nämä vaalit osoittivat myös henkilöityneen politiikan tulon ja sen, että vanha asiapainotteinen politiikka oli jäänyt taka-alalle. SDP puolueena henkilöityi usein puheenjohtajaansa Paavo Lipposeen ja puolueen tila määrittyi paljolti hänen sanomistensa pohjalta. Lipponen edelleen kärkkäästi kommentoi nykypäivän politiikkaa ja antoi neuvoja asioiden hoidosta valtakunnan politiikassa, vaikka ei ole edes ollut mukana nykyisessä hallituksessa. Tuntuu, ettei Lipponen vielääkään täysin sisäistänyt eduskunnan puhemiehen tehtävää, kun edelleen jakeli neuvoja nykyiselle hallitukselle, eikä osannut vetäytyä sivuun. Hallitus oli näreissään Lipposen ohjeistuksista. Mielestäni Lipponen pyrki lausunnoillaan vetoamaan koko kansaan, eikä kohdentanut lausuntojaan mihinkään tiettyyn kuulijakuntaan. Argumentointinsa hän pohjasi faktoihin ja arvoihin. Lipponen korosti, että Suomen hyvinvoinnille ja kilpailukyvyllä olisi erityisen tärkeää tukea EU:n hankkeita. Kun Lipponen vetosi suomalaisille tärkeisiin arvoihin kuten hyvinvointiin ja solidaarisuuteen, niin hän haki uskottavuutta ja katetta lausunnoilleen. (Palonen, Summa, 1996, 70). Lipposen puheilla näytti olevan painoarvoa ja arvostusta, sillä jopa pääministeri Vanhanen korosti Lipposen EU:hun liittyvien lausuntojen jälkeen Suomen tuen tärkeyttä EU:lle ja sen tekemille päätöksille.

Lipposen puuttumista politiikan tekoon hiukan kritisoitiin mediassa, koska eduskunnan puhemiehenä toimiessaan hän ei oikein ollut siinä asemassa, että olisi voinut jaella neuvoja

päivän politiikkaan. (Artikkeli 6.7.2003, pääkirjoitus), (Artikkeli 7.7.2003). Lipposen kriittisiä kommentteja ja ohjeiden antoa perusteltiin sillä, että ehkä hän koki tietynlaista valtatyhjiötä pääministeri vuosien jälkeen. Hän ei ole vielä osannut jäädä sivustakatsojan rooliin. (Artikkeli 29.7.2003). Saa nähdä riittääkö Paavo Lipposelle eduskunnan puhemiehen tehtävä vai hakeutuuko hän muihin tehtäviin. Lehdissä paljon kirjoitettiin sellaisesta mahdollisuudesta, että hän voisi hakeutua johonkin EU:n huippuvirkaan. Yhdessä artikkelissa toimittaja kirjoitti kehuvaan tyyliin Lipposesta tämän asian tiimoilta eli toimittaja kirjoitti seuraavasti: ”Lipponen on ei ole pelkästään suomalainen, nurkkakuntainen patriootti vaan eurooppalainen, joka näkee kokonaisuuden. Lipponen on Euroopassa tunnettu ja arvostettu” (Artikkeli 6.8.2003, Alberto Claramunt). Tässä toimittaja käytti selvästi tunteisiin vetoavaa retoriikkaa, kun hän kehui vuolaasti Lipposta ja halusi herättää lukijoissa ihastusta ja arvostusta Lipposta kohtaan. (Palonen, Summa, 1996, 31). Toimittaja viittasi tekstillään myös siihen, että Lipposella oli paljon asiantuntijavaltaa myös kansainvälisessä mittakaavassa. Toimittaja korosti myös mielestäni Lipposen arvovaltaa käyttämällä sanaa ”eurooppalainen”. (Pulliainen, 2006, 53). Tällainen lisää mielestäni Lipposen arvokkuutta ja osaamista poliittikkona yli Suomen rajojen. Tällaisilla kirjoituksilla Lipposen asiantuntemusta ja osaamista arvostetaan myös kansainvälisessä mittakaavassa, mikä entisestään lisää hänen arvovaltaansa.

Mediassa käytiin paljon keskustelua Lipposen kahden puheenjohtajuuden ongelmasta. Paljon kirjoitettiin siitä, että kun hän toimi eduskunnan puhemiehenä, niin hänen pitäisi olla periaatteessa puolueeton kannanotoissaan poliittisissa asioissa. Mutta ongelma tässä oli juuri se, että kun hän oli samaan aikaan SDP:n puheenjohtaja, niin hän ei voinut kuitenkaan olla täysin puolueeton. Mihinkään toimiin tämä ei johtanut, mutta keskustelua tämä asia toki herätti. Aamulehdessä tämä kahden puheenjohtajuuden ongelma tuotiin esiin mm. pilapiirroksella, jossa Lipponen heiluttelee kahta puheenjohtajan nuijaa kädessään. Kuva on tehty humoristiseen tyyliin ja kyseinen ongelma on haluttu tuoda esiin hausalla tavalla. Mielestäni tällä kuvalla ei ole ollut tarkoitus herättää asiasta sen suurempaa keskustelua, vaan se oli vain hauska pilapiirros aiheesta. (Artikkeli 13.8.2003, pilapiirros). Seuraavassa kuva on otettu Porvoossa kesällä torilla, missä Lipponen on keskellä ihmisvilinää. Kuva on epävirallinen kuva, koska sitä ei ole kuvattu virallisessa politiikan ympäristössä, vaan kuva on otettu torilla tavallisen ihmisten keskellä. Kuvassa Lipponen vaikuttaa iloiselta ja hän on hymyileväinen ja pukeutumistyyli on rento. Tässä kuvassa näyttää siltä, että Lipponen ihan mielellään vastaa toimittajien kysymyksiin, eikä

hän näytä yhtään vastahakoiselta. Kuvassa ei toimittajasta näy muuta kuin hänen kätensä ja mikrofoni on kohdistettu Lipposta kohti ja Lipponen katselee hymyillen toimittajaa kohti. Kuva antaa Lipposesta pehmeän kuvan ja jopa hiukan herkän. Viralliset poliittiset kuvat eivät yleensä tällaista kuvaa hänestä anna, vaan yleensä virallisissa kuvissa hän on monesti aika yrmeän näköinen. Tässä kuvassa Lipposesta huokuu enemmän tavallisen kansalaisen olemus rennoissa vaatteissa ja se tuo hänet jotenkin lähemmäksi kansaa. Tämä kuva Lipposesta on hänelle edukseen ja tuo hänestä miellyttävän ja positiivisen mielikuvan katsojille. Kuvalla korostetaan kuvan yläpuolella olevaa artikkelia, jossa kirjoitetaan, että Keskusta on kyllä vallankahvassa ja on siis suurin puolue, mutta silti näyttäisi siltä, että SDP sanelee edelleen paljolti päivän politiikan järjestystä. Kuvatekstissä lukee ”kansan valtias”. Tällä mielestäni viitataan siihen, että SDP:n valta olisi Lipposen harteilla. (Oksanen, 1992, 98), (Artikkeli 17.8.2003, Kari Huoviala). Tässä samassa artikkelissa kirjoitettiin Lipposesta myös seuraavasti: ”Jopa eduskunnan puhemies on tärkeä vallankäyttäjä Paavo Lipposen kaudella”. Mielestäni tällä ei viitata aseman tuomaan valtaan, vaan vedotaan Lipposen persoonan ja asiantuntemuksen tuomaan valtaan. Taas tässäkin mielestäni Lipponen nostetaan sankarin rooliin ja ihailun kohteeksi.

Lipposen politiikan kommentointi jatkui samaan tyyliin vielä elokuussakin lehden palstoilla. Nyt hän vuorostaan arvosteli EU-politiikan asiantuntijoita osaamattomuudesta asioiden hoitamisessa. Nyt osa toimittajista kirjoitti jo aika kärkkäitä tekstejä asian tiimoilta ja he ihmettelivät Lipposen puuttumista EU-politiikkaan. Lipponen hoputti asiantuntijoita ja poliitikkoja viemään EU:n tulevaisuuskeskusteluja nopeammin eteenpäin, koska hänen mielestään ne olivat jämähtäneet paikoilleen. Ihmettelyn arvostelujen ja kehujen ristiriitaisuutta mediassa Lipposta kotaan. Lipposta arvosteltiin hänen voimakkaista lausunnoistaan politiikan tekemiseen, kun hän ei ollut enää keskeinen vaikuttaja politiikan piirissä, mutta sitten heti perään sai lukea kirjoituksia siitä, että kuinka hänen sanomisiaan myös kuunnellaan ja niillä on painoarvoa. Näyttää siis siltä, että Lipposella oli vieläkin arvovaltaa politiikan areenalla hänen vanhojen meriittiensä johdosta. Lipponen toimi menestyksekkäästi pääministerinä kahdeksan vuotta, joten sen tuomaa arvo- ja vaikutusvaltaa ei voi aliarvioida. Kokoomusjohtaja Ville Itäläkin arvosteli hallituksen toimintaa aika voimakkaasti sanoen, että ”Pääministeri Matti Vanhanen seurailee kiltisti Paavo Lipposta”. Hän sanoi, ettei nykyhallituksella ollut ollenkaan omaa tahtotilaa, vaan pääministeri Vanhanen otti Lipposen kommentit omikseen. Tällainen kommentti viittasi selvästi siihen, että Lipposella olisi paljon valtaa hallituksen toimintaan,

vaikka hän ei itse ollut hallituksessa mukana. Itälän lausunnon tyyli oli arvosteleva ja retoriikan kannalta ajeltuna hän argumentoi hyvin syytöksiään. Aina tulisi olla painavia argumentteja syytöspuheita varten, jotta syytökset olisivat vakuuttavia. (Palonen, Summa, 1996, 33), (Artikkeli 19.8.2003). Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat sanoivat myös Paavo Lipposen arvostelevien kommenttien olleen liian karkeita ja loukkaavia viime aikoina. Itsekin olen kyllä sitä mieltä, että ehkä hiukan liian ponnekkaita ovat Lipposen kommentit viime aikoina olleet. (Artikkeli 21.8.2003), (Artikkeli 20.8.2003, Matti Mörttinen). Aika moisessa ”myllytyksessä” on mielestäni Lipponen viime aikoina ollut mediassa ja hän on saanut paljon palstatilaa. On tullut kommentteja sekä puolesta että vastaan hänen lausuntojensa johdosta. Tällä on ollut selvää negatiivista vaikutusta Lipposen julkisuuskuvaan. Vielä toistaiseksi kuitenkin Lipponen näyttäisi nauttivan puolueensa luottamusta lausunnoistaan huolimatta ja näyttäisi saavan vielä arvostusta oman puolueensa piirissä.

SDP:n Kauniaisten kesäkokouksessa otetussa kuvassa elokuussa Paavo Lipponen esiintyy hymyilevänä ja taustalla on myös muita iloisia puoluetovereita. Tässä kuvassa puolueen yhteishenki vaikuttaisi olevan hyvä ja ilmapiiri lämminhenkinen. Kuvateksti vielä korostaa kuvan iloista mieltä ja hyvää henkeä, kun siinä kirjoitetaan Lipposen ja puoluetoverien olevan kokouksessa hymyssä suin. Kuva on tilannekuva ja siinä on mukana muita henkilöitä sekä kuvasta näkee selvästi, että siinä tapahtuu jotain. Kuvalla pyritään tuomaan politiikkaa lähemmäksi tavallisia ihmisiä ja yritetään osoittaa, että politiikka ei ole vakavamielistä toimintaa, vaan politiikan tekemiseen kuuluu myös iloisuutta. Kuvassa Lipposen lisäksi on hymyssä suin muitakin puolueen poliitikoita, joten heillä näyttää olevan mukavaa yhdessä. Mielestäni tässä kuvassa Lipponen pyritään tuomaan esiin iloisena ja seurallisena ihmisenä ja, että hänellä on hyvä henki puoluetoverien kanssa. Mielestäni tässä yritetään myös parantaa Lipposen imagoa viime aikaisten ryöpytysten jälkeen. (Oksanen, 1992, 86-87), (Artikkeli 19.8.2003, Kirsti Pohjonen, teksti ja kuva). SDP:n satavuotisjuhlassa Porvoossa Lipponen esiintyi hyväntuulisena ja hymyilevänä. Juhlassa otetussa kuvassa hän istuu presidentti Tarja Halosen vieressä. Kuva on tilannekuva ja se on otettu puolueen virallisessa kokouksessa. Presidentin istuminen Lipposen vieressä tuo hänelle arvokkuutta. Kuvassa Lipposella ja Tarja Halosella näyttäisi olevan hyvä tunnelma ja molemmat näyttävät hyväntuulisilta. Heistä huokuu kuvassa mielestäni rauhaista ja rento olemus. Kuvan taustalla näkyy kuvia muista puoluetovereista mutta epäselvästi. Kuva tuo Paavo Lipposen imagoon positiivisuutta, kun hän näyttäisi

olevan hyvissä väleissä presidentin kanssa. Tämä parantaa mielestäni Lipposen julkisuuskuvaa sekä statusta politiikassa, joka on ollut viime aikoina melko kimurantti. (Oksanen, 1992, 86), (Artikkeli ja kuva 24.8.2003, Leena Korja-Kaskimäki).

Yleisönosastossa lukijoilta tuli myös paheksuvia kommentteja Lipposen vallanhalua kohtaan. Joidenkin kansalaisten mielistä, Lipponen oli ottanut liikaa valtaa itselleen eduskunnan puhemiehenä. Useiden mielestä media oli myös ollut liian kiltti Lipposta kohtaan. Yksi lukija kirjoitti seuraavasti: ”Lipponen on suorastaan diktatorisin ottein kahminut itselleen valtaa nyt, kun sitä on ollut helposti saatavilla”(Artikkeli 25.8.2003, mielipidekirjoitus nimimerkillä ”Kurja ja järjestystä”). Itse pidän tuollaista kommenttia hiukan liian yliampuvana. Mielestäni lukijan kommentti viittaa paljolti seuraavanlaiseen vallan kuvaukseen: ”maailma on täynnä potentiaalista valtaa, kysymys on vain siitä, kuka sen kulloinkin sieppaa käyttöönsä” (Pulliainen, 2006, 72). Lukija mielestäni juuri viittaa tähän, että Lipponen oli kahminut valtaa itselleen ja vielä yli omien rajojen. Retorisesti teksti on syyttelevää ja voimakkaasti tunteisiin vetoavaa. Keskustassa suhtauduttiin edelleen aika nuivasta Lipposeen Anneli Jäätteenmäen eroon johtaneiden syiden takia, vaikkakin näytti siltä, että Lipposella oli hyvät välit Matti Vanhasen hallituksen kanssa. (Artikkeli 29.8.2003, Riitta Järventie). Mitä tahansa Lipponen tekikään eli oli tekeminen positiivista tai negatiivista, niin siitä raportoitii mediassa. Lipponen oli siis edelleen varsin vaikuttava persoona politiikassa. Lipposen tyyli on aika kärkeä ja ehkä liiankin suora ja se saa välillä aikaan arvostelua, mutta samalla hänen sanomisiaan myös arvostetaan. Eli vaikka Lipposen tyyli ei ole aina kovin lempeää, niin näyttää se ainakin tehoavan ja hänen sanomisilleen annetaan painoarvoa. Poliitikot joilla on valtaa ja paljon meriittiä politiikassa, niin heistä kirjoitetaan lehdissä ja muutenkin uutisoidaan mediassa, mutta rivikansanedustajat harvoin pääsevät otsikoihin. Myös poliitikot joilla on näkyvä julkisuuskuva ja siis hyvä imago, niin pääsevät otsikoihin helposti. Nämä asiat ruokkivat toinen toisiaan. Ja yleensä poliitikko, jolla on paljon valtaa, niin hänellä on myös yleensä näkyvä julkisuuskuva ja positiivinen imago.

Politiikoiden ja toimittajien välillä on aina ollut tietynlaista valtataistelua. Molemmat tarvitsevat toisiaan, mutta samaan aikaan käydään taistelua vallasta. Mielestäni Aamulehden yhdessä artikkelissa kirjoitettiin tästä osuvasti: ”Toimittajat tarvitsevat uutisensa kuvineen ja poliitikot taas tarvitsevat julkisuutensa. Se on kahden kauppa” (Artikkeli 6.9.2003). Edellä oleva kommentti kuvastaa juuri hyvin sitä, että toimittajat ja

poliitikot tarvitsevat toinen toisiaan. Mielestäni 1980-luvulla poliitikoiden ja toimittajien välillä oli enemmän kunnioitusta toisiaan kohtaan kuin, mitä nykyään on ja lehtijuttujen kirjoitustyyli ei ollut niin räväkkää mitä se tänä päivänä on. Toimittajat uskaltavat nykyään kirjoittaa kriittisemmin ja arvostelevammin poliitikoista. Myös poliitikoiden yksityisasiat ovat muuttuneet osin julkisiksi, mutta välillä niistä kirjoitetaan mielestäni liian suurella draamalla. Nykyään halutaan, että lehdet myy hyvin, joten siksi halutaan värikkäitä lööppejä. Lipponen sitten meni ja tuohtui toimittajien liian päällekyvästä tyylistä ja antoi syksyn tultua rajoituksia toimittajien tekemisille eduskuntatalon tiloissa. (Artikkeli 6.9.2003). Mielestäni Lipponen käytti tässä yhtä vallan lähdetä eli aseman tuomaa valtaa (Pulliainen, 2006, 38). Tässä tosin mentiin siinä rajalla, että ylittikö hän asemansa tuomaa valtaa vai ei. Näitä kieltoja kritisoitiin liian tiukoiksi lehdessä ja osa kansanedustajista oli yhtynyt tähän mielipiteeseen.

Lipposen lisäksi harva poliitikko uskaltaa arvostella poliitikkoja ja heidän toimintatapojaan. Tämä herätti keskustelua, että pitäisikö toimittajien ja poliitikkojen välisiä pelisääntöjä uudistaa. (Artikkeli 6.9.2003), (Artikkeli 14.9.2003). Erikoistutkija Ville Pernaa piti Paavo Lipposen äksyilyä toimittajille kuitenkin vain yksittäisenä tapauksena, eikä yleisenä toimintatapana poliitikoille. Eli asiasta ei pitäisi tehdä sen suurempia johtopäätöksiä tai yleistyksiä. (Artikkeli 14.9.2003, Kirsti Pohjonen). Itse näen, että Lipposen toiminnassa oli hiukan mediapelin tuntua. Mielestäni hän testasi valtansa rajoja ja sitä, miten hänen tekemisiinsä reagoidaan. Yleisönosaston kirjoituksissa ei oltu pelkästään kritisoitu Lipposen lausuntoja, vaan sinne oli kirjoitettu myös kannustavia ja tukevia kirjoituksia siitä, että Lipponen uskalsi julkisesti arvostella toimittajien välillä päällekyvää toimintaa ja liian kärkkäitä kirjoituksia. Osa kansalaisista tykkäsi ja arvosti Lipposen suoraa tyyliä ja sitä, että hän uskalsi myös esittää kritiikkiä. Yleensä suomalaisille poliitikoille on tyypillistä olla hiljaa ja yhtyä puolueen yleislinjaan kannanotoissaan. Lipponen on ollut tästä aika poikkeus tapaus, sillä hän on uskaltanut sanoa asioista eriävästi, eikä ole mielistellyt muita ihmisiä. Useat poliittiset toimittajat pitivät Lipposen kommentointia toimittajia kohtaan liian voimakkaana. Heidän mielestään Lipposen pitäisi olla harkitsevampi sanomisissaan, eikä olla niin hyökkäävä. Mutta linjassa näkyi myös osin eriäviä mielipiteitä toimittajien piirissä, sillä osan mielestä Lipposen toimet söivät politiikan ja poliitikkojen arvostusta, mutta joiltain toimittajilta löytyi myös ymmärrystä Lipposta kohtaan. (Artikkeli 15.9.2003), (Artikkeli 16.9.2003).

Vielä vuosikymmen sitten toimittajien kriittinen kirjoittelu poliitikkoja kohtaan oli asiaperusteista, mutta nykyään kritiikin kohteena on useimmiten poliitikkojen imago. Osa toimittajista on siis myös ymmärtänyt Lipposen tuhtumisen ja ärtymyksen, kun tätä nykyä toimittajien kirjoittelu kohdistuu poliitikkojen henkilökohtaisuuksiin ja persoonaan. (Artikkeli 15.9.2003, Santtu Palm). Itse näkisin Lipposen ja median suhteen valtataisteluna. He taistelevat siitä kummalla on valta päättää, mitä Lipposesta kirjoitetaan tai uutisoidaan ja millä tavalla. Yleisönosaston mielipidekirjoituksissa osui silmääni erään politiikan toimittajan kirjoittama juttu, sillä hän kirjoitti mielipidekirjoituksen omalla nimellään ja tittelillään. Tämä on harvinaista, sillä yleensä toimittajat kirjoittavat mielipidekirjoituksensa nimimerkillä. Tällä kirjoituksella toimittaja julkisesti puolusteli kärkkäitä kirjoituksiaan Lipposesta. Tämän toimittajan kirjoituksia on arvosteltu paljon viime aikoina ja niiden on sanottu olevan törkeitä ja hänen on sanottu menneen liikaa Lipposen arvosteluissa henkilökohtaisuuksiin. Tämä toimittaja kutsui Lipposta kirjoituksissaan kaunaiseksi öykkäriksi. Tällaiset lausunnot ovat tosi voimakkaita retorisia kommentteja, joilla toimittaja yrittää vedota lukijoiden tunteisiin. Retoriikka liittyy olennaisesti juuri ihmisten välisiin ristiriitaisiin tilanteisiin. Siihen liittyy usein myös vaivihkaisia valtapyrkimyksiä (Palonen, Summa, 1996, 57). Mielestäni tässä juuri toimittaja yritti välillisesti osoittaa, että hänellä oli toimittajan tuoman aseman kautta valtaa ja samalla myös oikeutusta kirjoittaa lausuntonsa. Retorisille argumenteille pitää myös löytää todistusta ja toimittaja tässä mielipidekirjoituksessaan juuri puolusteli syytöksiään sillä, ettei hän ollut kirjoituksiaan itse keksinyt, vaan hän painotti suurimman osan olevan nimettömien lähteiden kommentteja. Suurin osa lähteistä oli kuulemma SDP:n nimekkäitä poliitikoita. Tuntuu siltä, että toimittaja yritti siirtää vastuun lähteille ja väitti itsensä olleen vain tiedon välittäjänä. Lähteen ollessa nimetön ei vastuuta voi vaatia keltään. Itse ymmärrän, että lähteillä tulee olla oikeus lähdesuojaan, mutta tällaisissa negatiivisissa kirjoituksissa mielestäni tilanne on kimurantti, kun toimittaja voi paeta vastuuta. Mielestäni toimittajilla on kuitenkin aina vastuu siitä, mitä kirjoittavat. (Artikkeli 21.9.2003, mielipidekirjoitus, toimittaja Timo Toropainen)

Kaikkia näitä artikkeleita lukiessani olen tullut siihen tulkintaan, että Lipponen tietää miten pelata poliittista peliä ja hän tiedostaa omaavansa paljon poliittista valtaa, sillä ei hän muuten uskaltaisi toimia, miten on viime aikoina toiminut. Hänellä näyttäisi olevan vahvan uskominen omaan tekemiseen ja vahva itsetuntemus. Hän ei huku politiikan massaansa, vaan uskaltaa ilmaista eriäviä mielipiteitään välillä myös provosoivaan ja jopa

kärkkääseen tyyliin. Lipposen imago on mielestäni vahva ja nämä viime aikaiset negatiiviset media ”mylläkät”, eivät ole sitä isosti huonontaneet, mutta toki pikku säröjä siihen on tullut. Lipposen julkisuuskuva on mielestäni kaksijakoinen, sillä siinä on omat hyvät ja huonot puolensa. Hänen kommenttinsa ovat viime aikoina olleet normaalia kriittisempiä, joten nyt pikku hiljaa se oli alkanut herättää ihmettelyä myös oman puolueen sisällä. Lipposen nuori puoliso on tehnyt Lipposen julkisuuskuvalla hyvää ja tuonut hänestä esiin myös pehmeän ja jopa hiukan herkänkin puolen. Paavo Lipposen vaimo Päivi Lipponen ei ole mikään hiljainen sivustakatsoja, vaan uskaltaa itsekin kommentoida poliittisia asioita. Yhdessä artikkelissa kirjoitettiin, että ”Puhemies on seurannut kiltisti sivusta, kun vaimo on ansiokkaasti tehnyt julkisuustyötä, ei ainoastaan kirjansa vaan myös miehensä puolesta” (Artikkeli, 23.9.2003, Riitta Järventie). Tällaisella tekstillä selvästi yritettiin tuoda positiivista vivahdetta Lipposen julkisuuskuvaan vaimon kautta. Tällaisella tekstillä oli pyrkimys vaikuttaa positiivisesti Lipposen imagoon ja tekstin retorinen tyyli sopi hyvin yhteen tekstin tavoitteen kanssa. (Palonen, Summa, 1996, 98). Lipposen aika oli kuitenkin ohi politiikan keskiössä ja nähtäväksi jää millaisiin tehtäviin hän tulevaisuudessa suuntautuu. Aamulehden artikkelissa kirjoitettiin, että hänen uskotaan tähyävän isommille vesille. (Artikkeli, 25.9.2003, Riitta Järventie). Vaikka tulevaisuudessa Lipposen esiintyminen mediassa tulee varmasti vähenemään, niin uskon, että hän edelleen jatkossakin aika ajoin kommentoi omaan tyyliinsä politiikkaa. Lipposen poliittinen ura on ollut kuitenkin todella ansiokas ja pitkä, joten en usko, että hänen arvostuksensa tulevaisuudessakaan tulee laskemaan ja uskon, että hänen sanomisilleen tullaan jatkossakin antamaan painoarvoa. Hän on antanut politiikkaan paljon ja jättänyt siihen oman leimansa.

6. Yhteenveto ja päätelmät

1980-luvulta alkaen poliittinen ilmapiiri alkoi Suomessa vapautua ja politiikan teko alkoi muuttua pikku hiljaa kaupallisemmaksi. Tiedotusvälineiden toiminta alkoi myös vapautua. Poliitikkojen julkisuuskuvan ja persoonan merkitys alkoi myös kasvaa vaalikampanjoissa. Viimeisten vuosikymmenien aikana median valta poliittisessa viestinnässä on kasvanut. Äänestäjistä alkoi tulla liikkuvampia ja tiedonjanoisempia. Television rooli vaaleissa kasvoi myös entisestään. Tämä vauhditti sitten politiikan kaupallistumista ja vei imagovaalien kehitystä eteenpäin. Lehtien puoluesidonnaisuus alkoi vähentyä. Lehdillä on edelleen tärkeä merkitys poliittisessa viestinnässä ja ne vaikuttavat paljon kansalaisten äänestyspäätöksiin vaaleissa television rinnalla.

Viimeisten vuosikymmenien aikana medioituminen on ollut varsin nopeaa. Lehtikirjoittelu vapautui samaan aikaan enemmän ja journalistiikka alkoi professionalisoitua. Toimittajilla alkoi olla enemmän valtaa mediassa, joten poliitikot joutuivat tekemään entistä enemmän töitä päästäkseen mediajulkisuuteen. Televisio on merkittävin mediaväline poliittisessa viestinnässä ja sillä on ollut paljon vaikutusta myös politiikan henkilöitymiseen. Nykypäivän politiikka on imagopolitiikkaa, joten mielikuvamarkkinoinnilla on paljon merkitystä. Imagonrakennuksella poliitikoista yritetään rakentaa menestysbrändejä. Näkyvät persoonat menestyvät nykypolitiikassa parhaiten. Poliittinen kulttuuri on muuttunut avoimemmaksi ja sitä myötä politiikka on viihteellistynyt ja poliitikoiden yksityiselämästä on tullut osin julkista. Poliitikoiden täytyy tänä päivänä erottautua massasta. Poliitikassa on nykyisin tärkeää myös tavallisuus, koska näin kansalaisten on helpompi samaistua poliitikoihin. Poliitikoita on myös alettu uskaltaa arvostella kriittisemmin. Toimittajat ovat alkaneet uskaltaa kirjoittaa poliitikoista entistä kriittisemmin. Tämä on johtanut pinnallisempaan kirjoitteluun ja lööppijuttuihin. Positiivista tässä on se, että viestintä on muuttunut suoremaksi.

1990-luvulla politiikkaan tuli enemmän mukaan viihteellisyyttä ja poliitikot alkoivat esiintyä viihdeohjelmissa. Poliitiikkaan alkoi myös tulla mukaan enemmän julkisehdokkaita. Julkispoliitikot tuovat puolueille lisää näkyvyyttä ja ilmaista vaalijulkisuutta. Asiat alkoivat jäädä politiikassa taka-alalle ja puolueet alkoivat kilpailla entistä enemmän henkilöiden imagoilla. Poliitikasta on tullut eräänlaista mediapeliä ja puolueet ovat alkaneet arvostella toisiaan enemmän ja suoremmin. Nykyään politiikan

teossa välillä hämärtyy hyvän politiikan teon rajat ja arvosteluissa mennään välillä liikaa poliitikkojen henkilökohtaisuuksiin. Poliitikoiden pitää saada nykyään paljon mediajulkisuutta pärjätäkseen kovassa kilpailussa politiikan kentällä. Poliitikalle on ominaista nykyään myös skandaalinhakuinen lehtikirjoittelu. Lehtien välinen kilpailu on kovaa ja mehevillä jutuilla halutaan pitää kansalaisten mielenkiintoa yllä. Poliitikoiden ja tiedotusvälineiden suhde on jännitteinen. Poliitikot tarvitsevat tiedotusvälineitä saadakseen äänensä kuuluviin ja julkisuutta ja tiedotusvälineet taas tarvitsevat poliitikoita tiedonsaantiin. Poliitikot ja toimittajat taistelevat nykyään vallasta median kentällä. Äänestäjiltä sitten kalastellaan ääniä ja haetaan uskottavuutta tässä median kentällä. Imagopolitiikka on tehnyt poliitikot entistä riippuvaisemmiksi mediasta. Puolueiden puheenjohtajista on tullut puolueiden keulakuvia. Nykypoliitikassa poliitikoilla pitää olla hyvät mediataidot menestyäkseen ja on tärkeää omata myös hyvät retorisen vaikuttamisen keinot. Poliitikoiden persoonalla on tätä nykyä paljon merkitystä kansalaisten äänestyspäätöksissä. Huomioitavaa mielestäni on se seikka, että tällä vuosikymmenellä kansalaisten kiinnostus politiikkaa kohtaan on vähentynyt paljon ja sen vaikutuksesta äänestysaktiivisuus on laskenut vaaleissa. Tähän kehitykseen ovat vaikuttaneet politiikan medioituminen ja politiikan lööppijulkisuus. Nykypoliitikassa ei ole tarpeeksi sisältöä ihmisille.

Politiikkaa henkilöimällä on yritetty lisätä kansalaisten kiinnostusta politiikkaa kohtaan. Näin asioista on yritetty tehdä helpommin ymmärrettäviä. Vaarana henkilöimisessä on asioiden liika yksinkertaistaminen. Juuri imagopolitiikalla on yritetty tuoda politiikkaa lähemmäksi kansalaisia. Imagon tulisi vastata poliitikon todellista kuvaa, jotta se toimisi edukseen. Mielestäni nykypoliitikassa on isona ongelmana poliitikkojen lupaukset ilman katetta. Niitä annetaan aina varsin paljon juuri ennen vaaleja. Mielestäni imagopolitiikassa vaarana saattaa olla se, että yhteiskunnallisesti tärkeät asiat saattavat jäädä liikaa taka-alalle. Positiivista imagopolitiikassa on se, että sen johdosta poliitikot ovat tuoneet esiin enemmän omaa yksilöllisyyttään. Paavo Lipponen on hyvin imagonrakennusta käyttänyt hyödykseen. Lipponen haluaa usein esiintyä tiedotusvälineissä niin, että se tapahtuu hänen ehdoillaan, siksi jotkut pitävät tätä hänen tyyliään epäkohteliaana. Paavo Lipposen imago on tarkkaan rakennu hänen tyyliin sopivaksi eli se on sovitettu hänen isoon kokoonsa sekä hänen verkkaiseen esiintymistyyliin. Hän on kääntänyt edellä mainittuja asioita vahvuudekseen. Lipponen hakee uskottavuutta ja luotettavuutta suoralla puhetyylillään. Hän haluaa antaa itsestään rauhallisen ja vakaan miehen kuvan. Joskus tosin Lipposen

esiintymistyylistä tehdään vääriä päätelmiä ja hänen luullaan aika ajoin karttelevan julkisuutta. Lipponen esiintyy julkisuudessa kylläkin melko usein, mutta esiintymiset ovat melko lyhyitä. Lipponen on siinä mielessä rohkea ja omalaatuinen poliitikko, että hän uskaltaa arvostella toimittajia. Harva muu poliitikko uskaltaa tehdä samoin. Lipponen on aika voimakasluontoinen ja hiukan omapäinen poliitikko. Imagonrakennuksen myötä Lipposen esiintyminen on muuttunut luontevammaksi ja hänen on alkanut hymyillä enemmän julkisuudessa.

Voidaan sanoa, että vuoden 2002 vaalit olivat pääministerivaalit. Kolmen suurimman puoleen puheenjohtajat olivatkin tiiviisti esillä mediassa. Aamulehdessä oli välillä jopa mielestäni liikaakin juttuja näiden kolmen puolueen puheenjohtajista ja varsinkin Paavo Lipposesta ja Anneli Jäätteenmäestä. Puolueet olivat vaalijutuissa enemmän taustalla ja artikkeleissa kirjoiteltiin enemmän kärkipoliitikoista. Paavo Lipponen lähti vaaleihin yhtenä ennakkosuosikkina pääministeriksi. Se toi hänelle jo paljon ilmaista mainosta. Ykkösaihe vaalikirjoittelussa oli Lipposen ja Jäätteenmäen kireät välit ja tämä teema kantoi läpi koko vaalien. Kokoomus jäi hiukan sivuun tässä vaalitaistelussa. Lipposesta ja Jäätteenmäestä kirjoitetut jutut olivat täynnä draamaa ja jännitystä ja mielestäni sitä oli välillä vähän liikaa ja se oli paikka paikoin mautonta. Paavo Lipponen käytti vaalien aikana paljon pelottelun taktiikkaa ja yritti sitä kautta vedota kansalaisten tunteisiin. Hän pelotteli useasti porvarihallituksella, mikäli SDP ei voita vaaleja. Lipponen toi itsestään esiin myös pehmeämmän puolen esiintyessään yhdessä vaimonsa kanssa hymyssä suin ja iloisena. Tämä oli mielestäni selvää mediapeliä ja kansalaisten tunteisiin vetoamista.

Äänestysaktiivisuus hiukan nousi näissä vuoden 2003 eduskuntavaaleissa verrattuna edellisiin vaaleihin ja äänestysprosentti oli 69. Pääministerivaalit tuntuivat saavaan ihmisiä vaaliuurnille. Näissä vaaleissa riitti myös paljon draamaa ja jännitystä kansalaisille. Keskusta lopulta voitti vaalit. Paavo Lipposesta tuli kuitenkin vaalien henkilökohtainen voittaja suurimmalla henkilökohtaisella äänimäärällä. Paavo Lipposen karsima näytti edelleen kiinnostavan ihmisiä ja hänen imagon rakennuksella oli myös varmasti vaikutusta menestykseen. Paavo Lipposen vaimon Päivi Lipposen esiintyminen julkisuudessa vaalien aikaan yhdessä miehensä kanssa on myös varmasti lisännyt Lipposen kannatusta. SDP:n vaalihäviö ei näkynyt Lipposen kasvoilla, vaan hän esiintyi mediassa iloisena miehenä henkilökohtaisesta voitostaan. Näistä vaaleista jäi päällimmäisenä sellainen huomio, että imagolla oli suuri merkitys vaalimenestykseen ja myös sillä, että oli

esillä julkisuudessa riittävästi. Negatiivisena näin sen, että liikaa lehdissä kirjoiteltiin poliitikoiden välisistä kahnauksista ja tärkeät poliittiset asiat jäivät liikaa taka-alalle. Näistä vaaleista voi myös tehdä sellaisen johtopäätöksen, että kun Lipponen ja Jäätteenmäki esiintyivät paljon mediassa ja panostivat paljon imagoonsa onnistuneesti, niin tämän johdosta he myös menestyivät vaaleissa hyvin.

Vaalien jälkeinen aika oli myös suurta draamaa lehtien palstoilla juttuineen Lipposen ja Jäätteenmäen välisestä eripurasta liittyen Irak-kriisiin. Lehtikirjoittelun keskiössä oli Lipponen ja uuden hallituksen muodostus jäi lehtikirjoittelussa paljon vähemmälle huomiolle. Kohua lisäsi vielä se, että Lipponen toimi arvoituksellisesti, eikä heti alkuun suostunut kertomaan, että onko hän mahdollisesti kiinnostunut lähtemään mukaan uuteen hallitukseen. SDP:stä tuli vaaleissa kuitenkin toiseksi suurin puolue. Tällainen Lipposen arvoituksellinen toiminta herätti median mielenkiinnon ja toimittajat tiiviisti raportoivat Lipposen tekemisistä ja sanomisista vaalien jälkeen. Mielestäni tämä Lipposen toiminta oli selvää taktikointia ja vallankäyttöä tiedotusvälineitä kohtaan ja hän yritti näin saada huomiota itselleen. Tämä taktiikka toimi ja toimittajat nappasivat syötin. Tällainen Lipposen salamyhkäinen toiminta kiinnosti toimittajia ja samoin myös kansalaisia. Yksi poliitikko sai tällaisen kohun aikaan. Vetäisin tästä sellaisen johtopäätöksen, että Lipponen on arvostettu ja karismaattinen poliitikko, jolla on paljon valtaa, joten hän voi saada tällaista aikaan. Hän on myös taitava mediapeluri, joten hän tietää miten toimia median kentällä. No lopulta tämäkin mediapeli päättyi, kun Lipponen lopulta ilmoitti jäävänsä pois Anneli Jäätteenmäen johtamasta hallituksesta. Hän vaikutti helpottuneelta ja jopa iloiselta sekä valmiilta uusiin haasteisiin.

Paavo Lipposesta tuli eduskunnan puhemies. Kohu mediassa jatkui edelleen Lipposen ja Jäätteenmäen välillä. Monien vaiheiden kautta liittyen Irak-jupakkaan, niin lopulta Jäätteenmäki joutui eroamaan pääministerin tehtävästä ja Keskustan nousevasta poliitikosta Matti Vanhasesta tuli uusi pääministeri. Tämä mediakohu vähensi selvästi kansalaisten luottamusta politiikkaan. Vaalien aika ja vaalien jälkeinen aika oli yhtä draamaa ja politiikan kentällä pelattiin kovin panoksin ja taisteltiin vallasta. Poliitiikka onkin muuttunut tämän myötä pelin politiikaksi, jossa vahvat poliitikot pärjäävät parhaiten. Mielestäni vallanhimo on sokaissut monen poliitikon päät ja välillä kilpailu mediassa poliitikoiden kesken on aika räikeää. Uskon, että tämä on entisestään vähentänyt ihmisten kiinnostusta politiikkaa kohtaan. Suomalaiseen politiikkaan on tullut taktikointi ja

”suhmurointi” jäädäkseen ja näitä asioita en itse aina näe hyvässä valossa. Lipponen poistui näiden vaalien myötä politiikan keskiöstä ja uskon hänen hetkeksi jääneen eräänlaiseen valtatyhjiöön kahdeksan pääministerivuoden jälkeen. Lipponen on saanut kritiikkiä mediassa puolesta ja vastaan kriittisten kommenttiansa johdosta, mutta ei hänen imagoinsa pahasti kärsinyt vaalien aikaisesta mediakohusta. En kuitenkaan usko Lipposen katoavan politiikasta, vaan varmasti jatkossakin hän tulee kommentoimaan päivänpolitiikan kuumia aiheita, vaikka ei varmastikaan tee sitä niin usein kuin ennen. Lipponen on tehnyt menestyksekkään uran poliitikkona ja on jättänyt leimansa suomalaiseen politiikkaan. Hän on edelleen arvostettu poliitikko ja hänen sanomisillaan on edelleen painoarvoa. Nähtäväksi jää mihin hän suuntaa tulevaisuudessa, mutta nyt toistaiseksi hän keskittyy työhönsä eduskunnan puhemiehenä.

LÄHTEET:

Aristoteles: Retoriikka runousoppi. Suomennustyön toimikunta Simo Knuuttila, Ilkka Niiniluoto, Holger Thesleff. Tammer-Paino Oy, Tampere 1997.

Aula, Maria Kaisa: Poliitikkojen ja toimittajien suhteet murroksessa?. Hakapaino Oy, Helsinki 1991.

Hellsten, Viviliina ja Martikainen, Tuomo: Nuoret ja uusi politiikka, tutkimus pääkaupunkiseudun nuorten poliittisista suuntauksista. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimus, Helsinki 2001.

Herkman, Juha: Politiikka ja mediajulkisuus. Bookwell Oy Jyväskylä 2011. Osuuskunta Vastapaino.

Himmelstein, Hal ja Moring, Tom: Politiikkaa riisuttuna, kampanjakulttuuri murroksessa televisioidun politiikan aikaan. Hakapaino Oy, 1993.

Huovila, Tapani: Toimittaja – vastuussa oleellisesta muutoksesta. Ylipistopaino, Jyväskylä 1998.

Huovila, Tapani: Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja. Werner Söderström Osakeyhtiö 1998.

Ikävalko, Elisa ja Uimonen, Risto: Mielikuvien maailma, miten mediajulkisuutta muokataan ja imagoa rakennetaan?. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1996.

Isotalus, Pekka: Kaveri vai peluri, poliitikko mediassa. Tuotanto Kirjakas Ky, painettu Virossa 1998.

Isotalus, Pekka: Mediapoliitikko. Gaudeamus Helsinki University Press 2017.

Jallinoja, Riitta: Imagojulkisuus. Otava, Tampere 1998.

Kanerva, Jukka: Ryvettymisen hyvä puoli, suomalainen politiikka ja poliitikot televisiossa. Kirjapaino Kari Ky, Jyväskylä 1994.

Karhu, Matti: Julkinen johtaja, miten oppia elämään mediayhteiskunnassa. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1994.

Karvonen, Erkki: Elämää mielikuvayhteiskunnassa. Tammer-Paino, Tampere 1999.

Karvoen, Erkki: Imagologia, imagon teorioiden esittelyä, analyysiä, kritiikkiä. Vammalan kirjapaino Oy, Vammala 1997.

Kinnunen, Karolus: Vallan hyvä ja huono julkisuus, tutkimusraportti eduskunnasta ja hallituksesta sekä valtiomiesten haastatteluja. Kustannus Carlos 2003. Dark Oy, Vantaa.

Lahtinen, Mikko: Poliitiikka ja etiikka. Tampereen yliopisto, Tampere 1993.

Niemi, Mari K, Pernaa, Ville ja Pitkänen, Ville: Mielikuvavaalit, kevään 2007 eduskuntavaalien mediailmiöt. Kirja-Aurora 2007, Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2007.

Niemi, Mari K, Raunio, Tapio ja Ruostetsaari, Ilkka: Poliittinen valta Suomessa. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy, Tampere 2017.

Nordenstreng, Kaarle ja Wiio, Osmo A: Suomen mediamaisema. Dark Oy, Vantaa 2003.

Nordenstreng, Kaarle ja Wiio, Osmo A: Joukkoviestintä Suomessa. Wsoy:n graafiset laitokset, Porvoo 1994.

Oksanen, Annukka: Hillityt ja harmaat suomalaispoliitikot. Tampereen yliopisto jäljennyspalvelu, Tampere 1992.

Paloheimo, Heikki: Vaalit ja demokratia Suomessa. Werner Söderström Osakeyhtiö, Wsoy Porvoo 2005.

Palonen, Kari ja Summa, Hilikka: Pelkkää retoriikkaa, tutkimuksen ja politiikan retoriikat. Painettu Tammer-Paino Oy:ssä, Tampere 1996. Tekstinvalmistus Vastapaino Oy.

Pekonen Kyösti: Imagon merkitys modernissa parlamentaarisessa politiikassa. Kansalaiset ja politiikka 1980-luvun Suomessa. Turun yliopiston julkaisuja 1986.

Pekonen, Kyösti: Symbolinen modernissa politiikassa. Kirjapaino Ky, Jyväskylä 1991.

Pernaa, Ville ja Pitkänen, Ville: Poliitikot taistelevat, media kertoo suomalaisen politiikan mediapelejä 1981-2006. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2006.

Pulliainen, Erkki: Kansanedustajan valta ja vastuu. Ochre Chronicles Oy. Cosmoprint Oy, Helsinki 2006.

Ruostetsaari, Ilkka: Vallan ytimessä, tutkimus suomalaisesta valtaeliitistä. Gaudeamus. Tammer-Paino Oy 1992.

Ruostetsaari, Ilkka: Vallan sisäpiirissä. Vastapaino Oy, Tampere 2014.

Salminen, Esko: Mediavallan aika, politiikka tiedotusvälineissä Mauno Koivistosta Tarja Haloseen. Esko Salminen ja Edita Publishing Oy. Edita Prima Oy, Helsinki 2006.

Torkki, Juhana: Puhevalta, kuinka kuulijat vakuutetaan. 2006. Kustannusosakeyhtiö Otava. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2006.

Uimonen, Risto: Median mahti. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki 2009.

Uimonen, Risto: Pääministerin puhuva pää. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki. Bookwell Oy, Juva 2011.

Wiberg, Matti: Poliitiikka Suomessa. Wsoy Oppimateriaalit Oy 2006, Helsinki.

Wiio, Juhani: Poliitiikka ja julkisuus. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1989.

INTERNET LÄHTEET:

([http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/103/.](http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/103/)) (Sami Borg)

(www.paavolipponen.org)

AINEISTO:

Aamulehden artikkelit vuonna 2003, helmikuu – maaliskuu:

Helmikuu:

Artikkeli 10.2.2003, lukijan mielipidekirjoitus.

Artikkeli ja kuva 2.2.2003.

Artikkeli 10.2.3003, Mari Vehmanen.

Artikkeli 13.2.2003, Aila Koskenniemi.

Artikkeli 13.2.2003, pääkirjoitus.

Artikkeli 13.2.2003, Kirsti Pohjonen.

Artikkeli 23.2.2003, STT.

Artikkeli 23.2.2003, Kari Klemm.

Maaliskuu:

Artikkeli 4.3.2003, Pauli Takala.

Artikkeli 5.3.2003, Kirsti Pohjonen.

Artikkeli 5.3.2003.

Artikkeli 7.3.2003, STT.

Artikkeli 8.3.2003, Kalle Heiskanen.

Artikkeli 9.3.2003, STT.

Artikkeli 10.3.2003, Kirsi Hölttä.

Artikkeli 15.3.2003, Kirsti Pohjonen.

Artikkeli 17.3.2003, Kari Klemm ja Kirsti Pohjonen.

Artikkeli 17.3.2003, Pauli Takala.

Artikkeli 18.3.2003.

Artikkeli 17.3.2003, Taneli Heikka.

Artikkeli 17.3.2003, Kari Klemm, Kirsti Pohjonen ja Pekka Parantainen.

Artikkeli 17.3.2003, pääkirjoitus.

Artikkeli ja kuva 17.3.2003, Riitta Järventie.

Artikkeli 18.3.2003, pääkirjoitus, Matti Apunen.

Artikkeli 18.3.2003, Pauli Takala.

Artikkeli 25.3.2003, Pauli Takala.

Artikkeli 27.3.2003, Pauli Takala.

Artikkeli 29.3.2003, Kirsti Pohjonen.

Huhtikuu:

Artikkeli 2.4.2003, Pauli Takala.

Artikkeli 2.4.2003, Kirsti Pohjonen ja Pauli Takala.

Artikkeli 3.4.2003.

Artikkeli 5.4.2003, pääkirjoitus, Jorma Pokkinen.

Artikkeli 5.4.2003, ylänurkka, Matti Apunen.

Artikkeli 5.4.2003, Kari Klemm ja Pauli Takala.

Artikkeli 5.4.2003, Pauli Takala.

Artikkeli ja kuva 8.4.2003, Kirsti Pohjonen.

Artikkeli 10.4.2003.

Artikkeli ja kuva 15.4.2003, Kirsti Pohjonen.

Artikkeli 15.4.2003.

Kesäkuu:

Artikkeli 12.6.2003, mielipidekirjoitus, nimimerkki: todennäköisesti totta.

Artikkeli 16.6.2003, STT.

Artikkeli 16.6.2003, mielipidekirjoitus, nimimerkki: saku sulkakynä.

Artikkeli 19.6.2003, Kari Klemm.

Artikkeli 19.6.2003, mielipidekirjoitus, nimimerkki: kansalainen.

Artikkeli 23.6.2003, mielipidekirjoitus, nimimerkki: ajattelija.

Artikkeli 25.6.2003, pääkirjoitus.

Artikkeli 26.6.2003, mielipidekirjoitus, nimimerkki: toinen ajattelija.

Artikkeli 26.6.2003, ylänurkka, Riitta Järventie.

Heinäkuu:

Artikkeli 6.7.2003, pääkirjoitus.

Artikkeli 7.7.2003.

Artikkeli 29.7.2003, pääkirjoitus.

Elokuu:

Artikkeli 6.8.2003, Alberto Claramunt.

Artikkeli 13.8.2003, pilapiirros.

Artikkeli ja kuva 17.8.2003, Kari Huoviala.

Artikkeli 19.8.2003.

Artikkeli 21.8.2003.

Artikkeli 20.8.2003, ylänurkka, Matti Mörttinen.

Artikkeli 19.8.2003, Kirsti Pohjonen.

Artikkeli ja kuva 24.8.2003, Leena Korja-Kaskimäki.

Artikkeli 25.8.2003, mielipidekirjoitus, nimimerkki: kuria ja järjestystä.

Artikkeli 29.8.2003, ylänurkka, Riitta Järventie.

Syyskuu:

Artikkeli 6.9.2003, ylänurkka.

Artikkeli 14.9.2003, Kirsti Pohjonen.

Artikkeli 14.9.2003, STT.

Artikkeli 15.9.2003, mielipidekirjoitus, nimimerkki: puolueeton.

Artikkeli 16.9.2003, ylänurkka.

Artikkeli 15.9.2003, Santtu Palm.

Artikkeli 21.9.2003, mielipidekirjoitus, toimittaja: Timo Toropainen.

Artikkeli 23.9.2003, ylänurkka, Riitta Järventie.

Artikkeli 25.9.2003, ylänurkka, Riitta Järventie.

